

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА НОВИ ГРАД
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ

Број: 02-022-232/25

Датум: 25.12.2025. године

На основу члана 39. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, број 97/16, 36/19, 61/21 и 100/25), члана 52. Статута општине Нови Град („Службени гласник општине Нови Град“, број 2/17) и члана 121. став 1. Пословника о раду Скупштине општине Нови Град („Службени гласник општине Нови Град“, број 4/17 и 11/17), Скупштина општине Нови Град, на 16. редовној сједници, одржаној дана 25.12.2025. године, донијела је

ЗАКЉУЧАК

1. Усваја се Извјештај о спроведеном финалном вредновању Стратегије развоја општине Нови Град за период 2017-2026. године.
2. Извјештај из тачке 1, у прилогу, чини саставни дио овог закључка.
3. Овај Закључак ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Нови Град“.

ПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Мирко Шљоковица, дипл.инж.машинства

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА НОВИ ГРАД
НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ

Петра Кочића бр. 2, 79220 Нови Град • телефон: +387 52 720 900 • факс: +387 52 720 901

Извјештај о спроведеном финалном вредновању Стратегије развоја општине Нови Град за период од 2017-2026. године

-Децембар 2025-

Садржај:

1. УВОД.....	2
1.1. Предмет и циљеви вредновања.....	2
2. ИЗВРШНИ САЖЕТАК.....	3
2.1. Главни налази вредновања.....	4
2.2. Закључци и препоруке.....	6
3. КОНТЕКСТ ВРЕДНОВАЊА.....	8
3.1. Сажете информације о стратешком документу.....	8
3.2. Кратки приказ ранијих вредновања које се односе на стратешки документ.....	9
4. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП.....	10
4.1. Опис кључних појмова, преглед кориштених евалуацијских критеријума и евалуацијских питања.....	10
4.2. Методолошки приступ, укључујући проблеме и/или ограничења.....	12
5. ВРЕДНОВАЊЕ ИЗВОДЉИВОСТИ/ ПРОГРЕСА РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА, ПРИОРИТЕТА И МЈЕРА.....	14
5.1. Вредновање прогреса реализације стратешких циљева, приоритета и мјера према постављеним индикаторима и њихових полазних и циљних вриједности.....	15
5.2. Вредновање прогреса реализације финансијског плана стратешког документа, укључујући динамику потрошње и стварно потрошени буџет.....	33
6. НАЛАЗИ ВРЕДНОВАЊА.....	36
6.1. Налази и одговори на питања вредновања.....	36
6.2. Процјена модела управљања и институционалних капацитета.....	53
7. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ.....	58
7.1. Закључци засновани на налазима за појединачна питања вредновања и процјени институционалних капацитета и препоруке за наредни плански период.....	58
8. ПРИЛОЗИ.....	62
8.1. Листа учесника у процесу евалуације Стратегије Општине Нови рад.....	62
8.2. Листа прегледаних докумената и кориштених алата током евалуације Стратегије.....	63
8.3. Евалуациони оквир.....	65
8.4. Списак табела и графикона.....	70
8.5. Резултати упитника.....	71

1. УВОД

Стратегија развоја општине Нови Град за период 2017 - 2026. година (у даљем тексту Стратегија) усвојена је од стране Скупштине општине Нови Град дана 28.03.2017. године („Службени Гласник Општине Нови Град“, број 4/17). Стратегија представља кључни стратешко-плански документ чија је основна сврха унапређење економских, друштвених и еколошких услова живота у локалној заједници. Усвојена је са циљем да одговори на најзначајније развојне изазове општине, обезбиједи дугорочни оквир за одрживи развој и унапређење квалитета живота становништва.

У складу са принципима управљања циклусом јавних политика, документ је предвидио двофазни процес вредновања: **средњорочно вредновање** (по истеку пет година) и **финално вредновање** (на крају планског периода).

Средњорочно вредновање је проведено 2021.године, а Извјештај о средњорочној евалуацији Стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017-2021. године усвојен је од стране Скупштине општине Нови Град 02.07.2021. године (Закључак број: 02-022-153/21).

Имајући у виду да се 2021. године завршио петогодишњи циклус имплементације Стратегије и да је истекао плански период секторских планова, општинско руководство је одлучило да током 2021/2022. године проведе процес ревизије Стратегије, те дефинише нови плански оквир за период од 2023.-2026. године. У процесу ревизије Стратегије је извршено ажурирање саме Стратегије, као и њено усклађивање са одредбама новог регулаторног оквира у Републици Српској, те је Скупштина општине Нови Град је усвојила Ревидирану стратегију развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године (у даљем тексту: Ревидирана стратегија) дана 27.03.2023. године доношењем Закључка број 02-022-34/23 („Службени гласник општине Нови Град“, број 03/23).

Финално вредновање Стратегије спроводи се у претпосљедњој години њене имплементације, у складу са чланом 28. тачка 5. Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 63/21). Како је крајњи рок важења Стратегије 31. децембар 2026. године, процес финалног вредновања Стратегије реализује се током 2025. године, као претпосљедње године њене примјене. У складу с тим, посматрани период вредновања обухвата период од 2017-2024.године.

Правни основ за израду извјештаја заснован је на одредбама чланова 28. и 29. Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 63/21), којима је прописано да се вредновање стратешких докумената врши ради оцјене квалитета, напретка и утицаја документа, утврђивања степена његове реализације, као и обезбјеђења полазних основа за израду нових стратешких докумената.

Процес финалног вредновања Стратегије спроведен је у складу са Уредбом о стратешким документима у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 94/21), а одлуку о његовом покретању донио је Начелник општине дана 16.09.2025. године (Одлука број 01-052-371/25), у складу са чланом 29. став 5. Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској.

Извјештај о финалном вредновању Стратегије развоја општине Нови Град 2017-2026 представља завршну процјену степена остварености постављених циљева, приоритета и мјера, обухватајући цјелокупан период имплементације.

1.1. Предмет и циљеви вредновања

Финално вредновање Стратегије представља кључну анализу постигнућа и изазова у постизању стратешких циљева и приоритета, као и имплементацији мјера усмјерених на одрживи развој, економски раст, друштвену добробит и заштиту животне средине.

Предмет финалног вредновања Стратегије је свеобухватна процјена имплементације и резултата Стратегије развоја општине Нови Град за период 2017–2026. године, укључујући и Ревидирану стратегију за период 2023–2026. године.

Вредновање стратешког документа представља систематичан и аналитички процес усмјерен на процјену квалитета, резултата, ефеката и укупног значаја стратешких интервенција у односу на постављене циљеве и утврђене потребе заједнице. Оно има за циљ да обезбиједи релевантне информације за доношење одлука, побољшање будућег планирања и повећање ефективности и одговорности у управљању развојем.

Циљ овог вредновања је да пружи објективну и аналитичку основу за разумјевање успјеха и изазова у реализацији Стратегије, и то:

- Процјену **релевантности (усклађености)** постављених стратешких циљева и приоритета у контексту актуелних развојних потреба општине;
- Анализу **дјелотворности (ефикасности)**, односно омјер планираних и остварених учинака и предвиђених (кориштених) ресурса ради постизања оптималног резултата;
- Анализу **учинка (ефективности)** реализованих активности у односу на планиране индикаторе;
- Оцјену **утицаја** развојних интервенција на квалитет живота и економски развој локалне заједнице, те усклађеност учинака са потребама циљних група;
- Процјену **одрживости (трајности)** постигнутих резултата и препоруке за побољшања у будућем стратешком планирању.

Ово вредновање такође има за циљ пружање благовремених и релевантних информација приликом одређивања развојних приоритета и стратешких праваца за наредни период стратешког планирања развоја (односно у припреми нове Стратегије развоја општине за период од 2027–2033. године) и унапређења јавних политика Општине Нови Град кориштењем резултата вредновања Стратегије.

Извјештај је намијењен доносиоцима одлука, локалној управи, јавним институцијама и другим заинтересованим странама, како би се обезбиједила што боља основа за даљи одржив и инклузиван развој локалне заједнице.

Користи вредновања Стратегије су:

- a) унапређење развојног планирања и квалитете стратегије развоја Општине Нови Град;
- b) ефикаснија расподјела финансијских средстава;
- c) прецизније утврђивање квалитетних, мјерљивих и реалних приоритета и мјера;
- d) утврђивање како предвиђених, тако и непредвиђених позитивних и негативних учинака имплементације Стратегије.

На основу извршене анализе и процјене, вредновањем су идентификоване препреке и потешкоће у реализацији Стратегије, формулисане препоруке и начин за превладавање идентификованих потешкоћа, те формулисане препоруке за документ стратегије развоја Општине Нови Град за наредни плански период од 2027–2033. године.

2. ИЗВРШНИ САЖЕТАК

У току реализације Стратегије развоја Општине Нови Град за период 2017-2026. године потребно је провести финално вредновање како би се кључним актерима пружиле информације о тренутном статусу реализације Стратегије, те предузеле благовремене мјере за уклањање или ублажавање идентификованих потешкоћа у њеној реализацији, али и осигурале квалитетне улазне информације за израду документа Стратегије развоја Општине Нови Град за период од 2027-2033. године.

Предметно вредновање је проведено у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској и Уредбом стратешким документима у Републици Српској.

Процес вредновања је извршен током периода октобар-новембар 2025. године, а заснивао се на анализи проведеној на сету евалуацијских питања које се односе на пет кључних критерија евалуације (релевантност, ефикасност, ефективност, утицај и одрживост). У наставку су главни налази, те закључци и препоруке вредновања.

2.1. Главни налази вредновања

Релевантност:

Стратешки циљеви и приоритети развоја општине Нови Град показују **висок степен релевантности** јер одговарају на кључне потребе становништва и јавне приоритете: у економској области усмјерени су на развој малих и средњих предузећа, туризма и пољопривреде као одговор на незапосленост; у друштвеној сфери на унапређење јавних услуга, инфраструктуре, културе, спорта, подршке младима и рањивим групама и демографске изазове; а у области животне средине на унапређење система заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа, управљање отпадом, заштиту ријеке Уне, енергетску ефикасност и отпорност на климатске промјене. Иако је релевантност висока, у наредном планском периоду потребно је снажније усмјеравање ка привлачењу инвестиција, дигитализацији и конкурентности привреде, јачању јавних услуга и демографске обнове, као и интеграцији зелене економије у све секторе.

Дјелотворност:

Дјелотворност (ефикасност) Стратегије развоја општине Нови Град показује **умјерено задовољавајући ниво** остварења планираних резултата у односу на уложена средства. Укупан број активности планираних у документу Стратегије за период 2017- 2024. године је 41, а на крају посматраног евалуацијског периода, удио активности које су завршене потпуно или изнад плана износио је 31,70%, док је удио пројеката који су реализовани дјелимично или испод плана износио 43,90%, а удио слабо реализованих или нереализованих пројеката износио је 24,39%. Утврђено је да је степен реализације укупних планираних финансијских средстава за реализацију Стратегије на крају посматраног периода вредновања износио 82,60%, при чему су планирана буџетска средства реализована у проценту од 95,53%, док су планирана средства из екстерних извора реализована у проценту од 73,69%. **Економски сектор** остварио је релативно стабилан напредак, нарочито у домену подршке предузетништву и пољопривреди, док су иницијативе усмјерене на привлачење инвестиција и развој предузетничке инфраструктуре реализоване у мањем обиму, што указује на потребу за системским мјерама и улагањем значајнијих средстава у развој привреде. **Друштвени сектор** је у цјелини дјелотворан у областима које се ослањају на постојеће институционалне капацитете и мање сложене интервенције, посебно у модернизацији локалне управе, култури, спорту и подршци младима. Међутим, његова укупна дјелотворност ограничена је у инфраструктурним, здравственим, образовним и социјалним програмима, гдје ниска реализација указује на потребу за јачим планирањем, координацијом и финансијским механизмима како би се осигурало досљедно и одрживо спровођење сложенијих мјера. **Сектор заштите животне средине** показује најнижи степен ефикасности; уложена средства била су минимална и недовољна за усмјеравање ка кључним приоритетима, па је реализација инфраструктурних пројеката за управљање отпадом, водоснабдијевање, одводњу отпадних вода и очување земљишта остала дјелимична или испод очекиваног нивоа. Такође, значајни еколошки и развојни ризици (неконтролисана градња и бетонизација приобалних зона ријеке Уне, потенцијално отварање рудника угља на локалитету Љешљани и неизвјесност око Центра за складиштење радиоактивног отпада на Трговској гори) додатно су ограничили остварење планираних резултата у сектору заштите животне средине.

Учинак (ефективност)

Евалуацијом је извршена детаљна анализа очекиваних учинака по стратешким циљевима. Учинак (ефективност) Стратегије развоја општине Нови Град на крају посматраног периода вредновања указује на **дјелимично задовољавајући ниво** ефективности са изразитим секторским диспропорцијама. **Економски сектор** остварио је укупни напредак од 76,92%, при чему су најзначајнији резултати постигнути у развоју туризма и пољопривреде, док су развој предузетничке инфраструктуре (пословна зона), конкурентност малих и средњих предузећа и запошљавање остали испод постављених циљева. Кључни фактори који су ограничили ефективност укључују демографске изазове, фрагментацију привредних активности, недовољно развијену инфраструктуру и спољне економске шокове, што указује

на потребу за системским мјерама усмјереним на стимулисање пословних активности, привлачење инвестиција и унапређење инфраструктурне подршке. **Друштвени сектор**, са 60,28% оствареног напретка, показао је видљив напредак у култури, спорту и пронаталитетним мјерама, али су области инфраструктуре, образовања, здравства и социјалне заштите остале слабо развијене услед демографских промјена, миграционог одлива и ограничених кадровских и финансијских капацитета. **Сектор заштите животне средине** показује најнижу ефективност (50,29%), са дјелимичним резултатима у водоснабдијевању и управљању отпадом, док ниска прикљученост на канализациону мрежу, непотпуна и неажурна просторно-планска документација и дугорочни еколошки ризици значајно ограничавају остварене ефекте. За нову стратегију неопходно је усмјерити ресурсе ка модернизацији канализационе инфраструктуре, системском управљању отпадом и водоснабдијевањем, управљању коришћењем простора и превенцији еколошких ризика, уз прецизно дефинисане и мјерљиве индикаторе. Укупно, евалуација учинка указује на потребу да нова стратегија прецизније усмјери финансијска и људска средства ка приоритетним секторима, ојача међусекторску координацију, утврди јасне и мјерљиве индикаторе резултата и обезбиједи реално изводљиве активности за постизање одрживих и видљивих ефеката.

Утицај

Главни налази евалуације утицаја Стратегије указују на **умјерено позитивне ефекте** развојних интервенција, уз истовремено идентификована значајна ограничења у одрживости и инклузивности резултата. У **економском сектору** видљив је раст прихода, плата и фискалне стабилности, али ограничена конкурентност малих и средњих предузећа, смањење броја запослених и одлив квалификованих кадрова ограничавају дугорочну одрживост економских користи. У **друштвеном сектору** постоје значајни помаци у пронаталитетним мјерама, предшколском образовању и културним активностима, али демографски трендови, миграције младих и недовољна међусекторска координација смањују користи за циљне групе, посебно социјално угрожене и старије. **Сектор животне средине** и инфраструктуре биљежи дјелимичан напредак у водоснабдијевању, управљању отпадом и енергетској ефикасности, али ниска прикљученост на канализациону мрежу, непотпуна и неажурна просторно-планска документација, као и непредвиђени ризици, ограничавају стварни утицај на квалитет живота. Укупно, резултати наглашавају потребу да нова стратегија буде усмјерена на координисано, мјерљиво и инклузивно планирање интервенција које осигуравају одрживи и видљиви ефекат на све циљне групе.

Одрживост (трајност)

Главни налази евалуације одрживости Стратегије показују **умјерено позитивне**, али условљене резултате који захтијевају системско јачање како би били дугорочно трајни. **Економски ефекти**, као што су раст просјечне нето плате, прихода привредних друштава и пореских прихода, указују на јачање фискалне стабилности и потенцијал за диверзификацију¹ локалне економије, али стагнација броја новооснованих пословних субјеката, одлив радно способног становништва и концентрација користи на ограничен број актера смањују дугорочну одрживост постигнутих резултата. У **друштвеном сектору** позитивни помаци у пронаталитетним мјерама, предшколском образовању и културним садржајима побољшали су квалитет живота, али пад броја ученика, недостатак кадрова у здравству и ограничени капацитети социјалне заштите ограничавају дугорочни утицај. **Сектор животне средине** биљежи напретке у водоснабдијевању, организованом одвозу отпада и јачању оперативних капацитета јавних служби, али нереализовани инфраструктурни пројекти који се односе на одводњу отпадних вода, неажурна просторно-планска документација, еколошки ризици и неизвјесност око Центра за радиоактивни отпад представљају критичне пријетње трајности постигнутог напретка. **Институционално**, самосталан Одсјек за управљање развојем и Одсјек за привреду у оквиру Одјељења за привреду и пољопривреду представљају стабилну основу за координацију стратешких интервенција, те носе кључну улогу у осигурању континуитета и усаглашености развојних активности општине. Међутим, непотпуна интеграција свих организационих јединица општинске управе, као и јавних институција и предузећа, у јединствени систем управљања развојем општине и даље може ограничити укупну ефективност његовог функционисања. **Финансијска и политичка одрживост** оцјењене су као умјерено високе. Финансијска одрживост се заснива на стабилности буџетских прихода

¹ Диверзификација економије представља процес развоја и ширења различитих привредних дјелатности у оквиру једне регије или земље, с циљем смањења зависности од ограниченог броја сектора и повећања отпорности економије на спољне и унутрашње шокове. Овај концепт подразумева увођење нових индустрија и услуга, као и подстицање иновација ради постизања одрживог и балансираног економског раста.

и постојању механизма за планирање и расподјелу средстава у складу са стратешким приоритетима. Ипак, потребно је осигурати континуирано управљање расположивим ресурсима, као и јачање капацитета за привлачење спољних извора финансирања (донаторских и међународних фондова). С друге стране, политичка одрживост се одржава кроз континуирану подршку кључних актера и стабилан институционални оквир, али може бити подложна промјенама усљед спољних политичких и економских фактора. Због тога је важно редовно пратити и процјењивати утицај тих фактора ради очувања стабилности и ефективности процеса имплементације стратегије. **Еколошка одрживост** је ниска до умјерена, при чему се уочава ограничен ниво системске подршке и недовољна интеграција еколошких аспеката у све фазе планирања и имплементације развојних иницијатива. За дугорочну еколошку одрживост неопходно је унаприједити координацију између релевантних институција, обезбиједити стабилне изворе финансирања и интегрисати принципе заштите животне средине у све секторске политике и програме развоја. Укупно, одрживост стратегије захтијева **интегрисан приступ** који повезује економски развој, социјалну стабилност и еколошку сигурност, уз конкретне мјере за задржавање младих, јачање инфраструктуре и контролу еколошких и просторних ризика како би постигнути ефекти били трајни и инклузивни.

2.2. Закључци и препоруке

Финално вредновање Стратегије развоја Општине Нови Град показује да су њени стратешки циљеви и приоритети **високо релевантни**, како за тренутну Стратегију тако и за Стратегију за наредни плански период, јер одговарају на кључне потребе локалног становништва у економском, друштвеном и еколошком сектору, укључујући развој малих и средњих предузећа, туризма и пољопривреде, унапређење јавних услуга, подршку младима и рањивим групама, као и управљање отпадом и енергетску ефикасност. **Дјелотворност (ефикасност)** је умјерена, уз релативно задовољавајућа остварења у економском и друштвеном сектору, док су инфраструктурни и еколошки пројекти, посебно у областима водоснабдијевања, одвођења отпадних вода и управљања отпадом, остварени знатно испод очекивања, што указује на потребу системског планирања и прецизнијег усмјеравања средстава. **Учинак (ефективност)** је дјелимично задовољавајући, са видљивим напретком у туризму, пољопривреди, култури и пронаталитетним мјерама, али ограничена конкурентност малих и средњих предузећа, демографски одлив и слабљење међусекторске координације смањују дугорочну корист за циљне групе. **Утицај** је умјерено позитиван: економски показатељи као што су раст прихода и плата указују на фискалну стабилност, док резултати у социјалним и еколошким секторима остају локализовани и условљени структурним и спољним ризицима. **Одрживост** је умјерена до ниска у сектору животне средине и дијелимично умјерена у економском и друштвеном сектору. **Институционални модел и капацитети** самосталног Одсјека за управљање развојем и Одсјека за привреду у оквиру Одјељења за привреду и пољопривреду обезбиједили су стабилну основу за координацију и праћење стратешких активности, али је интеграција свих организационих јединица општинске управе непотпуна, јер њихово учешће у процесу планирања, размјени података и усаглашавању приоритета није у потпуности систематизовано и институционализовано, што ограничава досљедност и ефикасност спровођења развојних активности. Јасна институционална структура, функционалан административни механизам и политичка подршка представљају значајне снаге, док непотпуно искоришћени екстерни фондови, недовољна међусекторска координација и еколошки ризици остају критичне слабости. Укупно, Стратегија је омогућила видљив напредак и коришћење финансијских ресурса у релевантним секторима, али за дугорочну одрживост и свеобухватан развој неопходно је јачање институционалних капацитета, боља координација сектора, оптимизација људских и финансијских ресурса, прецизно планирање и интеграција економских, социјалних и еколошких политика.

Главни закључци:

Главни закључци везани за Стратегију развоја Општине Нови Град, детаљније образложени у поглављу 7.1. овог извјештаја, су:

1. Стратегија развоја општине Нови Град углавном задовољава кључне потребе становништва у економској, друштвеној и еколошкој сфери, уз идентификацију нових потреба и трендова у

инвестицијама, дигитализацији, конкурентности привреде, јачању јавних услуга, демографској обнови и зеленој економији.

2. Налази показују умјерено коришћење људских и финансијских ресурса у економском и друштвеном сектору, док сектор животне средине има ниску ефикасност, што указује на потребу за прецизнијим планирањем и усмјеравањем средстава ка мјерљивим и одрживим ефектима.
3. Економски сектор остварио је приближно 77% циљева, друштвени сектор 60%, а сектор животне средине 50%, са потребом додатног фокуса на конкурентност малих и средњих предузећа, запошљавање, инфраструктуру, образовање, здравство и системско управљање животном средином за одрживи развој.
4. Остварени утицај стратешких циљева је умјерено позитиван, али бројни системски изазови захтијевају да будуће интервенције буду усмјерене на: запошљавање, задржавање младих, јачање малих и средњих предузећа, развој извоза и туризма, социјалну инклузију, критичну инфраструктуру, енергетску ефикасност, управљање отпадом и заштиту од непогода, уз ажурирање просторно-планске документације и интегрисани међусекторски приступ за дугорочну одрживост и побољшање квалитета живота.
5. Одрживост постигнутог напретка је угрожена системским слабостима и екстерним ризицима, укључујући демографски пад, одлив квалификованих кадрова, непотпуну и неажурну просторно-планску документацију, инфраструктурна ограничења и дугорочне еколошке ризике.
6. Одсјек за управљање развојем обезбјеђује кључну координациону структуру у оквиру система управљања развојем и представља носиоца стратешког приступа планирању и праћењу развојних активности. Међутим, непотпуна интеграција свих организационих јединица општинске управе, као и недовољно систематизовано учешће у процесима планирања, размјене података и извјештавања, ограничавају укупну ефикасност система. Наведено упућује на потребу за даљим јачањем управљачких капацитета, институционалне координације и међусекторских механизма сарадње.

Главне препоруке:

Кључне препоруке везане за израду Стратегију развоја Општине Нови Град за наредни стратешки период (2027-2033), детаљније образложене у поглављу 7.1. овог извјештаја, су:

- **П01** – осигурати пуну и досљедну примјену Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској, Уредбе о стратешким документима у Републици Српској и Уредбе о спроведбеним документима у Републици Српској, за усклађено планирање, расподјелу и трошење јавних средстава.
- **П02** – примјењивати BFC SEE стандард кроз партиципативни процес израде Стратегије, уз минимално 30% представника локалне привреде у радним групама.
- **П03** – отклонити слабости у систему планирања и управљања развојем кроз јачање хоризонталне и вертикалне координације, капацитета општинске управе и сарадње са јавним установама, привредом, цивилним друштвом и академском заједницом.
- **П04** – усагласити акционе планове спровођења Стратегије са планирањем буџета ради оптималне расподјеле средстава и ефикасније реализације стратешких циљева.
- **П05** – интегрисати активности везане за привлачење инвестиција, дигитализацију, унапређење конкурентности привреде, јачање јавних услуга, демографску обнову и зелену економију у све секторе.
- **П06** – убрзати процедуре ревизије и ажурирања 11 истеклих регулационих планова и израде регулационих планова за 3 насеља (Караково, Грачани, Прекосање). Посебан приоритет представља убрзање израде Просторног плана посебне намјене за Парк природе „Уна“, како би се обезбиједила ефикасна заштита природних ресурса и усклађеност са стратешким развојним циљевима Општине Нови Град.
- **П07** – успоставити интегрисани систем праћења и управљања животном средином, укључујући дигиталне платформе и GIS алате, уз редовно извјештавање и координацију са сусједним општинама.
- **П08** – развити алате и дигиталне базе података за јавни приступ информацијама о развојним пројектима, инфраструктури, животној средини и буџетским издвајањима, ради повећања транспарентности и учешћа грађана у одлучивању.

Ове препоруке детаљно су описане у поглављу 7.1 овог извјештаја и служе као основа за израду Стратегије за наредни плански период.

3. КОНТЕКСТ ВРЕДНОВАЊА

3.1. Сажете информације о стратешком документу

Стратегија развоја општине Нови Град за период 2017–2026. године усвојена је од стране Скупштине општине 28. 03. 2017. године („Службени гласник Општине Нови Град“, број 4/17)². Стратегија је израђена у складу са методологијом за планирање интегрисаног локалног развоја (МиПРО), која је у том периоду била препоручена општинама и градовима од стране Владе Републике Српске и Савеза општина и градова Републике Српске.

Основни циљ Стратегије био је да обезбиједи структурисан и предвидив оквир за дугорочно планирање, усмјеравање јавних политика и рационално управљање ресурсима. Документ је дефинисао визију развоја општине³ и поставио јасно структурисане секторске и стратешке циљеве унутар три развојна стуба:

1. Убрзавање и олакшавање стварања нове привредне структуре општине Нови Град;
2. Осигурање доступности и квалитета јавних услуга за социјално осјетљиве групе, посебно старије становништво и младе;
3. Заштита животне средине и заштита од хидрометеоролошких непогода.

У складу са принципима управљања циклусом јавних политика, документ је предвидио двофазни процес вредновања: средњорочно вредновање (по истеку пет година) и финално вредновање (на крају планског периода). Средњорочно вредновање је проведено 2021. године, а Извјештај о средњорочној евалуацији Стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017–2021. године усвојен је од стране Скупштине општине Нови Град 02.07.2021. године (Закључак број: 02-022-153/21)⁴.

Због промјене регулаторног оквира (доношење Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској), глобалних и локалних изазова (пандемија COVID-19, негативни демографски трендови, миграције, ризик од одлагања радиоактивног отпада на Трговској гори), током 2021–2022. године проведена је и ревизија документа, те је Скупштина општине Нови Град усвојила Ревидирану стратегију развоја општине Нови Град за период 2023.–2026. године 27.03.2023. године доношењем Закључка број 02-022-34/23 („Службени гласник општине Нови Град“, број 03/23)⁵.

Ревизија је спроведена уз активно учешће свих релевантних актера из јавног, приватног и цивилног сектора и у складу са новим законским оквиром – Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској, те пратећим уредбама – Уредбом о стратешким документима у Републици Српској и Уредбом о спроведбеним документима у Републици Српској.

У складу са налазима и препорукама из Извјештаја о средњорочној евалуацији Стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације 2017–2021. године, ажурираном ситуационом анализом и SWOT анализом, као и стратешким усмјерењима у оквиру циљева одрживог развоја у БиХ 2030, Општински развојни тим је извршио корекцију стратешких фокуса и дефинисао сљедеће приоритете:

1. Стварање одрживе локалне економије и конкурентне привредне структуре која оптимално користи своје предности у глобалној економији;
2. Осигурање доступности и квалитета јавних услуга за све грађане, с посебном пажњом на социјално осјетљиве групе;
3. Очување и заштита животне средине уз развој комуналне инфраструктуре и одрживо кориштење природних ресурса, уз успостављање механизма за мониторинг и смањење ризика од елементарних непогода.

² <https://www.opstina-novigrad.com/wp-content/uploads/Strategija-razvoja-opstine-Novi-Grad-2017-2026.pdf>

³ Нови Град до 2026. године: Нова улагања, јединствени доживљаји и здрава средина!

⁴ <https://www.opstina-novigrad.com/wp-content/uploads/Izvjestaj-o-srednjorocnoj-evaluaciji-strategije-razvoja-2017.-2021.-godine.pdf>

⁵ <https://www.opstina-novigrad.com/wp-content/uploads/Revidirana-strategija-opstine-Novi-Grad-za-period-od-2023.-2026.-godine-usvojena-27.03.2023.pdf>

Ревидирана стратегија дефинише три стратешка циља и 11 приоритета, и то:

СЦ 1 - Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености

- Приоритет 1.1. Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености
- Приоритет 1.2. Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде
- Приоритет 1.3. Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи

СЦ 2 - Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности

- Приоритет 2.1. Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине
- Приоритет 2.2. Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите
- Приоритет 2.3. Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора
- Приоритет 2.4. Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе

СЦ 3- Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност

- Приоритет 3.1. Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа
- Приоритет 3.2. Ефикасно управљање отпадом и енергијом
- Приоритет 3.3. Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода
- Приоритет 3.4. Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином

Приоритетни циљеви су даље развијени у 28 мјера и 17 кључних стратешких пројеката, а за сваки стратешки и приоритетни циљ дефинисани су показатељи са полазним и циљаним вриједностима до 2026. године. Показатељи остварења кориштени су за евалуацију прогреса реализације Стратегије развоја, како је описано у поглављу 5. овог Извјештаја.

Послове централне координационе јединице за управљање развојним активностима у општини Нови Град обавља Одсјек за управљање развојем, формиран као самосталан одсјек Општинске управе. Овај одсјек врши редован мониторинг реализације планираних пројеката на годишњем нивоу и припрема извјештаје који се достављају Начелнику и Скупштини општине на разматрање.

3.2. Кратки приказ ранијих вредновања које се односе на стратешки документ

Закључком Скупштине општине Нови Град од 10.09.2020. године, број: 02-022-86/20⁶, покренут је процес ревизије Стратегије, који је обухватао израду **Извјештаја о средњорочној евалуацији Стратегије развоја** општине Нови Град за период евалуације од 2017.-2021. године и припрему **Ревидиране стратегије развоја** општине Нови Град за период од 2023-2026. године. У складу са тачком III Одлуке о покретању процеса ревизије Стратегије развоја општине Нови Град за период 2017-2026. године, Начелник општине је дана 18.05.2021. године именовано **Општински развојни тим**, који је израдио „Извјештај о средњорочној евалуацији Стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017-2021. године“. Скупштина општине је наведени Извјештај усвојила дана 02.07.2021. године (Закључак број: 02-022-153/21), чиме је омогућено да добијени налази и препоруке буду директно интегрисани у процес израде Ревидиране стратегије.

Средњорочна евалуација је показала да је општина остварила значајан напредак у појединим развојним секторима. У области локалне економије и запошљавања забиљежен је раст броја подржаних микро и малих предузећа, развој инфраструктуре за предузетништво и покренути програми

⁶ <https://www.opstina-novigrad.com/wp-content/uploads/Odluka-o-pokretanju-procesa-revizije-strategije.pdf>

за запошљавање младих. У сектору јавних услуга и инфраструктуре унапријеђена је комунална инфраструктура, реконструисани путеви и јавни објекти, те су побољшани капацитети јавних служби. Такође, евалуација је показала напретке у институционалном развоју, са успостављањем механизма планирања и извјештавања, јачањем кадровских капацитета и развојем стратешког приступа управљању пројектима.

Истовремено, евалуација је идентификовала области са недовољним резултатима. Туризам и промоција локалних ресурса показали су ограничен напредак због недостатка интегрисаних стратегија и слабе регионалне видљивости општине. У области заштите животне средине и одрживости примјећена је ограничена реализација активности и слаб мониторинг квалитета природних ресурса. Такође, социјална укљученост и мобилизација младих су препознати као сектори који захтијевају додатне активности за јачање програма за рањиве групе и већу ангажованост младих у развојним иницијативама.

Ревидирану стратегију развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године усвојила је Скупштина општине дана 27.03.2023. године доношењем Закључка број 02-022-34/23 („Службени гласник општине Нови Град“, број 03/23). Овим документом дефинисани су прилагођени приоритети, мјере и пројекти, узимајући у обзир постигнућа и идентификоване изазове из средњорочне евалуације.

4. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

4.1. Опис кључних појмова, преглед кориштених евалуацијских критеријума и евалуацијских питања

Вредновање Стратегије развоја општине Нови Град за период 2017–2026. године спроводи се у претпосљедњој години њене имплементације, у складу са одредбама Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској. Како је крајњи рок важења Стратегије 31. децембар 2026. године, процес финалног вредновања реализује се током 2025. године, као претпосљедње године њене примјене, док посматрани период вредновања обухвата период од 2017-2024. године.

Вредновање стратешког документа представља систематичан и аналитички процес усмјерен на процјену квалитета, резултата, ефеката и укупног значаја стратешких интервенција у односу на постављене циљеве и утврђене потребе заједнице. Оно има за циљ да обезбиједи релевантне информације за доношење одлука, побољшање будућег планирања и повећање ефективности и одговорности у управљању развојем. Кључни појмови су:

- ⇒ **Стратегија**- интегрисани, мултисекторски стратешки документ који дефинише дугорочне циљеве и приоритете развоја, јавне политике и кључне интервенције, усмјерава расположиве ресурсе и служи као путоказ за свеукупни развој општине;
- ⇒ **Ревидирана стратегија**- ажурирана или допуњена верзија усвојене стратегије, настала као резултат промјена у друштвеним, економским или институционалним условима; представља коригован документ који омогућава да се и даље постижу постављени циљеви уз боље прилагођавање новим околностима;
- ⇒ **Евалуација/вредновање**- систематичан процес процјене вриједности, значаја и ефеката стратегије на основу унапријед дефинисаних критеријума (релевантност, ефикасност, ефективност, утицај, одрживост), са циљем да се утврди степен остварења постављених циљева и идентификују препоруке за унапређење будућих интервенција;
- ⇒ **Трогодишњи/Средњорочни план рада**: програмски документ који дефинише приоритете, мјере и активности за период од три године, са циљем систематичне имплементације стратешких циљева и обезбјеђења основа за израду годишњих планова рада;
- ⇒ **Годишњи план рада**- оперативни документ који, поред редовних активности, обухвата и посебне мјере и пројекте планиране за једну календарску годину ради имплементације стратешких циљева из усвојених стратешких докумената, а припрема се на основу трогодишњих планова рада;
- ⇒ **Годишњи извјештај о раду**- документ који садржи анализу извршења активности планираних Годишњим планом рада;

- ⇒ **Индикатори**- квалитативни или квантитативни показатељи који мјере степен и врсту промјена остварених кроз реализацију мјера, пројеката или развојних циљева, служећи за праћење напретка и оцјену остваривања постављених циљева стратегије;
- ⇒ **Извјештај о реализацији стратегије**- документ којим се сагледавају резултати у остваривању развојних циљева и имплементацији стратешких докумената;
- ⇒ **Мониторинг**- систематично и континуирано сакупљање, анализирање и кориштење података и индикатора ради мјерења напретка остваривања постављених циљева/мјера/пројеката и напретка у кориштењу средстава и предузимања одговарајућих мјера ради евентуалних корекција;
- ⇒ **Пројекат**- средство организовања међусобно повезаних активности како би се остварили унапријед задани циљеви у одређеном временском периоду и утврђеном финансијском оквиру и другим расположивим ресурсима;
- ⇒ **Управљање развојем**- претварање развојних циљева и приоритета у конкретне активности са јасним финансијским ефектом и институционалним одговорностима, њихова реализација, те мониторинг и евалуација њихових резултата;
- ⇒ **Одрживост** – принцип који интегрише економске и еколошке аспекте развоја, осигуравајући да резултати интервенција буду дугорочни и да користи садашњих генерација не угрожавају ресурсе будућих;
- ⇒ **Социјална укљученост** – принцип који обезбјеђује једнаке шансе и правичност за све грађане, са посебним фокусом на препознавање потреба и интереса маргинализованих и социјално искључених група;
- ⇒ **Интеграција садржаја (сектора)** – посматрање економских, друштвених и еколошких аспеката као неодвојивих дијелова једне цјелине у стратегији, како би интервенције биле координисане и свеобухватне;
- ⇒ **Интеграција актера (институционална интеграција)** – степен у којем су организационе јединице, јавне институције, привреда и цивилно друштво укључени у имплементацију стратегије и усаглашени у дјеловању, обезбјеђујући координацију и досљедност;
- ⇒ **Партиципативност** – примјена приступа у којем су у процес израде стратешког документа укључени различити актери (пословни субјекти, представници јавног сектора и невладиних организација). Учесници учествују кроз рад у секторским радним групама, дајући приједлоге мјера и пројеката, чиме доприносе да стратегија буде квалитетнија и у највећој могућој мјери одражава стварне потребе локалне заједнице;

У процесу финалног вредновања Стратегије примјењени су стандардизовани критеријуми који се користе у процесима евалуације јавних политика, у складу са домаћим и међународним добрим праксама и законским оквиром у Републици Српској. Анализа је заснована на сљедећих пет евалуацијских критеријума:

Релевантност

Процјењује степен усклађености стратешких циљева и мјера са актуелним развојним потребама, изазовима и приоритетима локалне заједнице. Фокус је на томе да ли су циљеви и интервенције адекватно одговорили на утврђене потребе циљних група и шире јавности.

Евалуацијска питања:

1. У којој мјери су одабрани циљеви релевантни у односу на потребе циљних група?
2. Да ли су јавне потребе адекватно препознате и адресиране у стратегији?

Дјелотворност (ефикасност)

Оцјењује однос између уложених ресурса (финансијских, људских, институционалних) и остварених резултата. Посматра се колико су пројекти и активности спроведени у складу са планираним буџетима и да ли је постигнута добра вриједност за новац.

Евалуацијска питања:

1. У којој мјери су финансијска средства ефикасно планирана и кориштена?
2. Да ли је однос трошкова и резултата задовољавајући у односу на постављене циљеве?

Учинак (ефективност)

Оцјењује степен постигнућа у односу на постављене индикаторе и циљне вриједности. Анализира се у којој мјери су предвиђени резултати остварени, те који су кључни фактори утицали на остварење или одступање.

Евалуацијска питања:

1. Да ли је постигнути напредак у складу са вриједностима индикатора?
2. Који су фактори утицали на евентуално неостварење циљева?

Утицај

Анализира се обим и карактер промјена проузрокованих спровођењем стратешких мјера – како планираних, тако и неплаанираних. Посебан акценат је стављен на ефекте по различите категорије становништва, укључујући родну равноправност и положај социјално угрожених група.

Евалуацијска питања:

1. Да ли су настале позитивне и/или негативне промјене у заједници?
2. Да ли је било неочекиваних посљедица и какав је њихов утицај?

Одрживост

Оцјењује се вјероватноћа да ће позитивни ефекти стратешких интервенција трајати и након завршетка имплементације. Посматрају се институционални, финансијски и друштвени предуслови за наставак или проширење ефеката.

Евалуацијска питања:

1. Да ли су створени услови за дугорочно очување и развој позитивних учинака?
2. Да ли постоји капацитет за наставак започетих активности?

Методе примјењене у вредновању обухватају:

- Преглед и анализа релевантне планске/стратешке и пратеће документације;
- Табеларна анализа реализације индикатора и активности;
- Стандардизовани упитници за процјену институционалних и административних капацитета.

Сврха оваквог приступа је да се омогући свеобухватно и објективно сагледавање успјешности спровођења Стратегије и формулишу реалне препоруке за унапређење будућих развојних процеса у општини Нови Град.

4.2. Методолошки приступ, укључујући проблеме и/или ограничења

Процес финалног вредновања Стратегије развоја општине Нови Град 2017-2026. године је извршен у складу са методологијом дефинисаном Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 63/21) и у складу са Уредбом о стратешким документима у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број: 94/21).

За ово вредновање примјењен је мјешовити методолошки приступ, који обухвата квантитативне и квалитативне методе. Квалитативне методе омогућиле су дубље разумијевање контекста, процеса реализације и учинака Стратегије, док су квантитативни подаци допринијели објективној анализи постигнућа заснованих на мјерењу специфичних показатеља.

Процес вредновања спроводен је у периоду септембар-новембар 2025. године кроз сљедеће фазе:

- 1) израђивање плана вредновања,
- 2) припремање описа послова за спровођење процеса вредновања,
- 3) организовање и учествовање у вредновању,
- 4) припремање објаве резултата вредновања,
- 5) израда извјештаја о вредновању,
- 6) надзирање спровођења усвојених препорука вредновања стратешког документа.

У складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској и Одлуком о покретању процеса финалног вредновања Стратегије развоја општине Нови Град за период од 2017-2026. године од 16.09.2025. године број: 01-052-371/25, Начелник општине је именовао Тим за финално

вредновање Стратегије, који је састављен од координатора и 4 члана. Тим за вредновање је као оперативно тијело био задужен за прикупљање података и информација потребних за спровођење процеса вредновања.

Главни аналитички алат укључио је детаљну анализу доступне кључне документације, анализу података прикупљених током редовног праћења реализације Стратегије развоја, анализу осталих доступних података, те процес прикупљања аналитичких података са кључним актерима путем упитника. Истраживање путем Упитника за процјену институционалних и административних капацитета за реализацију стратешког документа спроведено је у периоду од 27.10.-04.11.2025.године. Упитником је обухваћена група представника који су активно били укључени у израду Стратегије развоја и/или укључени у њену реализацију како би се прикупило што више информација, мишљења и искустава кључних актера. Упитник је попунило 20 испитаника, од којих је 12 представника организационих јединица општинске управе (60%), 1 представник Одсјека за управљање развојем (1%), а 7 испитаника спадају у категорију осталих актера (јавне институције, приватни и невладин сектор, 35%). Сврха упитника је била да обезбиди систематичан увид у снаге, ограничења и потребе институција које учествују у спровођењу стратешког документа, ради унапређења ефикасности система управљања развојем.

Конкретно, циљеви упитника су:

- Идентификација постојећих институционалних и људских капацитета — да би се утврдило у којој мјери организације имају одговарајуће ресурсе, знања и структуре за спровођење мјера и активности из стратешког документа.
- Процјена степена спремности и сарадње носилаца мјера — како би се утврдило да ли постоји довољан ниво координације, комуникације и међусекторске подршке између различитих институција и актера.
- Идентификација потреба за обуком и институционалним унапређењем — кроз утврђивање области у којима је потребно додатно јачање знања и компетенција запослених (нпр. оперативно планирање, финансијско управљање, извјештавање, припрема и имплементација пројеката).
- Препознавање кључних препрека и проблема у реализацији стратешког документа — као што су ограничени финансијски ресурси, недовољна координација, недостаци у административним процедурама или ограничен ниво мотивације.
- Основ за формулисање препорука — добијени подаци омогућавају да се у процесу вредновања стратегије предложе мјере за јачање институционалних капацитета, побољшање управљачких механизма и повећање ефикасности у спровођењу развојних политика.

Анализом и компарацијом субјективних мишљења било је могуће објективно сагледати заједничке проблеме, ставове и мишљења о горе наведеним темама. Листа учесника у процесу евалуације Стратегије (Листа чланова Тима за евалуацију и Листа испитаника путем упитника) наведена је у Прилогу 8.1. овог Извјештаја.

Вредновање је проведено и кроз анализу података из секундарних извора, односно планова, извјештаја, информација и слично, као и кроз примарно истраживање и прикупљање података кроз развијене алате праћења реализације пројеката из Стратегије, те секторских и макро индикатора. Детаљан преглед кориштене документације наведен је у Прилогу 8.2. овог Извјештаја.

Узимајући у обзир да је Стратегија развоја општине Нови Град за период 2017–2026. године ревидирана 2023. године, процес вредновања је структуриран у двије фазе, у складу са различитим поставкама, индикаторима и логиком интервенције у свакој од њих. У сврху прикупљања информација за процјену остварења стратешких циљева, секторских циљева/приоритета и мјера кориштене су :

1. **SMI табела (табела Секторских и Макро Индикатора развоја)**, која се састоји из два дијела:
 - Секторских индикатора развоја са подацима о стању прије почетка реализације (2016.), као и са подацима за све године реализације Стратегије до усајања Ревидиране стратегије (2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.); те

- Макроиндикатора развоја који обухватају основне и допунске индикаторе везане за сва три сектора обухваћена Стратегијом, са подацима за све године реализације Стратегије до усајања Ревидиране стратегије (2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.);
2. **Програмско-пројектна табела- APIS;** односно табела са подацима о имплементацији пројеката, планираним и оствареним финансијским средствима, разлозима одступања и доприносу завршених пројеката остварењу програмско-пројектних индикатора, са подацима за све године реализације Стратегије до усајања Ревидиране стратегије (2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.);
 3. **Табела реализације Ревидиране стратегије,** са подацима за све године након усајања Ревидиране стратегије (2023. и 2024.), односно са подацима о планираним и реализованим средствима и исходима на нивоу стратешких циљева, приоритета и мјера.

У сврху информисања и прикупљања сугестија и коментара чланова Тима за финално вредновање Стратегије и израде Извјештаја о финалном вредновању Стратегије развоја општине Нови Град 2017-2026, одржане су сљедеће радионице:

- 1) **24.10. 2025.** - Уводна радионица о методологији процеса евалуације и роковима,
- 2) **07.11.2025.**- Презентација резултата Упитника за процјену институционалних и административних капацитета за реализацију стратешког документа,
- 3) **01.12.2025.**- Завршне консултације Тима за евалуацију и финализација документа Извјештаја о финалном вредновању Стратегије развоја општине Нови Град 2017-2026. године.

5.ВРЕДНОВАЊЕ ИЗВОДЉИВОСТИ/ ПРОГРЕСА РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА, ПРИОРИТЕТА И МЈЕРА

У овом поглављу анализирана је изводљивост и напредак у реализацији стратешких циљева, приоритета и мјера предвиђених Стратегијом развоја, у односу на постављене показатеље и њихове полазне и циљане вриједности. Евалуација се заснива на анализи конкретних показатеља успјешности који су дефинисани у Стратегији развоја, а чија је сврха мјерити остварене резултате у односу на планиране циљеве.

Као што је претходно поменуто, у периоду ревизије Стратегије током 2021/2022.године је извршено ажурирање стратешког документа, те његово усклађивање са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској.

Иницијална Стратегија развоја општине била је конципирана по МиПРО методологији, са структуром која обухвата стратешке циљеве, секторске циљеве, програме и пројекте, док је Ревидирана стратегија, усклађена са Законом о стратешком планирању и управљању развојем, те обухвата стратешке циљеве, приоритете, мјере, активности и кључне стратешке пројекте са новим индикаторима.

Стратегијом и Ревидираном стратегијом дефинисана су три сектора развоја: економски, друштвени и сектор заштите животне средине, у оквиру којих су дефинисана три стратешка циља и 11 секторских циљева, односно приоритета. Приоритети/Секторски циљеви су даље разрађени на 28 мјера, 17 кључних стратешких пројеката и 151 активност у Ревидираној стратегији, односно на 14 програма и 80 пројеката у Стратегији.

Показатељи су категорисани по стратешким циљевима, приоритетима и мјерама, а укључују:

- Квантитативне економске показатеље,
- Показатеље у области туризма и привредне инфраструктуре,
- Показатеље пољопривредне производње и конкурентности,
- Социјалне и демографске показатеље,
- Показатеље образовања, здравства и културе,
- Еколошке и енергетске показатеље.

Укупно, Стратегија садржи 199 индикатора распоређених по три главна стратешка циља, који омогућавају свеобухватну анализу напретка у области економског развоја, квалитета живота и очувања животне средине. Овај приступ омогућава објективно праћење и евалуацију, идентификовање достигнутог напретка и уочавање области које захтијевају додатну подршку и интервенцију.

5.1. Вредновање прогреса реализације стратешких циљева, приоритета и мјера према постављеним индикаторима и њихових полазних и циљних вриједности.

Стратешки циљ 1: Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености

У току ревизије Стратегије извршена је корекција Стратешког циља 1, и то:

Прије ревизије (од 2017.-2023.г.)	Послије ревизије (од 2023.г.)
Стратешки циљ 1: Повећана запосленост у привреди и пољопривреди, уз истовремено повећање општинских прихода	Стратешки циљ 1: Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености
Секторски циљ 1.1. Побољшати конкурентност малих и средњих предузећа, првенствено индустријских и извозно оријентисаних	Приоритет 1.1: Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености
Секторски циљ 1.2. Постати препознатљиво туристичко одређиште, првенствено за ријечни и спортско-рекреативни туризам	Приоритет 1.2: Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде
Секторски циљ 1.3. Унаприједити комерцијалну производњу и стимулисати предузетништво у пољопривреди	Приоритет 1.3: Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи
4 Програма, 30 пројеката <ul style="list-style-type: none"> Програм 1: Финансијска подршка развоју предузећа, Програм 2: Привлачење инвестиција Програм 3: Унапређење и промоција туристичке понуде Програм 4: Изградња капацитета и укључивање у ланце вриједности у пољопривреди 	7 мјера, 32 активности, 4 кључна стратешка пројекта <ul style="list-style-type: none"> Мјера 1.1.1. Унапређење предузетничке инфраструктуре Мјера 1.1.2. Подршка оснивању и развоју привредних друштава и предузетничких радњи Мјера 1.1.3. Промоција инвестиционих потенцијала општине Мјера 1.2.1. Унапређење туристичке понуде креирањем привлачних туристичких производа заснованих на природи, спортско-рекреативним садржајима, култури и наслеђу Мјера 1.2.2. Унапређење дестинацијског маркетинга и менаџмента Мјера 1.3.1. Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње Мјера 1.3.2. Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривредно-прехранбеном сектору

Стратешки циљ 1 представља кључни предуслов за дугорочни опстанак становништва и одрживи развој општине. Раст привреде и јачање локалног економског потенцијала зависи од привредне и предузетничке активности, продуктивности и квалитета пословног амбијента, који треба да омогући развој малих и средњих предузећа, подстицање инвестиционе климе, као и интензивирање производње у секторима са компаративним предностима – пољопривреда, туризам и прерађивачка индустрија.

Стратешким циљем 1 настојало се постићи јачање локалне привредне базе путем отварања нових радних мјеста, раста броја пословних субјеката и подршке предузетништву, као и кроз јачање производних капацитета и извозне оријентације привреде. Очековани исходи били су повећање запослености и просјечних плата, раст учешћа извоза у укупним приходима и побољшање покривености увоза извозом, уз истовремено јачање фискалне стабилности локалне заједнице путем већих пореских прихода *per capita*. На тај начин, локална економија је требало да постане одрживија, конкурентнија и мање зависна од увоза, те да обезбиди виши животни стандард становништва.

Табела 1: Списак индикатора Стратешког циља 1 и њихов статус извршења

Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2017.)	Полазна вриједност, ревизија (2021.)	Вриједност 2024	Циљна вриједност (2026)	Процент извршења 2024/2026 - %	Разлика 2024/2017	Укупан тренд 2024/2017
Просјечан број запослених	4.006	4.023	3.822	4.500	84,93%	-184	Негативан (пад запослености)
Број пословних субјеката	595	581	581	625	92,26%	-14	Негативан (смањење предуз. базе)
Покривеност увоза извозом (%)	37,6	51,60	26,5	55	48,18%	-11,1 пп	Негативан (слабија конкурентност)
Учешће прихода од извоза у укупном приходу привредних друштава (%)	12	16	5,16	18	28,67%	-6,84 пп	Негативан (смањење извозне оријентације)
Просјечна нето плата(КМ)	719,00	893,00	1.271,00	1.350,00	94,15%	+552	Позитиван (раст просјечне плате)
Остварени порески приходи <i>per capita</i> у КМ	309,00	422,00	606,28	>430,00	141,00%	+297,28	Веома позитиван (јачање фискалне стабилности)

Извори података : АПИФ, интерне базе података, Извјештаји о реализацији буџета општине Нови Град, Извјештаји о реализацији стратегије, Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“, билтен „Статистике плата, апослености и незапослености 2025“, Привредна комора: Привредна кретања за 2024 г.

Финална евалуација показује да је током периода од 2017–2024. године остварен дјелимичан напредак у односу на планиране индикаторе. Позитивни ефекти су видљиви у области просјечних плата и пореских прихода по глави становника (*per capita*), док су кључни развојни показатељи, као што су запосленост, број пословних субјеката и конкурентност извоза, биљежили негативне трендове. У наредном циклусу стратешког планирања потребно је стратешке интервенције усмјерити ка системском рјешавању демографских изазова, јачању конкурентности привреде, подршци предузетништву и обезбеђивању одрживог раста животног стандарда.

Запосленост: просјечан број запослених у општини Нови Град биљежи негативан тренд у периоду 2017–2024. године, са 4.006 запослених у 2017. на 3.822 у 2024. години. Ово смањење је дијелом условљено негативним демографским трендовима и одливом квалификованих радника у иностранство. Иако је достигнуто 84,93% циљне вриједности за 2026. годину, јасно је да демографски и структурни фактори могу отежати достизање пуног циља од 4.500 запослених. У наредном циклусу стратешког планирања потребно је фокусирати се на стимулисање запошљавања, задржавање младих и квалификованих кадрова, кроз улагања у образовање, обуку, подршку повратку емиграната и подстицање наталитета,

Број пословних субјеката: стагнира од 2021. године, са 595 у 2017. на 581 у 2021. и 2024. години. Иако је остварено 92,26% циљане вриједности за 2026. годину (625), јасно је да је потребно додатно унаприједити развој предузетништва. Овај индикатор је такође директно повезан са просјечним бројем запослених, јер раст броја субјеката потенцијално доприноси повећању запослености. У наредном циклусу стратешког планирања потребно је фокусирати се на подршку постојећим субјектима и стварање повољног пословног окружења за раст нових пословних субјеката кроз административно растерећење, финансијску подршку, подстицаје за стартапе и дигитализацију пословних процеса.

Извозна конкурентност: покривеност увоза извозом, као један од кључних показатеља спољнотрговинске позиције, износила је 37,6% у 2017. години, уз постепени раст до 51,6% у 2021. години. Након 2022. године, овај показатељ је до 2024.године смањен на 26,5%, као посљедица значајних поремећаја на примарним извозним тржиштима. Према релевантним економским

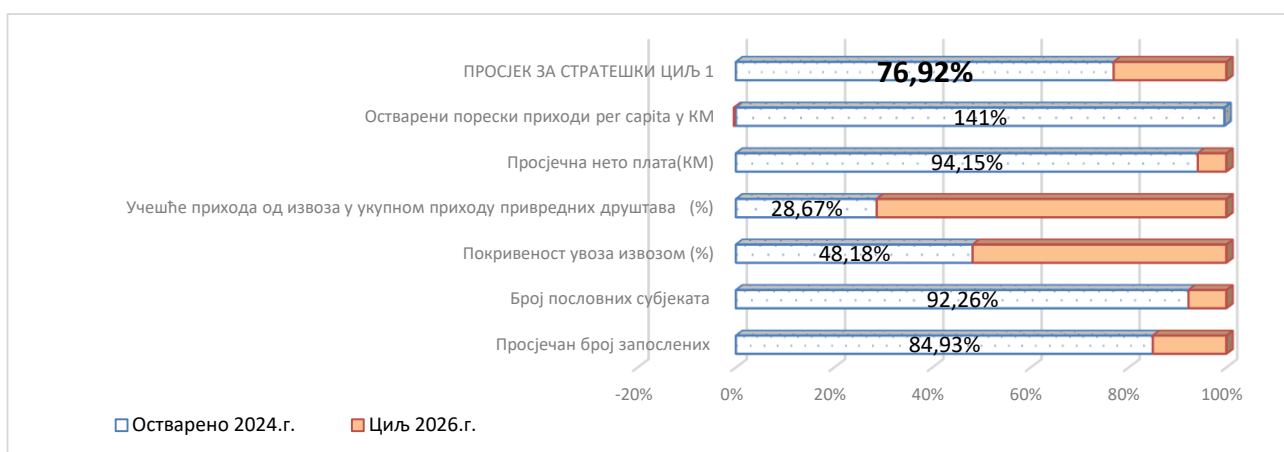
анализама, један од основних узрока смањења извоза било је избијање рата у Украјини у фебруару 2022. године, што је изазвало озбиљне поремећаје на тржишту Европске уније, које је представљало главно извозно одредиште за домаће привредне субјекте (Хрватска, Њемачка и Аустрија). Као резултат ових промјена, извоз је знатно смањен, а каснији опоравак био је ограничен, што се директно одразило на показатеље конкурентности. Пословни субјекти са подручја општине су у том периоду повећали извозне капацитете и располагали робом на залихама, али је пласирање у ранијем обиму онемогућено јер је тржиште ЕУ постало нестабилно и преусмјерило потражњу ка производима које домаћи произвођачи не производе (енергенти, оружје и муниција). Покривеност увоза извозом у 2024. години је, стога, испод половине циљане вриједности од 55%, док је учешће прихода од извоза смањено са 16% у 2021. години на 5,16% у 2024. години, што указује на значајан простор за јачање извозних капацитета и развијање нових производа са већом додатом вриједношћу који се пласирају на извозна тржишта.

У наредном стратешком циклусу неопходно је усмјерити напоре на повећање конкурентности и отпорности привреде кроз модернизацију производње, увођење иновативних технологија и дигитализацију процеса, као и кроз развој маркетиншких активности усмјерених ка страним тржиштима и проширивање присуства на међународним тржиштима. Истовремено, потребно је унаприједити логистичке капацитете и систематски развити људске ресурсе, како би се обезбиједила дугорочна стабилност извоза, смањила осјетљивост на спољне шокове и остварила конзистентна конкурентност на међународним тржиштима.

Просјечна нето плата у периоду 2017–2024. повећана је за 76,77% (са 719,00 КМ на 1.271,00 КМ), што представља значајан раст. Међутим, она је и даље за око 10% нижа од просјека Републике Српске, а раст плата не надокнађује потпуно инфлацију и раст трошкова живота. У наредном циклусу стратешког планирања потребно је фокусирати се на побољшање животног стандарда кроз привлачење инвестиција и подршку малим и средњим предузећима, као и улагања у образовање и развој квалификоване радне снаге.

Порески приходи per capita повећани су за 95,92% у периоду 2017–2024. године, премашивши циљну вриједност за 2026. годину. Међутим, значајан дио овог раста резултат је смањења броја становника и инфлаторних кретања, те индикатор не одражава у потпуности стварни развојни потенцијал локалне економије. У наредном циклусу стратешког планирања потребно је фокусирати се на фискалну одрживост и диверзификацију извора прихода, уз подршку локалној привреди и развој економских капацитета који доприносе реалном расту прихода.

Графикон 1: Преглед напретка у остварењу индикатора Стратешког циља 1 (%)

Извори података : АПИФ, интерне базе података, Извјештаји о реализацији буџета општине Нови Град, Извјештаји о реализацији стратегије, Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“, билтен „Статистике плата, апослености и незапослености 2025“, Привредна комора: Привредна кретања за 2024. г.

За остварење Стратешког циља 1 дефинисана су три кључна приоритета:

Приоритет 1.1: Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености

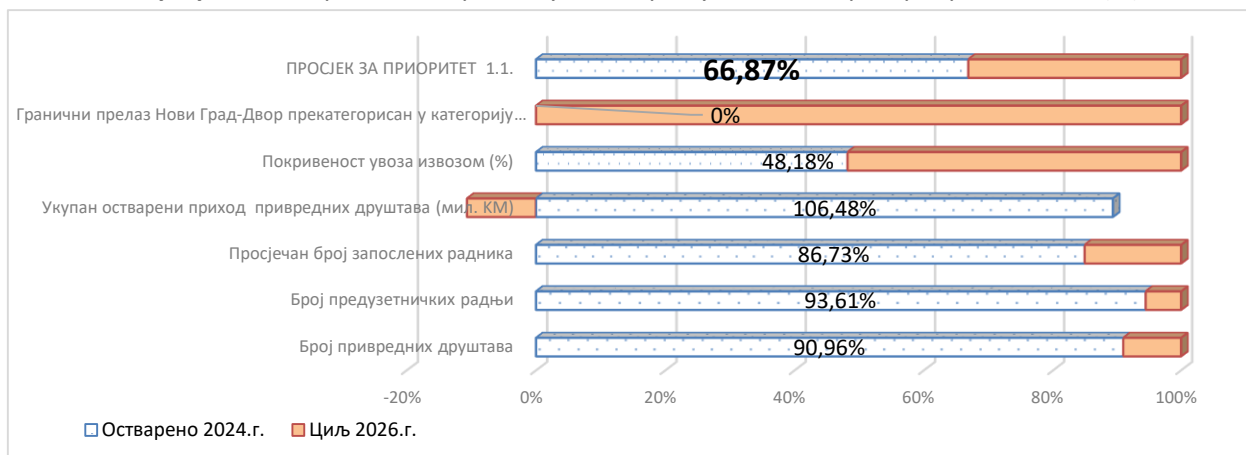
Приоритетом 1.1 настојало се остварити одржив раст локалног МСП сектора, уз континуирану подршку запошљавању и унапређење економске продуктивности. Очекивани исходи били су повећање броја привредних субјеката и предузетничких радњи, континуирани раст запослености, јачање прихода привредних друштава, побољшање конкурентности извоза и покривености увоза извозом, те унапређење инфраструктурних капацитета (прекатегоризација граничног прелаза Нови Град–Двор за транспорт робе). На тај начин, локална економија је требало да постане продуктивнија, конкурентнија, економски одрживија и способна да обезбједи виши животни стандард становништва.

Број привредних субјеката је стагнирао у периоду од 2017.–2024.године, са 151 привредним друштвом/444 предузетника 2017.године на 141 привредних друштава/440 предузетника 2024.године, што представља 92,96% реализације циљне вриједности за 2026. годину. Ово указује на ограничену способност локалне заједнице да стимулише предузетништво и отварање нових фирми. У наредном периоду потребно је фокус ставити на значајнију подршку постојећим субјектима и стимулисање нових преко олакшаног приступа финансирању, смањења административних баријера, подстицаја за стартапе и иновативне бизниси. Овај индикатор је тијесно повезан са бројем запослених, јер повећање броја субјеката директно доприноси расту запошљавања.

Приходи привредних друштава биљеже снажан раст, са 195,8 милиона КМ у 2017. години на 361,3 милиона КМ у 2024.години, што је 106,48% у односу на циљану вриједност. Раст прихода показује способност дијела привреде да генерише економску активност, али с обзиром да није праћен растом запослености, указује на концентрацију прихода у мањем броју субјеката. За инклузивнији и одрживији економски раст, потребно је унаприједити подршку локалној привреди кроз подстицаје, повољне кредитне линије, дигитализацију и умрежавање са већим субјектима, као и програме обука и преквалификације радне снаге.

Гранични прелаз Нови Град–Двор је инфраструктурни индикатор који одражава могућности транспорта робе и међународне трговине у региону. У периоду 2017–2024. није прекатегорисан у категорију граничног прелаза за транспорт роба, што ограничава капацитете за извоз и повећање конкурентности локалне привреде. Препорука за наредни стратешки период је да се заврши процес прекатегоризације и модернизације прелаза, како би се олакшала логистика, смањили трошкови транспорта и подстакла спољнотрговинска активност малих и средњих предузећа, како на подручју општине, тако и на нивоу регије.

Графикон 2: Преглед напретка у остварењу индикатора Приориета 1.1. (%)

Извори података : АПИФ, интерне базе података, Извјештаји о реализацији буџета општине Нови Град, Извјештаји о реализацији стратегије, Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“, билтен „Статистике плата, апослености и незапослености 2025“, Привредна комора: Привредна кретања за 2024. г.

Приоритет 1.2: Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде

Циљ Приоритета 1.2. био је развој туристичке понуде кроз повећање смјештајних капацитета, броја туриста и ноћења, те јачање туристичке инфраструктуре и капацитета у сектору угоститељства. Очекивано је било да локална економија оствари додатни приход кроз туристичке активности, стимулише запошљавање у сектору туризма и позиционира општину као атрактивну дестинацију на отвореном.

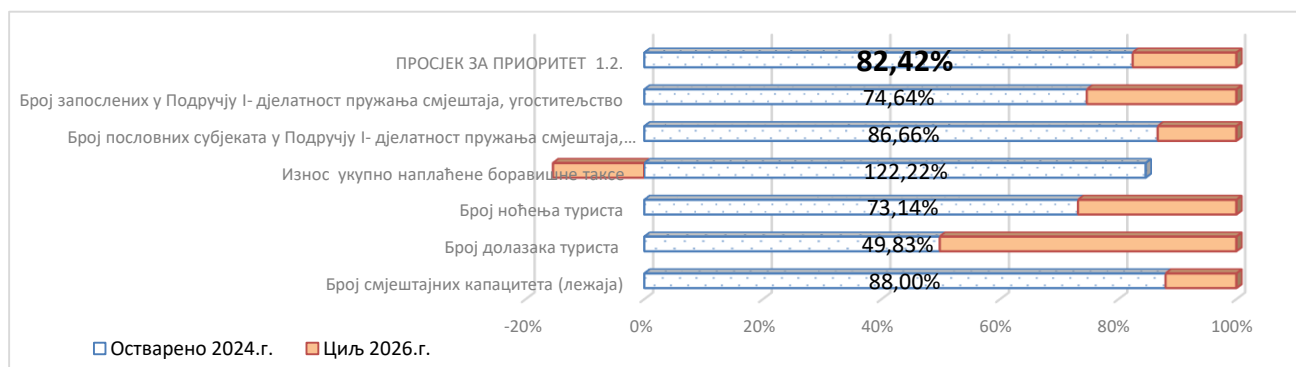
Број смјештајних капацитета (лежаја): повећан је са 124 у 2017. на 264 у 2024. години, што представља 88% реализације циља за 2026. годину. Овај раст указује на позитиван развој туристичке инфраструктуре, при чему је повећање капацитета углавном условљено приватним смјештајем. У наредном периоду је потребно радити на разноврснијој понуди смјештајних капацитета и интеграцији у туристичке пакете, како би се обезбиједио одрживи раст сектора. Такође, потребно је развити нове типове смјештаја (хостел, кампинг, еко-објекти), унаприједити квалитет и стандарде постојећих капацитета, те интегрисати смјештај у туристичке пакете и понуду активности на отвореном.

Број долазака и ноћења туриста: број долазака туриста смањен је са 794 у 2017. на 598 у 2024. години, док је број ноћења повећан са 1.920 на 1.975 у истом периоду. Овај тренд указује на продужен боравак постојећих туриста, али и на смањену привлачност дестинације за нове посетиоце. Упркос повећању смјештајних капацитета, нису остварени очекивани резултати у броју долазака, што је посљедица недостатка јасне маркетиншке стратегије, економске нестабилности, конкуренције других дестинација и ограниченог броја иновативних туристичких пакета. У наредном периоду потребно је фокусирати се на креирање атрактивних туристичких понуда, јачање маркетинга и промоције дестинације, продужење боравка туриста, те унапређење међусекторске сарадње у туристичком и угоститељском сектору.

Износ укупно наплаћене боравишне таксе: је повећан са 2.737,50 КМ на 6.111,00 КМ, премашујући циљ за 2026.годину (122,22%). Ово одражава боље искоришћење постојећих капацитета и повећан економски учинак туризма. У наредном периоду препоручује се наставак модернизације система наплате и стимулисање привредних субјеката да повећају квалитет услуга. Како би се обезбиједила пуна ефикасност наплате и спријечиле неправилности, препоручује се и појачана инспекцијска контрола и системско праћење наплате боравишних такси.

Број пословних субјеката и запослених у туризму: Број пословних субјеката у дјелатности пружања смјештаја и угоститељства смањен је са 112 у 2017. на 104 у 2024. години, а број запослених смањен је са 242 на 209 у истом периоду. Ови трендови указују на структурне изазове у сектору, укључујући економске притиске и смањену конкурентност, који отежавају одржавање и раст пословних субјеката. У наредном периоду потребно је подржати локалне пословне субјекте кроз подстицаје, побољшање инфраструктуре, дигитализацију и развој иновативних туристичких понуда, како би се зауставио пад и стимулисао раст запослености у сектору.

Графикон 3: Преглед напретка у остварењу индикатора Приоритета 1.2. (%)

Извори података : АПИФ, интерне базе података, Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“, билтен „Статистике плата, апослености и незапослености 2025“, Привредна комора: Привредна кретања за 2024. г.

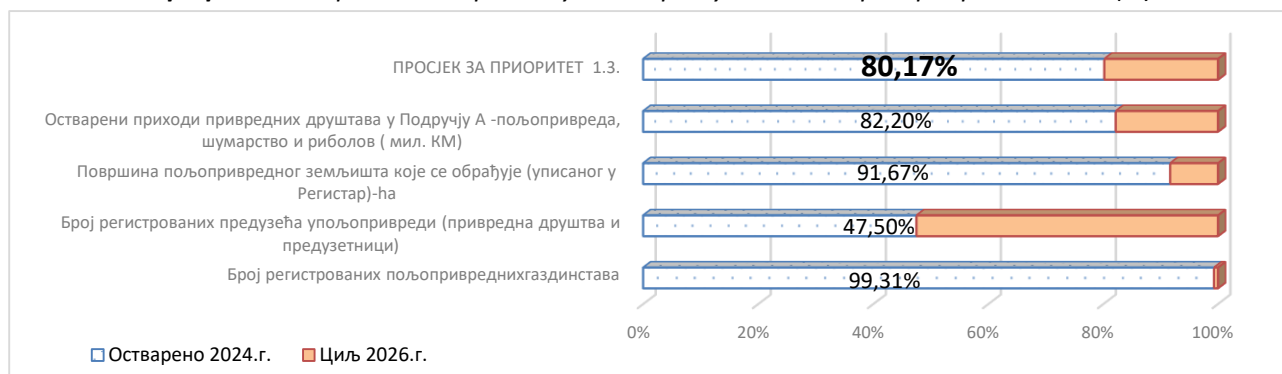
Приоритет 1.3: Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи

Приоритет 1.3 настојао је унаприједити пољопривредну производњу кроз повећање интензивности и продуктивности, очување и раст броја регистрованих пољопривредних газдинстава, као и подстицање развоја предузетничких и привредних субјеката у пољопривреди. Поред тога, циљ је био повећање обрађене површине пољопривредног земљишта и раст прихода у сектору пољопривреде, шумарства и риболова, како би се осигурала економска одрживост и конкурентност локалног аграрног сектора.

Број регистрованих пољопривредних газдинстава и обрадиве површине: анализа динамике пољопривредног сектора на подручју општине Нови Град у периоду од 2017. до 2024. године показује значајне структурне трансформације. Број регистрованих пољопривредних газдинстава смањен је са 679 у 2017. на 263 у 2021. години, што се може директно повезати са пријавом обавеза доприноса Пореској управи за 2020. годину, која је довела до елиминације газдинстава са нестабилним приходима. Од 2020. године у Регистар су уписани углавном произвођачи који остварују редован откуп производа и стабилне мјесечне приходе, што је предуслов за измирење законских обавеза. До 2024. године број газдинстава се благо повећао на 288, док је површина пољопривредног земљишта уписаног у Регистар смањена са 2.701 ха на 1.650 ха. Ово упућује на значајно повећање површине која се обрађује по газдинству — са 3,98 ха у 2017. на 5,73 ха у 2024. години. Овај тренд представља позитиван сигнал у смислу економске ефикасности, јер омогућава рационалнију организацију производње, оптимизацију ресурса и потенцијално повећање продуктивности пољопривреде. Истовремено, смањење броја газдинстава у односу на расположиву обрадиву површину истиче потребу за стратешким подстицајима за нове и модернизоване произвођаче, као и за интензивирање техничко-технолошких и институционалних механизма подршке малим газдинствима. Уколико се ови услови обезбиједи, сектор пољопривреде може остварити дугорочну одрживост, повећати економску инклузивност и допринијети јачању конкурентности на локалном и регионалном тржишту.

Остварени приходи привредних друштава у пољопривредном сектору: укупан приход повећан је са 2.768.590,00 КМ у 2017. години на 3.731.750,00 КМ у 2024. години, што представља 82,2% остварења циљне вриједности за 2026. годину. Иако приходи расту, економске користи концентрисане су у мањем броју субјеката. Потребно је подстицати ширење економске активности кроз дугорочне уговоре са прерађивачима, субвенције за мала и средња предузећа, обуке, дигитализацију и умрежавање произвођача. Захваљујући повољним природним условима и неискориштеним земљишним ресурсима, пољопривредна производња и прерада представљају значајну развојну прилику општине Нови Град. Међутим, сектор се суочава са изазовима као што су уситњеност понуде, климатски екстреми и потреба за већом техничко-технолошком адаптацијом. Планирани Пројекат изградње система наводњавања и унапређење институционалне подршке ће значајно допринијети повећању приноса, стабилизацији производње и усмјеравању производње ка тржишно профитабилним културама, чиме ће се ојачати конкурентност пољопривреде у општини.

Графикон 4: Преглед напретка у остварењу индикатора Приориета 1.3. (%)

Извори података : АПИФ, интерне базе података, Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“, Информације о стању у пољопривреди општине Нови Град

Стратешки циљ 2: Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности

У току ревизије Стратегије извршена је корекција Стратешког циља 2, и то:

Прије ревизије (од 2017.-2023.г.)	Послије ревизије (од 2023.г.)
Стратешки циљ 2: : Побољшан квалитет живота, посебно за старије становништво и младе	Стратешки циљ 1: Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности
<p>Секторски циљ 2.1. Унапређена инфраструктура за пружање јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине до 2021.</p> <p>Секторски циљ 2.2. Смањена незапосленост младих до 2021. године и обogaћени садржаји за младе</p> <p>Секторски циљ 2.3. Унапређени капацитети за подршку старијем становништву и осјетљивим групама становништва до 2021. године</p>	<p>Приоритет 2.1: Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине</p> <p>Приоритет 2.2: Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите</p> <p>Приоритет 2.3. Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора</p> <p>Приоритет 2.4. Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе</p>
<p>4 Програма, 32 пројекта</p> <ul style="list-style-type: none"> • Програм 1: Унапређење комуналне инфраструктуре • Програм 2: Унапређење капацитета локалне управе и НВО сектора • Програм 3: Унапређење подршке, инфраструктуре и услуга за дјецу и младе • Програм 4: Унапређење подршке за социјално угрожене категорије становништва 	<p>10 мјера, 72 активности, 7 кључних стратешких пројеката</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мјера 2.1.1 Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре • Мјера 2.1.2 . Јачање капацитета локалне управе и мјесних заједница • Мјера 2.2.1. Изградња и реконструкција образовне инфраструктуре • Мјера 2.2.2. Усклађивање образовних програма са захтјевима тржишта рада (успостава и развој институционалне сарадње између привредника, образовних институција и општине) • Мјера 2.2.3. Развој примарне здравствене заштите • Мјера 2.2.4. Подршка рањивим категоријама становништва • Мјера 2.3.1. Развој културе и спорта на подручју општине • Мјера 2.3.2. Подршка програмима за унапријеђење положаја дјеце и младих • Мјера 2.3.3. Подршка за рад и дјеловање локалних организација цивилног друштва • Мјера 2.4.1. Провођење мјера популационе политике

Стратешки циљ 2 комплементаран је првом и подразумијева побољшање квалитета живота и у урбаном и у руралним дијеловима општине, водећи рачуна о потребама социјално осјетљивих група. Побољшати квалитет живота подразумијева стално унапређивање образовних, социјалних, здравствених и других јавних услуга, али и обogaћивање културних и спортских садржаја којима се излази у сусрет препознатим потребама грађана.

Стратешким циљем 2 настојало се створити услове за задржавање и мотивисање радно способног становништва, нарочито младих, кроз уравнотежен просторни развој урбаних и руралних подручја, јачање комуналне и социјалне инфраструктуре, те промоцију социјално одговорног пословања и филантропских иницијатива. Очекивало се да ће остваривање овог циља довести до смањења негативних демографских трендова, повећања друштвене укључености, побољшања животног стандарда и осигуравања равноправних шанси за све категорије становништва, чиме се обезбјеђује одрживост локалног развоја и социјална коезија.

Табела 2: Списак индикатора Стратешког циља 2 и њихов статус извршења

Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2017.)	Полазна вриједност, ревизија (2021.)	Вриједност 2024	Циљна вриједност (2026)	Процент извршења 2024/2026 - %	Разлика 2024/2017	Укупан тренд 2024/2017
Удио радно способног становништва (15-64) у укупном броју становника, %	68,93%	67%	65,80%	70%	94,00%	-3,13 п.п.	Негативан (пад радно способног становништва)
Индекс старења (%)	167,64%	191,31%	205,95%	180%	87,40%	+38,31 п.п.	Негативан (процес старења становништва)
Степен развијености општине на нивоу РС	средње развијена	неразвијена	неразвијена	средње развијена	0,00%	-	Негативан (слабија конкурентност)
Миграциони салдо	-104,00	-32	-67	-40	59,70	+37	Негативан (одлив становништва, али боље него 2017.)

Извори података : Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“

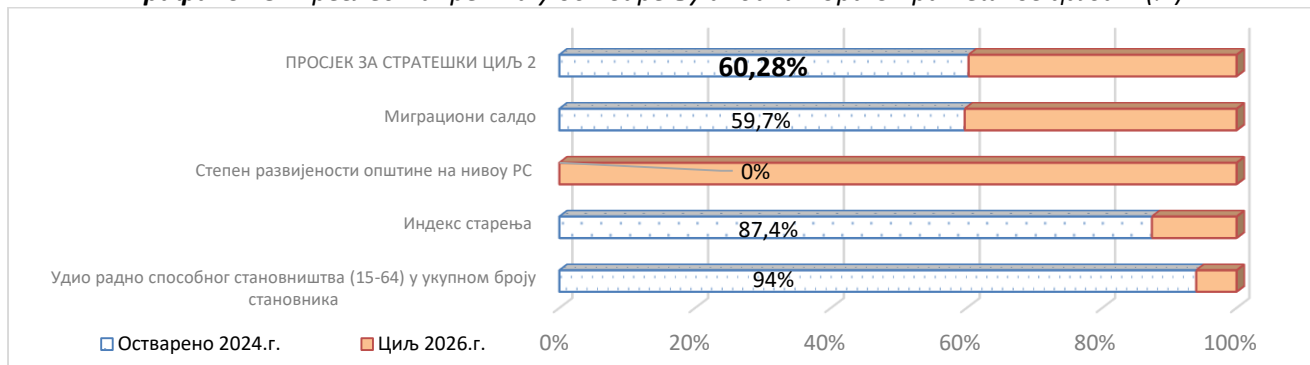
Удио радно способног становништва (15-64) у укупном броју становника: биљежи континуирани пад од 68,93% у 2017. години на 67% у 2021. и даље на 65,8% у 2024. години. Иако је остварено 94% циљане вредности за 2026. годину (70%), јасно је да се локално тржиште рада суочава са изазовима старења становништва, миграционим одливом младих и смањеном економском активношћу. У наредном периоду потребно је фокусирати се на програме задржавања радно способних, стимулисање запошљавања и развој квалификација кроз образовне и професионалне иницијативе.

Индекс старења: показује негативан тренд, са 167,64% у 2017. години на 191,31% у 2021. и 205,95% у 2024. години. Према циљу од 180%, остварено је 87,4%, што указује на озбиљан демографски дисбаланс са превлађујућом старијом популацијом. Овај индикатор сигнализира потребу за стратешким мјерама за подстицање наталитета, али и развој услуга намијењених старијим грађанима.

Степен развијености општине на нивоу РС: у великој мјери је условљен демографским кретањима и структурним факторима. Негативни демографски трендови у протеклим годинама, као што су смањење броја становника, старење популације и миграциони одлив младих и радно способних грађана, довели су до тога да је општина 2019. године прешла из категорије средње развијених у ранг неразвијених јединица локалне самоуправе Републике Српске. Иако економски индикатори, као што су раст прихода малих и средњих предузећа по становнику и повећање буџетских прихода, показују позитивне тенденције, они нису били довољни да ублаже негативне демографске токове. Ово указује на структурну неравнотежу у регионалном развоју, гдје већи урбани центри концентришу економске активности и привлаче становништво, док мање општине, попут Новог Града, губе релативни значај, те је потребно усмјерено планирање стратешких мјера за стимулисање локалне привреде, задржавање становништва и унапређење јавних и социјалних услуга.

Миграциони салдо: биљежи умјерено побољшање у односу на 2017. годину, са -104 на -32 у 2021. и -67 у 2024. години, што је 59,7% остварења циља за 2026.г. Иако је тренд позитиван у смислу мањег одлива, негативна вриједност и даље указује на одлив становништва, нарочито младих и радно способних лица. Званичних података о вањским миграцијама нема, али с обзиром да смо већ неколико деценија свједоци процеса иселјавања радно-способног становништва у друге европске и прекоокеанске земље, можемо закључити да је салдо вањског миграционог кретања далеко већи у односу на салдо унутрашњег миграционог кретања. Препоручује се побољшање услова живота и рада на подручју општине, привлачење младих и стручних кадрова кроз стимулативне мјере, и развој стратегија за повратак емиграната и њихово укључивање у локалну заједницу.

Графикон 5: Преглед напретка у остварењу индикатора Стратешког циља 2 (%)

Извори података : Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“

За остварење Стратешког циља 2 дефинисана су четири кључна приоритета:

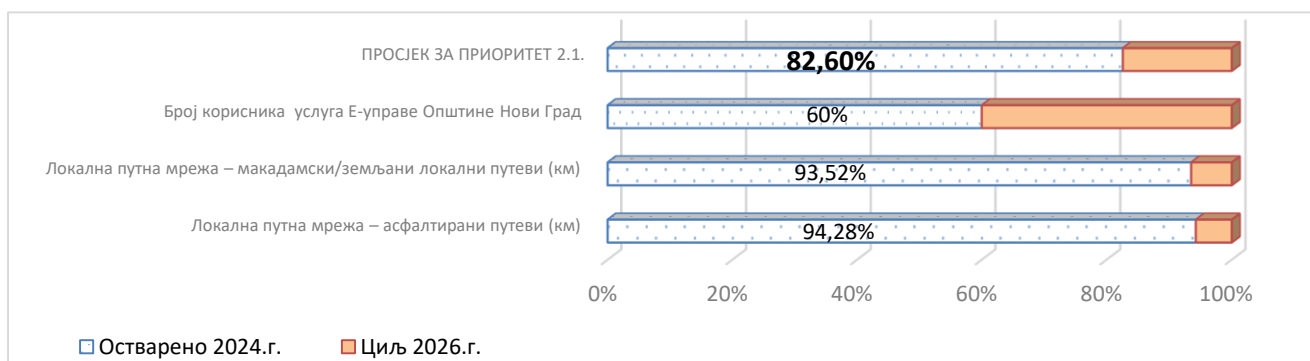
Приоритет 2.1: Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине

Приоритет 2.1. усмјерен је на обезбјеђење бољих услова живота и приступа основним услугама за све грађане. Основни циљ био је да се повећа доступност и функционалност локалне путне мреже, што директно утиче на повезаност насеља, транспорт робе и приступ јавним сервисима, као и да се развију дигитални сервиси путем Е-управе, чиме се побољшава ефикасност, транспарентност и приступ јавним услугама.

Индикатор локалне путне мреже показује скроман напредак у периоду од 2017–2024. године, са повећањем асфалтираних путева са 118,67 km на 132 km, што представља 94,28% циљане вриједности за 2026. годину. Иако је напредак видљив, темпо асфалтирања је успорен, што указује на ограничене ресурсе или потребу приоритетизације радова. За наредни циклус стратешког планирања препоручује се фокус на рационално коришћење ресурса, повећање ефикасности одржавања и обезбјеђење да капиталне инвестиције дају највећи могући ефекат за квалитет инфраструктуре и доступност јавних услуга.

Број корисника услуга Е-управе расте постепено, са 0 у 2017. на 60 у 2024. години, што чини 60% циљане вриједности за 2026. Иако дигитализација напредује, обухват и даље остаје скроман. За наредни период потребно је интензивирати информативне и едукативне кампање, развијати нове функционалности које обухватају кључне јавне сервисе и обезбиједити подршку за старије и социјално осјетљиве групе, како би дигитализација била инклузивна и допринијела бољем квалитету живота грађана.

Графикон 6: Преглед напретка у остварењу индикатора Приоритета 2.1. (%)

Извори података: Информације о стању локалних путева и улица на подручју општине Нови Град, интерне базе података

Приоритет 2.2. Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите

Приоритет 2.2. је усмјерен на то да се кроз унапређење квалитета и доступности образовних, здравствених и социјалних услуга обезбиједи бољи услови живота за становништво општине, посебно за осјетљиве категорије. Циљ је био да се подстакне већа укљученост дјеце у предшколско образовање и тиме побољшају полазне основе за њихов даљи развој и школовање, као и да се унаприједи доступност здравствених услуга кроз повећање броја љекара у односу на број становника. У области социјалне заштите, намјера је била да се осигура адекватна подршка најугроженијим категоријама становништва, како кроз новчане видове помоћи, тако и кроз дугорочна рјешења као што је развој социјалног становања.

Другим ријечима, овим приоритетом жељело се постићи смањење социјалних неједнакости и стварање равноправнијих услова за развој свих становника општине, посебно дјеце, младих и социјално осјетљивих група. Такође, кроз јачање здравственог сектора тежило се обезбиједити бољи приступ примарној здравственој заштити, што је предуслов за унапређење квалитета живота у заједници и за дугорочни социјално-економски развој.

Процент предшколске дјеце укључене у васпитање и образовање: биљежи постепен раст са 28,99% у 2017. на 34,06% у 2024. години, што представља 85,1% остварења циљне вриједности за 2026. годину (40%). Тренд је позитиван и показује јачање капацитета и веће укључивање дјеце у предшколске програме, али и даље испод жељеног нивоа. Препоручује се наставак улагања у проширење мреже предшколских установа, као и субвенционисање боравка за породице с нижим примањима, како би се повећала доступност и обухват.

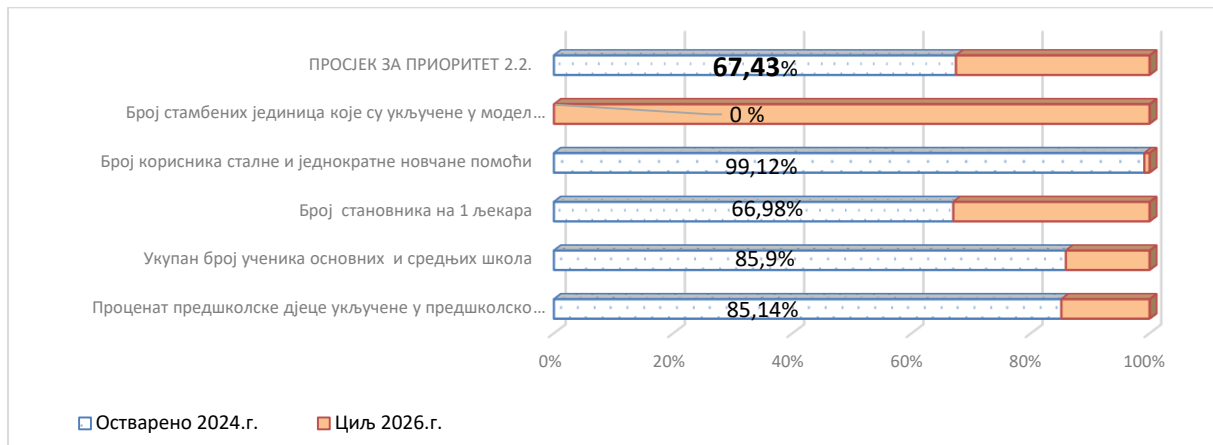
Укупан број ученика у основним и средњим школама: показује значајан пад са 2.627 у 2017. на 1.922 у 2024. години, што је 85,9% остварења циљне вриједности за 2026. (2.270). Ово је директна посљедица негативних демографских кретања и миграција, а не самог квалитета образовног система. Препоручује се усмјеравање стратегија на задржавање младих породица кроз стамбене, социјалне и економске мјере, као и развој програма подршке талентованим ученицима и модернизацију наставних садржаја како би се школа учинила привлачнијом.

Број становника на једног љекара: са 1.335 у 2017. години, овај однос је у 2024. години достигао 1.493, што је супротно очекивањима и представља тек 66,9% остварења циља за 2026. (1.000). Иако је у односу на 2021. дошло до благог побољшања, капацитети здравственог система су и даље недовољни. Препоручује се јачање кадровске политике у здравству кроз систем подстицаја за младе љекаре (стипендије, специјализације, становање), као и улагање у дигитализацију здравствених услуга ради повећања ефикасности.

Број корисника сталне и једнократне новчане помоћи: са 191 у 2017. години, број је порастао на 227 у 2024. години, што је 99,1% циљне вриједности за 2026. (225). Ово указује на релативно добро функционисање система социјалне заштите и његову прилагодљивост стварним потребама корисника. Ипак, раст броја корисника указује и на погоршање економских прилика за најугроженије категорије. Препоручује се развој активних мјера социјалне инклузије и програма економског оснаживања корисника, како би се смањила њихова зависност од новчаних давања.

Социјално становање: у периоду од 2017–2024. године није забиљежен никакав напредак, будући да број стамбених јединица у моделу социјалног становања остаје 0, што је 0% у односу на циљ за 2026. годину (50). Ово представља најслабије остварен индикатор и упућује на то да овај сегмент није био довољно препознат као приоритет. Препоручује се израда посебног локалног програма социјалног становања, дефинисање критеријума за кориснике и обезбјеђивање средстава путем међународних донатора, јавних фондова или јавно-приватних партнерстава.

Графикон 7: Преглед напретка у остварењу индикатора Приоритета 2.2. (%)

Извори података : Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“

Приоритет 2.3. Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора

Приоритет 2.3. био је усмјерен на јачање културног и спортског живота у локалној заједници, као и на стварање повољних услова за развој цивилног друштва. Намјера је била да се кроз већи број културно-спортских догађаја, активније учешће грађана у културним и спортским организацијама, развој библиотеке дјелатности и раст броја активних организација цивилног друштва, унаприједи квалитет друштвеног живота и ојача социјална кохезија на подручју општине.

Број културно-спортских догађаја на територији општине (годишње): у 2017. години забиљежено је 40 догађаја, да би у 2021. дошло до значајног пада (22), вјероватно као посљедица пандемије COVID-19 и ограничења јавних окупљања. До 2024. број је порастао на 27 и тиме је у потпуности достигнут циљ за 2026. годину (27 догађаја). Остварење од 100% указује на стабилизацију у овој области, али и на то да је циљ био постављен релативно скромно, с обзиром да је полазна вриједност била знатно виша. Препоручује се у наредном циклусу планирања амбициозније дефинисање циљева и јачање подршке манифестацијама које окупљају шире слојеве становништва.

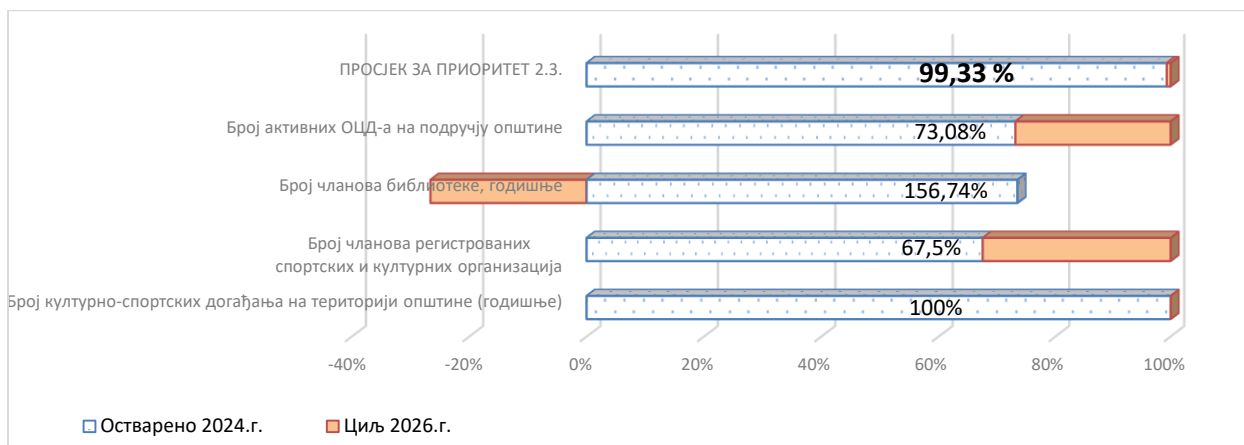
Број чланова регистрованих спортских и културних организација у 2024. години износи 731 (558 у спортским и 173 у културним организацијама), што представља 67,5% у односу на планирану циљну вриједност од 1.083 члана. У односу на 2017. годину (1.200 чланова), евидентан је пад који указује на слабљење интересовања и/или могућности становништва за активно учешће у организованим културним и спортским садржајима. На овај тренд пресудно утичу негативна демографска кретања – смањење укупног броја становника и пад броја младих, који су традиционално најактивнији у овим секторима. Поред негативних демографских трендова, снижавање броја чланова може бити посљедица недовољне атрактивности постојећих програма, ограничених финансијских ресурса организација, као и конкуренције савремених, индивидуализованих облика забаве и рекреације. Ови налази указују на потребу системског приступа подршци спортским и културним удружењима, кроз финансијске подстицаје, развој инфраструктуре, умрежавање организација и креирање програма који су прилагођени интересовањима млађих генерација.

Број чланова библиотеке (годишње): биљежи изузетно позитиван тренд – са 340 чланова у 2017. на 1.000 у 2024. години, што је чак 156,7% од циљне вриједности за 2026. годину (638). Ово указује на растући интерес за културу и образовање, што представља значајан социјални капитал који би требало додатно искористити кроз развој програма неформалног учења и културних манифестација. Препоручује се наставак подршке библиотеци и развој савремених програма (дигиталне читаонице, културно-едукативни програми за младе).

Број активних организација цивилног друштва (ОЦД) је постепено растао – са 14 у 2017. на 19 у 2024. години. Иако је забиљежен напредак, остварење од 73% циљне вриједности (26) показује да је потенцијал сектора и даље недовољно искориштен. Ово упућује на потребу систематске подршке

(финансијски грантови, обуке за унапређење капацитета, умрежавање са институцијама) како би ОЦД сектор постао одрживији и препознатљивији у локалној заједници. Такође, неопходно је подстицати развој волонтеризма и укључивање маргинализованих група у друштвени живот општине, чиме би се осигурао уравнотежен и одржив развој културног и друштвеног амбијента, упркос демографским изазовима.

Графикон 8: Преглед напретка у остварењу индикатора Приоритета 2.3. (%)

Извори података : Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“, интерне базе података, Информација о стању културе на подручју општине, Информације о раду спортских клубова и организација на подручју општине, Информације о реализацији Програма развоја спорта на подручју општине, Информације о раду удружења грађана и невладиних организација на подручју општине Нови Град које се суфинансирају из буџета Општине

Приоритет 2.4. Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе

Приоритет 2.4. је усмјерен на ублажавање негативних демографских трендова и стварање стимулативног окружења за породице и младе, са крајњим циљем заустављања депопулације и обезбјеђивања одрживог развоја заједнице. Кроз дефинисане индикаторе желио се постићи двоструки ефекат: директно подстицање рађања и побољшање услова за живот младих породица. Повећањем броја новорођене дјеце, уз раст улагања у пронаталитетне мјере, настојало се створити јасну институционалну подршку породицама и послати сигнал да локална заједница препознаје значај демографске обнове. Истовремено, мјерама попут смањења учешћа родитеља у трошковима боравка дјеце у вртићу желио се постићи конкретно финансијско растерећење младих породица, што директно утиче на њихов квалитет живота. Укупно гледано, циљ овог приоритета био је да се кроз комбинацију финансијских подстицаја и услужне подршке осигура окружење у којем се породице осјећају сигурније и мотивисаније да остану, живе и развијају своју будућност на подручју општине.

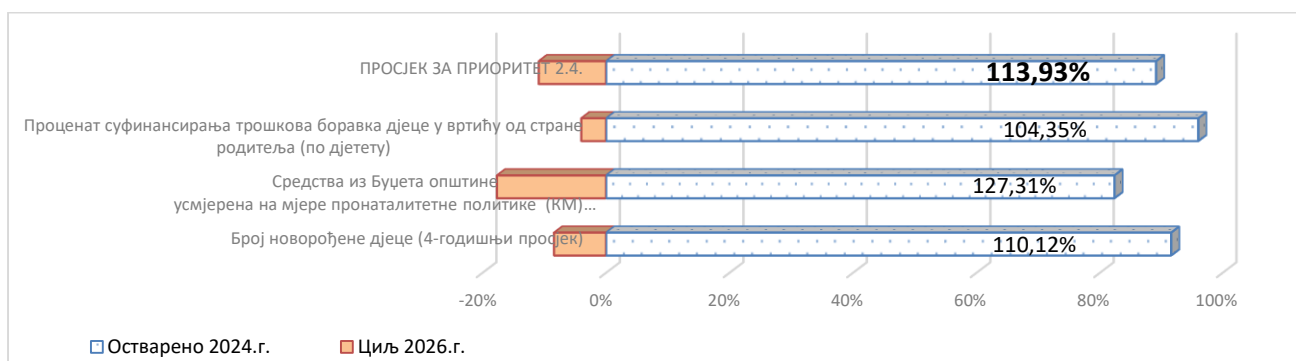
Број новорођене дјеце (4-годишњи просјек) показује позитиван тренд, са повећањем са 144 у 2017. години на 174 новорођенчади у 2024. години, што представља раст од 20,83%. Циљна вриједност за 2026. годину је пажљиво постављена, узимајући у обзир трендове и капацитете општине, а превазилажење овог циља у 2024. години је потврда успјешности мјера које су примјењене у општини у области подршке породицама и рађању дјеце. У наредном периоду је неопходно наставити са подршком и даље усмјеравати ресурсе на одржавање овог тренда, уз истовремено развијање и других мјера које могу унаприједити друштвене и економске услове за породице.

Средства из Буџета општине усмјерена на мјере пронаталитетне политике: су значајно увећана – чак 127,31% у односу на циљану вриједност за 2026. годину. Ово показује јасну одређеност локалне управе да системски подржи породице. Истовремено, мјера суфинансирања боравка у вртићу, којом је удио родитеља смањен са 33% на 28,75%, надмашила је циљ и остварила 104,35% реализације, што директно олакшава приступ дјецци предшколским установама и индиректно подстиче запошљавање родитеља, нарочито мајки.

Постојеће мјере су правилно формулисане, циљано усмјерене и у доброј мјери ефикасне, међутим укупни негативни демографски трендови још увијек се не могу преокренути само њима, те је неопходно

градити шири, интерсекторски приступ – укључујући становање, запошљавање, здравство и образовање – кроз Програм мјера за унапређење демографске структуре, којим би се обезбиједио систематски и дугорочни приступ рјешавању овог питања.

Графикон 9: Преглед напретка у остварењу индикатора Приоритета 2.4. (%)

Извори података :Републички завод за статистику, Одлуке о утврђивању економске цијене услуге Јавне установе Дјечији вртић „Пчелица Маја“ Нови Град, Извјештаји о реализацији Буџета општине,

Стратешки циљ 3: Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност

У току ревизије Стратегије извршена је корекција Стратешког циља 3, и то:

Прије ревизије (од 2017.-2023.г.)	Послије ревизије (од 2023.г.)
Стратешки циљ 3: : Очувана животна средина	Стратешки циљ 3: Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност
<p>Секторски циљ 3.1. Унапређен систем заштите и спасавања од природних катастрофа и других несрећа до краја 2021. године</p> <p>Секторски циљ 3.2. Побољшано управљање отпадом до краја 2021. године</p> <p>Секторски циљ 3.3. Уведен системски приступ за унапређење енергетске ефикасности у општини до краја 2019. године</p> <p>Секторски циљ 3.4. Заштита водотокова од загађења испустима комуналних отпадних вода до краја 2021. године</p> <p>Секторски циљ 3.5. Заштита земљишта од загађења и нелегалне градње до краја 2021. године</p>	<p>Приоритет 3.1: Унаприједити систем заштите и спасавања од природних катастрофа и других несрећа</p> <p>Приоритет 3.2: Ефикасно управљање отпадом и енергијом</p> <p>Приоритет 3.3: Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода</p> <p>Приоритет 3.4: Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином</p>
<p>5 Програма, 18 пројекта</p> <ul style="list-style-type: none"> • Програм 1: Изградња капацитета за заштиту и спасавање од природних катастрофа и других несрећа • Програм 2: Унапређење капацитета за збрињавање чврстог отпада • Програм 3: Унапређење енергетске ефикасности • Програм 4: Унапређење капацитета за збрињавање отпадних вода • Програм 5: Унапређење квалитета земљишта 	<p>11 мјера, 47 активности, 6 кључних стратешких пројеката</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мјера 3.1.1 Редовно одржавање постојећих и изградња нових инфраструктурних објеката за заштиту од елементарних непогода и других несрећа • Мјера 3.1.2. Јачање локалних капацитета заштите и спасавања • Мјера 3.1.3. Успостављање ефикасног и хуманог система за управљање популацијом паса луталица • Мјера 3.1.4. Унапређење експертске и правне борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори • Мјера 3.2.1 Унапређење капацитета за збрињавање чврстог отпада и рециклажу • Мјера 3.2.2. Подршка кориштењу обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности • Мјера 3.3.1 Развој система водоснабдијевања • Мјера 3.3.2 Развој система збрињавања и пречишћавања отпадних вода • Мјера 3.4.1 Ажурирање и израда просторно-планске документације и спречавање нелегалне градње, • Мјера 3.4.2. Успостава система за стратешко управљање јавнм имовином, • Мјера 3.4.3. Промоција и заштита природних добара и одрживо кориштење ресурса

Стратешким циљем 3 тежило се да се унаприједи квалитет животне средине и да се осигура рационално коришћење природних ресурса, уз смањење ризика од еколошких и климатских пријетњи, те повећање енергетске и инфраструктурне ефикасности. Циљ је био двострук: са једне стране, заштита становништва и имовине од штета изазваних климатским промјенама, несрећама и потенцијално опасним пројектима (као што је изградња Центра за складиштење радиоактивног отпада на Трговској гори), а са друге стране – обезбјеђивање бољих услова живота кроз унапређење водоснабдијевања, управљања отпадом и канализационе инфраструктуре.

У ширем смислу, намјера је била да се постигне одрживи развој локалне заједнице – смањењем еколошких ризика и унапређењем квалитета комуналних услуга, што директно утиче на здравље, сигурност и задовољство грађана. Поред тога, овим циљем се жељела осигурати већа отпорност општине на климатске изазове и еколошке пријетње, те изградити одговорно управљање природним ресурсима као подлогу за будући економски и социјални развој.

Табела 3: Списак индикатора Стратешког циља 3 и њихов статус извршења

Индикатор (утицаја)	Полозна вриједност (2017.)	Полозна вриједност, ревизија (2021.)	Вриједност 2024	Циљна вриједност (2026.)	Процент извршења 2024/2026 – %	Разлика 2024/2017	Укупан тренд 2024/2017
Процијењена материјална штета настала због посљедица климатских промјена и других несрећа (4-годишњи просјек), КМ	1.100.000	453.333	6.844.919	250.000	3,65%	+5.744.919	Негативан (значајан раст штете)
Спријечена изградња Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори	НЕ	НЕ	НЕ	ДА	0,00%	-	Негативан (ризик и даље постоји)
% домаћинстава у општини који имају квалитетно регулисано водоснабдијевање	40,22%	48,78%	53%	55%	96,36%	+12,78 п.п.	Позитиван (унапређење водоснабдијевања)
Удио домаћинстава обухваћено организованим одвозом отпада, %	49,48%	53,69%	59,25%	70%	84,64%	+9,77 п.п.	Позитиван (већи обухват)
% домаћинстава у општини која су прикључена на канализациону мрежу	32,98%	33,40%	33,40%	50%	66,80%	+0,42 п.п.	Стагнација (минималан напредак)

Извори података: Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“, Извјештаји КП „Комус“ ад Нови Град, Извјештаји КП „Водовод и канализација“ ад Нови Град, Информација о раду Комисије за евиденцију и процјену штете на објектима настале усљед елементарних непогода – земљотреса на подручју општине Нови Град, Информација о раду Комисије за процјену штете настале усљед елементарне непогоде – поплаве на подручју општине Нови Град, Извјештај о раду Комисије за процјену штете настале усљед елементарне непогоде-поплаве на подручју општине Нови Град, Извјештај о раду Комисије за процјену штете настале усљед елементарне непогоде-поплаве на подручју општине Нови Град

Процијењена материјална штета настала због посљедица климатских промјена и других несрећа: показала је драматичан пораст са 1.100.000,00 КМ у 2017. години на 6.844.919,74 КМ у 2024. години, што представља више од шестоструког увећања. Овај нагли пораст резултат је све учесталијих елементарних непогода, прије свега поплава, са посебним нагласком на бујичне поплаве из 2022. године које су имале озбиљне посљедице по објекте, путну инфраструктуру и пољопривредна добра. Циљна вриједност за 2026. годину постављена је на ниво од 250.000,00 КМ, а проценат остварења на крају посматраног период вредновања износи свега 3,65%, што алармантно указује на потребу хитне и системске превенције. Препоручује се континуирано улагање у инфраструктурне пројекте заштите од поплава и других природних непогода, као и реализација пројеката попут „Санација и реконструкција препумпне станице Град“, који ће смањити ризике у урбаним подручјима, уз додатне мјере за рурална подручја, укључујући противбујичне баријере и системе одводњавања.

Спријечена изградња Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори: индикатор остаје непромијењен, а циљ за 2026. је његово спречавање. Република Хрватска је одложила изградњу до 2028. године, али није одустала. Ово захтијева хитне и конкретне мјере општине у сарадњи са државним органима и цивилним сектором, јер је спречавање изградње кључно за здравље и безбједност становништва.

% домаћинстава са квалитетно регулисаним водоснабдијевањем: забиљежен је раст са 40,22% у 2017. на 48,78% у 2021. и 53% у 2024. години. Досадашњи резултат представља 96,36% планиране вриједности за 2026. (55%), што је позитиван тренд. Ипак, више од половине домаћинстава још увијек нема адекватно снабдијевање водом, што указује на потребу наставка инвестиција у водоводну инфраструктуру и модернизацију система управљања.

Удио домаћинстава обухваћено организованим одвозом отпада: повећан је са 49,48% у 2017. на 59,25% у 2024., уз циљ од 70% за 2026. (процент извршења 84,64%). Тренд је позитиван, али је неопходно додатно ангажовање у проширењу мреже, техничком опремању и финансирању, како би се циљ постигао и повећала ефикасност управљања отпадом.

% домаћинстава прикључених на канализациону мрежу: стагнира на 33,4% од 2017. до 2024. године, уз циљ 50% за 2026. године (66,8% остварења). Главни узрок је ограниченост финансијских ресурса и техничка сложеност пројеката. Потребан је активан приступ екстерном финансирању – државним програмима, међународним фондовима и прекограничним пројектима – као и програмирање канализационе инфраструктуре као приоритетне компоненте одрживог локалног развоја.

Графикон 10: Преглед напретка у остварењу индикатора Стратешког циља 2 (%)

Извори података: Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“, Извјештаји КП „Комус“ ад Нови Град, Извјештаји КП „Водовод и канализација“ ад Нови Град, Информација о раду Комисије за евиденцију и процјену штете на објектима настале усљед елементарних непогода – земљотреса на подручју општине Нови Град, Информација о раду Комисије за процјену штете настале усљед елементарне непогоде – поплаве на подручју општине Нови Град, Извјештај о раду Комисије за процјену штете настале усљед елементарне непогоде-поплаве на подручју општине Нови Град, Извјештај о раду Комисије за процјену штете настале усљед елементарне непогоде-поплаве на подручју општине Нови Град

За остварење Стратешког циља 3 дефинисана су четири кључна приоритета:

Приоритет 3.1: Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа

Приоритет 3.1. је усмјерен на унапријеђење система заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа, са крајњим циљем повећања сигурности становништва и имовине, као и смањења материјалних и економских штета. Кроз дефинисане индикаторе желио се постићи двоструки ефекат: јачање оперативних капацитета служби цивилне заштите и ТВСЈ и обезбјеђење ефикасног и финансијски одрживог система за брзе интервенције у кризним ситуацијама.

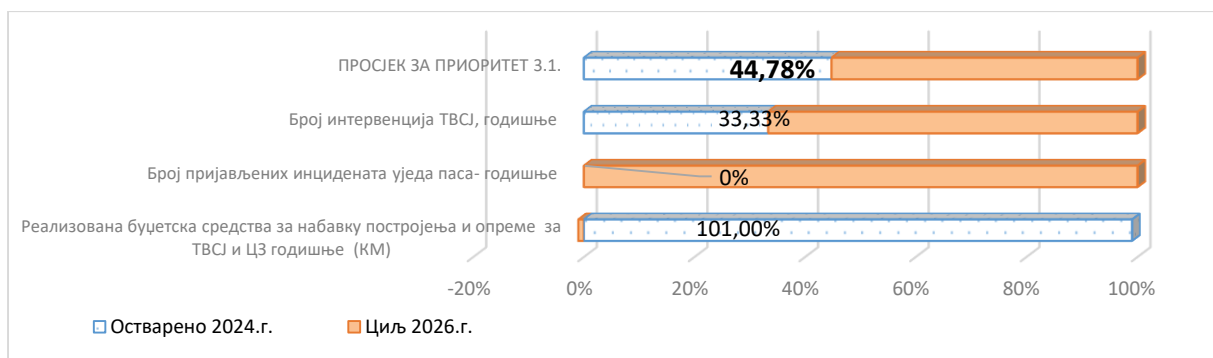
Истовремено, кроз набавку опреме, обезбјеђење адекватног финансирања и праћење кључних ризика, желио се постићи конкретан утицај на спремност општине да реагује на елементарне непогоде и ванредне ситуације. Укупно гледано, циљ овог приоритета био је да се кроз системски и плански приступ створи окружење у којем су становници заштићени, ризици смањени, а способност општине да управља кризама константно унапријеђена.

Реализована буџетска средства за набавку постројења и опреме за ТВСЈ и ЦЗ значајно су порасла са 1.251,00 КМ у 2017. на 33.982,00 КМ у 2021. и 100.837,00 КМ у 2024. години. Процент извршења циља за 2026. износи 101%, што показује да је финансијска подршка овим службама већ премашила планирани ниво. Ово указује на значајан напредак у унапређењу материјалних капацитета службе заштите и спасавања. Препорука за наредни период је да се одржи стабилно финансирање и усмјери дио средстава на редовно одржавање опреме, обуке и модернизацију постојећих система.

Број пријављених инцидената паса је смањен са 14 у 2017.години и 17 у 2021.години на 13 у 2024. години, а циљна вриједност за 2026. је 0. Процент извршења износи 0%, што указује да овај циљ још увијек није остварен. Ово показује да проблем присуства напуштених или агресивних паса остаје актуелан и захтијева системске интервенције, као што су програми контроле и стерилизације, повећање одговорности власника и боља едукација становништва о безбједном понашању у контакту са животињама.

Број интервенција ТВСЈ је порастао са 98 у 2017. на 100 у 2021. и 150 у 2024. години, док је циљна вриједност 50. Процент извршења је 33,33%, што указује на прекорачење очекиваног броја интервенција. Ово може одражавати већу активност или повећану учесталост ванредних ситуација, али такође сигнализира потребу за јачањем капацитета службе да адекватно одговори на повећан обим рада. Препорука је унапређење планирања ресурса, обуке особља и развој превентивних мјера како би се смањило број хитних интервенција.

Графикон 11: Преглед напретка у остварењу индикатора Приоритета 3.1. (%)

Извори података: Републички завод за статистику, билтен „Градови и општине 2024.г.“, Одјељење за привреду и пољопривреду

Приоритет 3.2: Ефикасно управљање отпадом и енергијом

Приоритет 3.2. усмјерен је на успостављање одрживог система управљања отпадом и енергијом на подручју општине, са циљем смањења негативног утицаја отпада и неконтролисаног коришћења енергије на животну средину. Кроз планиране активности жели се обезбиједити системска контрола и стратешко управљање отпадом, укључујући израду плана управљања отпадом, проширење мреже организованог одвоза и унапређење начина прикупљања и збрињавања отпада. Такође, приоритет предвиђа повећање обухвата домаћинстава системом организованог одвоза отпада и контролу количине комуналног отпада, чиме се директно унапређује квалитет животне средине и здравља становништва. Поред тога, приоритет је имао за циљ подстицање енергетске ефикасности у јавним системима, као што је модернизација јавне расвјете, уз промоцију коришћења обновљивих извора енергије и едукацију грађана о одрживим енергетским праксама. Овим се настојало унаприједити рационално коришћење природних ресурса и створити услови за дугорочно одржив развој општине, смањујући еколошке ризике и истовремено подижући свијест локалне заједнице о значају еколошке одговорности.

План управљања отпадом на подручју општине до 2024. године није израђен, па је проценат извршења 0%. Ово указује на недовољан системски приступ управљању отпадом и потребу за хитним формулисањем свеобухватне стратегије која ће омогућити планирано и ефикасно сакупљање, транспорт и третман отпада, као и успостављање јасних процедура и регулатива за локалну заједницу.

Удио домаћинстава обухваћено организованим одвозом отпада: индикатор показује раст са 49,48% у 2017. на 59,25% у 2024. години, са 84,64% остварења циља за 2026. годину (70%). Ово је позитиван тренд,

али указује и на потребу за ширењем услуге и повећањем капацитета за одвоз отпада, како би се постигла циљана покривеност свих домаћинстава.

Количина комуналног отпада који се организовано прикупља и збрињава (годишње) се благо смањила са 4.765 t у 2021. на 4.746 t у 2024. години, што је 80,65% остварења циља за 2026. годину (5.885 t). Иако је прикупљање отпада приближно на нивоу из 2021. године, неопходно је унаприједити капацитете за збрињавање отпада и подићи ефикасност система како би се постигла циљна количина.

Годишња издвајања из буџета за јавну расвјету: повећана су са 152.419,00 КМ у 2017. на 342.250,00 КМ у 2024. години, док је проценат остварења циља за 2026. годину само 17,24%. Ово указује на неефикасност постојећег система јавне расвјете и потребу за његовом реконструкцијом и модернизацијом како би се обезбиједила већа енергетска и оперативна ефикасност.

Број спроведених информативних и промотивних кампања о енергетској ефикасности и обновљивим изворима енергије: индикатор показује једну реализовану кампању у 2024. години, што је 100% остварења циља за 2026. годину (1 кампања). Иако је циљ формално испуњен, број кампања је и даље минималан, те је потребно планирати редовне и интензивније активности информисања и едукације становништва како би се подигао ниво свијести о енергетској ефикасности и коришћењу обновљивих извора енергије.

Графикон 12: Преглед напретка у остварењу индикатора Приоритета 3.2. (%)

Извори података: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) Општине Нови Град за период до 2030. године, Извјештаји КП „Комус“ ад Нови Град, Извјештаји КП „Водовод и канализација“ ад Нови Град, Извјештаји о реализацији Буџета општине Нови Град

Приоритет 3.3: Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода

Приоритет 3.3 је усмјерен на побољшање јавног система водоснабдијевања, управљање отпадним водама и квалитет воде, с циљем да свим домаћинствима и јавним објектима буде обезбијеђен сигуран и квалитетан приступ води, те ефикасно сакупљање и третман комуналних отпадних вода. Индикатори попут смањења губитака воде, повећања броја прикључака на водоводну мрежу и раст прикључености домаћинстава на канализациону мрежу имају за циљ ефикасно управљање водним ресурсима, унапређење санитарних услова и здравља становника, те дугорочну одрживост локалне инфраструктуре.

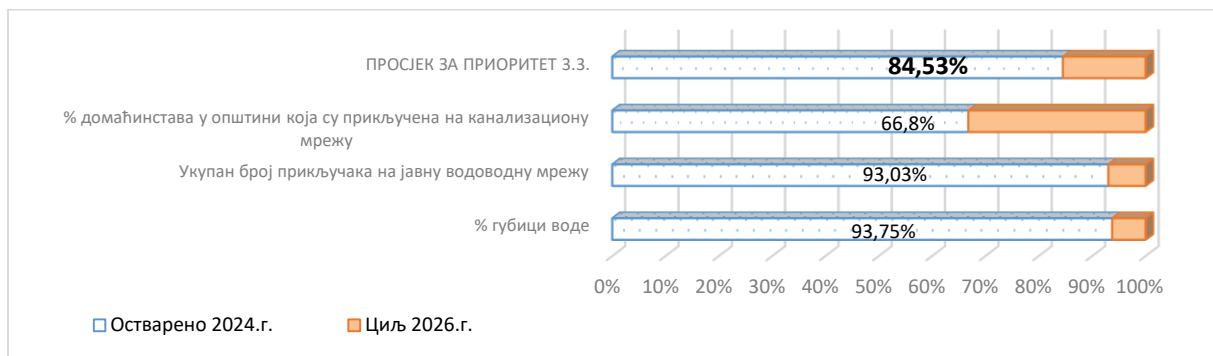
Губици воде су смањени са 40% у 2017. на 32% у 2024. години, што представља 93,75% остварења циља за 2026. годину (30%). Ово указује на позитиван тренд у смањењу губитака у систему водоснабдијевања, али је потребно наставити са модернизацијом мреже, санацијом старих цјевовода и примјеном технологија за контролу и мониторинг губитака.

Укупан број прикључака на јавну водоводну мрежу: је повећан са 5.374 у 2017. на 6.512 у 2024. години, са 93,03% остварења циља за 2026. годину (7.000 прикључака). Раст броја прикључака указује на напредак у проширењу водоводне мреже и бољем приступу становништва питкој води, али је још потребно проширити мрежу, посебно у руралним подручјима, како би се омогућило покривање свих домаћинстава.

Стопа прикључености на канализациону мрежу је стагнирала на 33,4% од 2017. године до 2024. године, што представља само 66,80% остварења циља за 2026. годину (50%). Ово указује на значајне

финансијске и техничке изазове у изградњи и проширењу канализационе мреже, те наглашава потребу за проналажењем додатних извора финансирања и активнијим планирањем капиталних пројеката у области одводње отпадних вода.

Графикон 13: Преглед напретка у остварењу индикатора Приоритета 3.3. (%)

Извори података: Извјештаји КП „Водовод и канализација“ Нови Град

Приоритет 3.4: Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином

Приоритет 3.4 је усмјерен на ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином, са циљем да се унаприједи законитост и контролисан развој градског и руралног простора, те оптимално коришћење јавних ресурса. Индикатори попут смањења случајева нелегалне градње и објеката без употребне дозволе имају за циљ унапређење правне и инфраструктурне контроле, док индикатори о изради стратегије управљања јавном имовином и броју ажурних просторно-планских докумената указују на развој институционалних капацитета и боље планирање просторног и имовинског развоја општине. Ово омогућава дугорочно одрживо коришћење простора и јавних ресурса уз минимизацију ризика од незаконитих интервенција и штетних утицаја на животну средину.

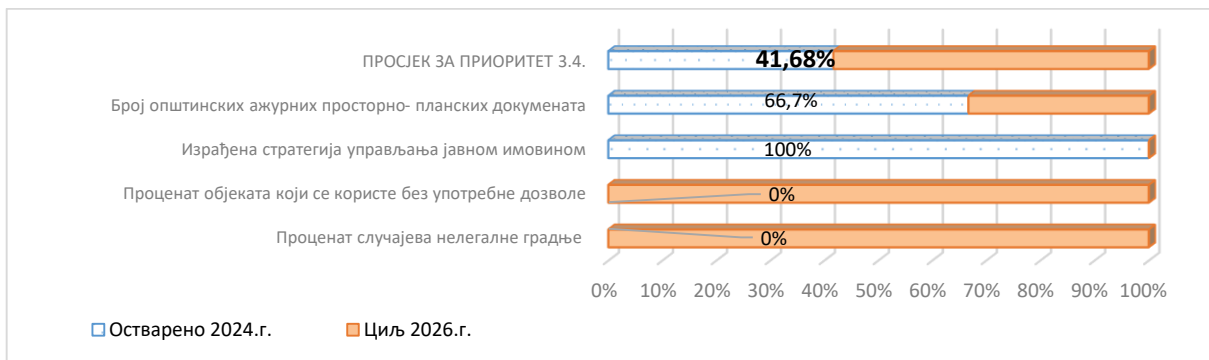
Процент случајева нелегалне градње смањен је са 50% у 2017. на 40% у 2024. години, али нису постигнута значајна побољшања у односу на циљ, што указује на потребу за додатним мјерама и ефикаснијим контролама.

Процент објеката који се користе без употребне дозволе такође је смањен, са 52% у 2017. на 40% у 2024. години, што указује на потребу за јачом регулацијом и контролом како би се осигурало да сви објекти имају потребне дозволе. Препорука је да се у наредном периоду интензивирају инспекцијске активности, те да се ради на јачању свијести јавности о важности добијања свих потребних дозвола.

Стратегија управљања јавном имовином је израђена у 2023. години, што представља остварење циљне вриједности за 2026. годину са процентом извршења од 100%. Ово указује на значајан напредак у управљању јавном имовином и постављање основа за боље коришћење и управљање јавним ресурсима.

Број ажурних просторно-планских докумената порастао је са 1 у 2021. на 2 у 2024. години, а циљна вриједност за 2026. годину је 3, са тренутним процентом извршења од 66,66%. Овај напредак указује на побољшање у просторно-планском планирању, али су потребни додатни напори како би се достигла циљна вриједност. Просторни план Општине Нови Град за период од 2009-2039. године је усвојен 29.11.2018. године. Већина просторних докумената општине Нови Град је истекла, те им је потребна ревизија, а такође је потребна и израда нових регулационих планова за 3 насеља, те израда Просторног плана посебне намене за Парк природе „Уна“.

Графикон 14: Преглед напретка у остварењу индикатора Приоритета 3.4. (%)

Извори података: Информација о стању бесправне градње на територији општине Нови Град

Евалуација реализације мјера и програма у периоду од 2017–2024. године детаљно је обрађена у поглављу 6.1.2 – Дјелотворност (ефикасност), гдје су приказани сви показатељи реализације по секторима, програмима и мјерама, укључујући планирана и реализована финансијска средства, као и процентуални степен реализације.

5.2. Вредновање прогреса реализације финансијског плана стратешког документа, укључујући динамику потрошње и стварно потрошени буџет

Финансијски оквир Стратегије и Ревидиране стратегије обухвата планирана средства из Буџета општине и екстерних извора, распоређена по годинама и секторима. У периоду од 2017–2024. године, укупно је планирано 54.466.522,00 КМ, од чега је 22.220.871,00 КМ планирано из буџета, а 32.245.651,00 КМ из екстерних извора финансирања. Стварно реализована средства износила су 44.988.82,00 КМ, што представља 82,60% укупног планираног износа, са 95,5% реализације буџетских средстава и 73,70% реализације екстерних извора.

Табела 4: Преглед планираних и реализованих финансијских средстава за имплементацију Стратегије развоја Општине Нови Град, по годинама, од 2017-2024. године:

Год.	ПЛАНИРАНО (КМ)			РЕАЛИЗОВАНО (КМ)			% РЕАЛИЗАЦИЈЕ		
	Буџет	Екстерни извори	Укупно	Буџет	Екстерни извори	Укупно	Буџет	Екстерни извори	Укупно
2017	1.031.611	4.599.187	5.630.798	775.882	2.269.612	3.045.495	75%	49%	54%
2018	1.001.244	3.401.875	4.403.119	1.090.042	3.831.090	4.921.132	109%	113%	111%
2019	569.980	1.932.353	2.502.333	1.302.680	2.227.360	3.530.041	229%	115%	141%
2020	1.513.911	5.653.636	7.167.547	1.913.923	1.924.932	3.838.855	126%	34%	54%
2021	564.396,39	1.874.485	2.438.881,39	432.329,18	1.626.442,79	2.058.771,97	76,60%	86,77%	84,41%
2022	870.861	3.139.000	4.009.861	653.041,45	2.352.050,11	3.005.091,56	74,99%	74,93%	74,94%
2023	5.513.796	5.698.273	11.212.069	3.882.536	5.741.277	9.623.813	70,41%	100,75%	85,83%
2024	11.155.072	5.946.842	17.101.914	11.177.436	3.788.187,41	14.965.623,45	100,20%	63,70%	87,51%
2017-2024	22.220.871,39	32.245.651	54.466.522,39	21.227.869,63	23.760.951,31	44.988.822,98	95,53%	73,69%	82,60%

Извори података: Извјештаји о реализацији стратегије, Извјештај о средњорочној евалуацији стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017-2021. године, Годишњи извјештаји о раду Начелника и општинске управе

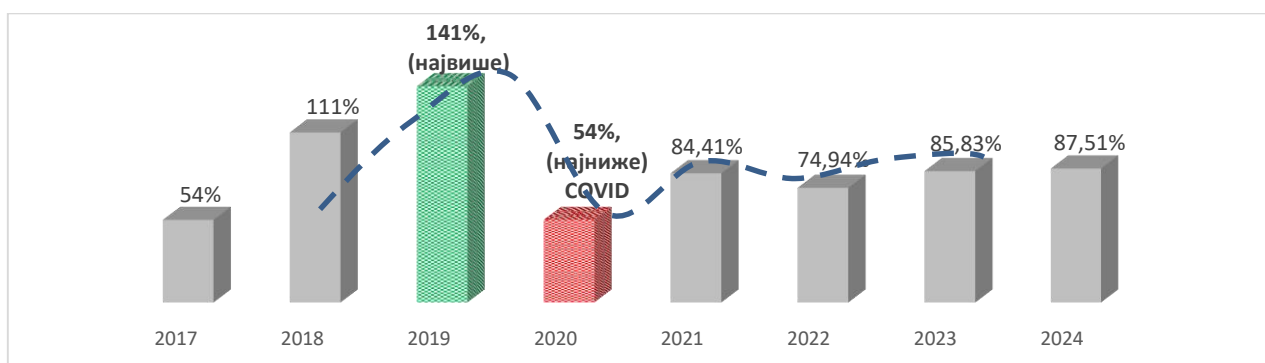
Динамика реализације финансијског оквира Стратегије и Ревидиране стратегије у периоду од 2017–2024. године показује јасно уочљиве фазе успона, стагнације и поновног интензивирања, уз специфична одступања условљена спољним факторима.

Почетна 2017. година карактерише се ограниченим нивоом реализације (54%), што је у складу са уводним фазама имплементације када доминирају активности припреме и успостављања институционалних механизма. У наредне двије године (2018–2019) евидентиран је изузетно висок степен реализације (111% и 141%), што упућује на убрзано спровођење пројеката и значајну

мобилизацију екстерних извора, при чему је 2019. година представљала врхунац циклуса. Насупрот томе, 2020. година показује оштар пад на 54% као директну посљедицу пандемије COVID-19, која је ограничила доступност донаторских средстава (реализација екстерних извора 34%), иако је буџетска реализација била изнад планираног нивоа (126%). У 2021. години забиљежен је дјелимичан опоравак (84,4%), а 2022. благи пад на 74,9%, што указује на одложене ефекте кризе и смањену апсорпцију средстава у транзицијском периоду. Завршне године имплементације (2023–2024) обиљежене су највећим апсолутним износима и релативно стабилном реализацијом (85,8% и 87,5%), уз потпуну искориштеност буџетских средстава у 2024. години (100,2%), али ослабљено учешће екстерног финансирања (63,7%).

Посматрано у цјелини, просјечна реализација од 82,6% за осмогодишњи период указује на задовољавајући ниво ефикасности, иако са структурним слабостима у погледу одрживости финансирања из екстерних извора и неравномјерне динамике која је у појединим годинама одступала од планираног.

Графикон 15: Динамика реализације финансијског плана по годинама (2017-2024)

Извори података: Извјештаји о реализацији стратегије, Извјештај о средњорочној евалуацији стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017-2021. године, Годишњи извјештаји о раду Начелника и општинске управе

На основу уочених трендова, препоручује се увођење механизма флексибилне финансијске управе и формирање резервних фондова за непредвиђене кризне ситуације, како би се обезбиједила континуирана и координисана имплементација Стратегије. Такође, неопходно је развијати стратегије диверзификације извора финансирања и јачање капацитета пројектних тимова у секторима зависним од екстерних средстава, како би се минимизирао ризик од кашњења и осигурао одрживи напредак у постизању стратешких циљева.

Табела 5: Преглед планираних и реализованих финансијских средстава за имплементацију Стратегије развоја Општине Нови Град, по секторима, од 2017-2024. године:

Сектор	Планирана финансијска средства за имплементацију пројеката (2021-2024)			Реализована финансијска средства за имплементацију пројеката (2021-2024)			% реализације		
	Буџет (КМ)	Екстерни извори (КМ)	Укупно (КМ)	Буџет (КМ)	Екстерни извори (КМ)	Укупно (КМ)	Буџет	Екстерни извори	Укупно
Економски развој	3.010.124,40	11.264.091,90	14.274.216,30	2.492.273,01	15.643.649,41	18.135.922,42	82,80%	138,88%	127,05%
Друштвени развој	15.636.790,39	10.266.089,88	25.902.880,27	15.174.715,62	5.642.096,24	20.816.811,86	97,04%	54,96%	80,36%
Заштита животне средине	3.573.957,00	10.715.470,00	14.289.427,00	3.560.882,76	2.475.206,99	6.036.089,75	99,63%	23,10%	42,24%
Укупно	22.220.871,79	32.245.651,78	54.466.523,57	21.227.871,39	23.760.952,64	44.988.824,03	95,53%	73,69%	82,60%
% (структура)	41%	59%	100%	47%	53%	100%			
	Процент реализованих средстава			96%	74%	82,60%			

Извори података: Извјештаји о реализацији стратегије, Извјештај о средњорочној евалуацији стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017-2021. године, Годишњи извјештаји о раду Начелника и општинске управе

Анализа финансијске реализације Стратегије показује значајне разлике по секторима. Највећа средства планирана су за друштвени развој (25,9 милиона КМ), док је сектор економског развоја имао најмање планираних средстава (14,27 милиона КМ). Укупна реализација у сектору економског развоја достигла

је 127%, углавном захваљујући екстерним изворима (138,88%), док је реализација из буџета износила 82,8%. Премашење планираних средстава из екстерних извора у економском сектору углавном се односи на програме и мјере у области пољопривреде. У оквиру Мјере 1.3.1 „Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње“ реализовано је је 5.796.979,23 КМ из екстерних извора, што је 289,85% планираног износа, а укупна реализација мјере достигла је 266,27%. Такође, Мјера 1.3.2 „Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривредно-прехрамбеном сектору“ имала је реализацију екстерних средстава од 83.312,72 КМ, што је 8 пута више од планираног износа. Ови подаци указују да је премашење планираних екстерних средстава у економском сектору директно повезано са подстицајима Владе Републике Српске, а не са општом способношћу сектора да привлачи средства из екстерних извора финансирања за друге капиталне или инфраструктурне пројекте.

Друштвени сектор је реализовао 80,4% укупних средстава, уз високу буџетску реализацију (97%) и ниску апсорпцију екстерних извора (54,96%), што указује на ограничену способност привлачења донаторских фондова. То указује на ограничену способност сектора да привуче и искористи донаторска средства, и потребу за јачањем капацитета за управљање екстерним фондовима. Ниска апсорпција средстава из екстерних извора у друштвеном сектору резултат је комбинације структурних и оперативних ограничења, при чему су најслабије резултате оствариле области у образовању и здравству. Поједине мјере усмјерене на локалну управу показале су неравномјерну апсорпцију средстава из екстерних извора, док су активности финансиране из буџета – као што су комунална инфраструктура и социјална подршка – оствариле висок ниво реализације, али са минималним укључивањем екстерних извора. Ово указује да је апсорпција средстава из екстерних извора у друштвеном сектору селективна и снажно условљена карактером програма и капацитетима за управљање донаторским фондовима.

Сектор заштите животне средине показује најнижу укупну реализацију (42,2%), са готово потпуном реализацијом буџета (99,63%), али ниском апсорпцијом екстерних средстава (23,1%). Најслабије резултате биљеже најскупљи и најкомплекснији пројекти, као што су управљање отпадним водама, развој система водоснабдијевања и заштита земљишта. С друге стране, пројекти усмјерени на хитне интервенције, заштиту од природних катастрофа и енергетску ефикасност остварили су релативно висок ниво апсорпције средстава из екстерних извора, показујући да сектор боље користи фондове за пројекте који су оперативно спроводиви и финансијски мање захтјевни. Ово указује да је потребно планирати стратегије финансирања и фокусирати се на јачање капацитета за реализацију капитално и технички захтјевнијих пројеката, како би апсорпција средстава из екстерних извора била равномјернија.

Закључно, финансијска реализација Стратегије и Ревидиране стратегије у периоду од 2017–2024. године показује задовољавајући ниво укупне апсорпције средстава (82,6%), са веома високим степеном искоришћења буџетских средстава (95,5%) и умјереним учешћем екстерних извора (73,7%). Динамика реализације по годинама указује на фазе интензивног спровођења пројеката, као и на периоде успоравања, углавном усљед спољних околности, попут пандемије COVID-19, која је у 2020. години значајно ограничила апсорпцију екстерних средстава. Најбоље резултате биљежи сектор економског развоја, док друштвени сектор има ниску апсорпцију донаторских средстава, а сектор заштите животне средине најслабију укупну реализацију због технички и финансијски захтјевнијих пројеката. Ово указује на потребу бољег планирања финансирања и јачања капацитета за реализацију комплексних пројеката.

Препоруке за наредни циклус стратешког планирања укључују формирање резервног фонда за непредвиђене ситуације како би се обезбиједила континуирана реализација пројеката, редовно праћење и ревизија планираних и расположивих екстерних средстава ради прилагођавања годишњих планова, јачање капацитета пројектних тимова кроз обуке и менторство у области управљања донаторским фондовима, израду комплетне пројектно-техничке документације за приоритетне инфраструктурне пројекте, фокусирање на реализацију капитално и технички захтјевних пројеката уз фазно финансирање, као и промоција и информисање потенцијалних донатора ради повећања привлачења екстерних средстава у секторима са ниском апсорпцијом.

6. НАЛАЗИ ВРЕДНОВАЊА

6.1. Налази и одговори на питања вредновања

Вредновање стратешког документа подразумева кориштење прикупљених и анализираних података и сазнања добијених кроз поступак редовног праћења и додатног прикупљања података у току припреме процеса како би се оцијенила успјешност, дјелотворност, напредак и утицај у току спровођења стратешког документа. Вредновање се заснива на сљедећим критеријумима:

- 1) релевантност (усклађеност) одабраних циљева с утврђеним изазовима и јавним потребама,
- 2) дјелотворност (ефикасност) – омјер планираних и остварених учинака и предвиђених (кориштених) ресурса ради постизања оптималног резултата,
- 3) учинак (ефективност) – обим остваривања циљева стратешког документа кроз поређење полазних и остварених вриједности индикатора,
- 4) утицај – обим (позитивних и негативних) промјена и посљедица развојне интервенције (предвиђених и непредвиђених), те усклађеност учинака са потребама циљних група,
- 5) одрживост (трајност) позитивних промјена и учинака.

6.1.1. Усклађеност (релевантност)

Релевантност, као кључни аспект евалуације Стратегије, се односи на процјену обима у којем су стратешки циљеви и приоритети дефинисани у документу Стратегије били релевантни, те колико су и даље релевантни за потребе дефинисаних циљних група, а узимајући у обзир промјене у окружењу. С тим у вези намећу се два кључна питања:

1. У којој мјери су одабрани циљеви релевантни у односу на потребе циљних група?
2. Да ли су јавне потребе адекватно препознате и адресиране у стратегији?

У складу са налазима и препорукама из Извјештаја о средњорочној евалуацији стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017-2021. године (Службени гласник општине Нови Град, број 07/21), ажуриране ситуационе анализе и SWOT анализе, као и стратешких усмјерења у Оквиру циљева одрживог развоја у БиХ 2030, у Ревидираној стратегији општине дефинисана су 3 стратешка фокуса чијој реализацији доприносе 3 стратешка циља, 11 приоритета, 28 мјера и 17 кључних стратешких пројеката.

Посматрано по појединачним стратешким циљевима, анализа релевантности је представљена у наставку:

Стратешки циљ 1: Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености

Стратешке интервенције у оквиру овог циља показују висок ниво релевантности, јер директно одговарају на кључне економске и демографске изазове општине Нови Град, укључујући пад економске активности, депопулацију и смањење радно активног становништва. Посебно је важан фокус на развој малих и средњих предузећа, пољопривредне производње и туризма, с обзиром на потенцијале и ограничења локалне економије.

Релевантност у односу на потребе циљних група:

Интервенције су у великој мјери усклађене са потребама циљних група. Пословни субјекти и инвеститори и даље траже подршку у виду повољних финансијских услова, стручне помоћи, инфраструктуре и регулативе која подстиче пословање. Пољопривредни произвођачи исказују потребу за модернизацијом производње, пласманом производа и подршком удруживању, док млади и незапослени захтијевају приступ обукама, програмима доквалификације и предузетничком образовању. Туристичким субјектима и угоститељима потребни су развој инфраструктуре, садржаја и промоције локалне понуде, а домаћинства очекују квалитетне локалне производе и услуге и унапређење животног стандарда.

Адекватност препознавања јавних потреба:

Стратегија адекватно препознаје јавне потребе и укључује мјере за подршку економском расту, запошљавању и диверзификацији локалне економије. Интервенције су усклађене са надлежностима општине, националним стратешким документима и Циљевима одрживог развоја УН (SDG), али је потребно додатно осмислити интервенције за привлачење инвеститора, развој инфраструктуре, унапређење отпорности и тржишне конкурентности МСП сектора и прилагођавање радне снаге потребама привреде.

Сви приоритети у оквиру овог циља (развој малих и средњих предузећа, туризма и пољопривреде) директно одговарају утврђеним потребама из ситуационе анализе и развојним потенцијалима општине:

- Приоритет 1.1: Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености – релевантан и одговара непосредним потребама привреде и радно активног становништва.
- Приоритет 1.2: Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде – релевантан за локалне потребе и диверзификацију економије; потребна је даља изградња инфраструктуре и смјештајних капацитета.
- Приоритет 1.3: Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривреди – релевантан за рурална подручја, модернизацију сектора и одрживи развој.

Оцјена релевантности Стратешког циља 1: Стратешки циљ 1 и његови приоритети имају висок степен релевантности како за циљне групе тако и за јавне потребе. Досадашње интервенције су адекватно адресирале потребе привреде и становништва, али постоји простор за додатна унапређења у секторима МСП, туризма, пољопривреде и инфраструктуре, како би се остварила већа економска отпорност и дугорочна одрживост.

Препоруке за наредни циклус стратешког планирања:

У складу са наведеним, за наредни период треба извршити прилагођавања у акционом плану уз додатну прераду стратешких интервенција кроз рад на новој Стратегији. Посебан фокус треба бити на:

- Јачању подршке пословном сектору и пољопривредним газдинствима кроз увођење нових технологија, дигиталних платформи и паметних рјешења ради повећања продуктивности, праћења тржишних трендова и отварања нових тржишта,

- Изради секторских стратегија (МСП, туризам, аграрни сектор) ради бољег фокусирања интервенција, мјерења ефеката и дефинисања јасних индикатора и буџетских средстава,
- Подршци младим предузетницима и женама у привреди кроз програме менторства, финансијских подстицаја и едукације,
- Интегрисаном развоју туризма и руралне економије: јаче повезивање туристичких капацитета са локалном пољопривредном производњом и културним наслеђем, кроз кластере, локалне брендове и заједничке маркетиншке стратегије, чиме се постиже вишеструки ефекат на запошљавање и приходе,
- Прилагођавању пољопривреде климатским промјенама и повећању органске производње, коришћењу обновљивих извора енергије и развоју циркуларне економије у руралним подручјима,
- Интеграцији зелене и циркуларне економије у развој општине, кроз енергетску ефикасност, поновну употребу ресурса, управљање отпадом и еко-дизајн, што доприноси конкурентности и одрживости локалне привреде,
- Систематском укључивању дијаспоре као ресурса за инвестиције, трансфер знања, подршку предузетништву и отварање нових тржишта, кроз стратегијске базе података, програме повратничког улагања и институционалну сарадњу.

Ове активности су кључне за одржавање високе релевантности Стратешког циља 1 и његових приоритета, те за стварање стабилних и одрживих економских и социјалних ефеката у наредном стратешком периоду.

Стратешки циљ 2: Побољшан квалитет живота и друштво једнаких могућности

Стратешке интервенције у оквиру овог циља показују висок ниво релевантности, јер директно одговарају кључним друштвеним и демографским изазовима општине Нови Град, укључујући неједнакости у приступу јавним услугама, демографски пад, социјалну искљученост и недостатак подстицајног окружења за младе и породице.

Релевантност у односу на потребе циљних група:

Интервенције у оквиру Стратешког циља 2 у високој мјери одговарају стварним потребама циљних група. Становништво руралних и урбаних подручја захтијева квалитетну и доступну јавну инфраструктуру, укључујући путеве, воду, расвјету и јавни превоз, као и приступ образовним, здравственим и социјалним услугама. Социјално осјетљиве и рањиве групе (старије особе, особе са инвалидитетом, самохрани родитељи, Роми и незапослени) имају потребу за материјалном подршком, инклузивном инфраструктуром и услужним сервисима који омогућавају равноправно учешће у друштву. Млади и породице са дјецом траже квалитетно образовање, омладинске садржаје, подстицајне програме за повратак, као и могућности за предузетништво и активну улогу у локалној заједници. Дијаспора и повратници исказују потребу за информацијама и сервисима подршке за повратак и укључење у локалне иницијативе, док удружења грађана и пружаоци социјалних услуга исказују потребу за јачањем капацитета и финансијском стабилношћу. Културни и спортски актери траже подршку за програме, инфраструктуру и финансијске подстицаје ради укључивања различитих друштвених група.

Адекватност препознавања јавних потреба:

Стратегија адекватно препознаје јавне потребе и укључује мјере за побољшање квалитета живота, равноправност, социјалну укљученост и демографску обнову. Интервенције су усклађене са надлежностима општине, националним стратешким документима и Циљевима одрживог развоја УН (SDG), али је потребно додатно осмислити мјере за привлачење младих, развој инфраструктуре и инклузивних услуга.

Сви приоритети у оквиру овог циља (побољшање јавне инфраструктуре, доступности и квалитета услуга у образовању, здравству и социјалној заштити, те подршка демографској обнови и активном учешћу

грађана) усклађени су са стварним јавним потребама за унапређењем животних услова, равноправношћу у приступу ресурсима и већом територијалном праведношћу.

- Приоритет 2.1: Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине показује висок степен релевантности, јер одговара на кључне изазове који утичу на квалитет живота становништва, територијалну равноправност и функционалност локалне заједнице,
- Приоритет 2.2: Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите има високу релевантност, јер директно одговара суштинским потребама различитих циљних група (дјеце, младих, старијих лица и социјално угрожених категорија) које зависе од приступачних, ефикасних и квалитетних јавних услуга као основног предуслова за унапређење животног стандарда и социјалне укључености. Овај приоритет наглашава важност равноправности и квалитета у пружању образовних, здравствених и социјалних услуга, што представља кључни фактор за смањење друштвених неједнакости и јачање друштвене кохезије,
- Приоритет 2.3: Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора има високу релевантност, јер директно доприноси јачању социјалне кохезије, побољшању квалитета живота и инклузији различитих друштвених група. Овај приоритет препознаје културу, спорт и активан цивилни сектор као кључне механизме за унапређење друштвеног дијалога, промоцију здравих стилова живота и развој локалне заједнице,
- Приоритет 2.4: Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе има изузетно високу релевантност, јер директно одговара на један од најзначајнијих изазова са којим се суочава општина — демографски пад, старење становништва и одлив младих. Овај приоритет препознаје потребу стварања повољног социјалног, економског и културног окружења које ће мотивисати младе да остану и активно учествују у развоју локалне заједнице, те подржати породице у остваривању стабилности и квалитета живота.

Оцјена релевантности Стратешког циља 2:

Стратешки циљ 2 и његови приоритети имају висок степен релевантности за циљне групе и јавне потребе. Досадашње интервенције адекватно адресирају социјалне, демографске и инфраструктурне потребе, али је потребно додатно унапређење у области јавних услуга, омладинских и породичних политика, културе и спорта, те међусекторске сарадње.

У складу са наведеним, за наредни период треба извршити прилагођавања у акционом плану уз додатну прераду стратешких интервенција кроз рад на новој Стратегији. Посебан фокус треба бити на:

- Јачању и модернизацији јавне инфраструктуре у руралним и урбаним подручјима, са посебним освртом на доступност образовних, здравствених и социјалних услуга;
- Унапређењу квалитета и доступности јавних услуга кроз дигитализацију, иновације у организацији и континуирану едукацију кадрова у образовању, здравству и социјалној заштити;
- Подршци демографској обнови и породицама са дјецом, кроз програме стимулације повратка младих, подршку оснивању породице и стварање повољног социјалног и економског окружења;
- Развоју културе, спорта и цивилног сектора као механизма за социјалну инклузију, здраве стилове живота и јачање локалне заједнице;
- Јачању инклузије рањивих група, укључујући особе са инвалидитетом, старије и социјално угрожене категорије, кроз прилагођене програме и инфраструктурна рјешења;
- Подстицању учешћа грађана и дијаспоре у развоју локалне заједнице, кроз волонтерске, едукативне и инвестиционе програме;
- Интегрисаном приступу развоју друштва једнаких могућности, кроз међусекторску сарадњу локалних институција, цивилног друштва и приватног сектора ради одрживих и холистичких рјешења.

Овај приступ ће омогућити да се Стратешки циљ 2 постави као темељ за системски и свеобухватни развој друштва, са јасним фокусом на укључивост, квалитет и одрживост.

Стратешки циљ 3: Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност

Стратешки циљ 3 показује висок степен релевантности јер директно одговара на кључне еколошке и енергетске изазове са којима се суочава општина Нови Град. Овај циљ има значајан утицај на одрживост природних ресурса, смањење негативних ефеката климатских промјена и побољшање енергетске ефикасности, што је предуслов за дугорочни квалитет живота и здраву животну средину.

Релевантност у односу на потребе циљних група:

Стратешки циљ 3 у великој мјери одговара потребама различитих циљних група у општини Нови Град. Домаћинства захтијевају приступ чистој и здравој животној средини, енергетски ефикасним и обновљивим изворима енергије, као и редовно одвожење отпада и заштиту од поплава. Пољопривредници и пословни субјекти траже подршку за увођење одрживих и еколошки прихватљивих производних пракси и рационално коришћење природних ресурса. Локалној управи и јавним институцијама потребни су адекватни капацитети за спровођење енергетских политика и управљање јавним ресурсима. Становништво у руралним подручјима захтијева прилагођена инфраструктурна и превентивна рјешења у циљу смањења деградације животне средине и прилагођавања на климатске промјене, млади и образовне институције имају потребу за еколошким образовањем, развојем зелених вјештина, волонтерским и стартап иницијативама у области заштите животне средине, док цивилно друштво и еколошке иницијативе траже могућности за учешће у планирању и праћењу политика заштите животне средине.

Адекватност препознавања јавних потреба:

Интервенције у оквиру овог циља адекватно препознају и адресирају јавне потребе у области заштите животне средине, рационалног коришћења ресурса и енергетске ефикасности. Постојеће активности покривају управљање отпадом, водоснабдијевање, санацију јавних објеката, увођење обновљивих извора енергије и едукацију становништва. Осим тога, посебан значај имају активности усмјерене на заштиту ријеке Уне и спречавање негативних утицаја потенцијалних пројеката као што је Центар за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори. Стратешки циљ 3 је у потпуности усклађен са релевантним националним стратегијама и међународним оквирима, посебно са Циљевима одрживог развоја УН.

Сви приоритети у оквиру Стратешког циља 3 показују висок степен релевантности, јер директно одговарају на кључне еколошке и енергетске изазове са којима се суочава општина Нови Град, те адекватно одражавају потребе различитих циљних група:

- Приоритет 3.1: Унаприједити систем заштите и спасавања од природних катастрофа и других несрећа релевантан је за становништво и локалну управу, јер јача отпорност заједнице на поплаве, екстремне временске услове и друге кризне ситуације, доприноси сигурности и заштити људских живота и имовине,
- Приоритет 3.2: Ефикасно управљање отпадом и енергијом релевантан је за домаћинства, привреду и јавне установе, јер омогућава рационално коришћење ресурса, смањење негативног утицаја на животну средину, унапређење енергетске ефикасности и промоцију циркуларне економије,
- Приоритет 3.3: Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода релевантан је за све кориснике јавних услуга, нарочито домаћинства и привредне субјекте, јер обезбеђује доступност чисте и безбједне воде, здраву животну средину и побољшање хигијенских услова, што је предуслов за квалитетан живот и одрживу локалну економију,
- Приоритет 3.4: Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином релевантан је за локалну управу, институције и грађане, јер омогућава рационалну употребу јавних и природних ресурса, усклађивање просторног планирања са еколошким стандардима, очување природног и културног наслеђа, те унапређење квалитета живота кроз планирање одрживих и сигурних заједница.

Оцјена релевантности Стратешког циља 3:

Стратешки циљ 3 и његови приоритети имају висок степен релевантности, јер одговарају на критичне изазове у области животне средине, енергетске ефикасности и управљања природним ресурсима.

Потребе циљних група су јасно идентификоване и адекватно адресиране, а интервенције су усклађене са националним и међународним стандардима.

У складу са наведеним, за наредни период треба извршити прилагођавања у акционом плану уз додатну прераду стратешких интервенција кроз рад на новој Стратегији. Посебан фокус треба бити на:

- Јачању система заштите и спасавања од природних катастрофа и других несрећа, кроз модернизацију опреме, обуке особља, развој раних упозоравања и планирање превентивних мјера, с циљем повећања отпорности заједнице на ризике и климатске екстреме,
- Унапређењу управљања отпадом и енергијом, кроз имплементацију циркуларне економије, развој програма рециклаже, увођење енергетски ефикасних технологија у јавне и приватне објекте, као и подстицање корисника на рационалну потрошњу ресурса,
- Модернизацији јавног система водоснабдијевања и третмана отпадних вода, кроз обнову и проширење инфраструктуре, побољшање квалитета воде и доступности услуга за домаћинства и привреду, као и примену одрживих и еколошких рјешења,
- Ефикасном управљању простором, јавном имовином и животном средином, кроз развој стратегија просторног планирања у складу са еколошким и урбанистичким стандардима, очување природног и културног наслеђа, и интеграцију зелених зона у урбане и руралне заједнице,
- Подршци еколошком образовању и развоју „зелених вјештина“ код младих, кроз волонтерске програме, омладинске иницијативе, стартапе у области енергије и екологије, те сарадњу са школама и невладиним сектором,
- Интеграцији локалне заједнице, институција и цивилног друштва у планирање и праћење еколошких политика, ради подстицања транспарентности, учешћа грађана и одрживог коришћења ресурса,
- Подстицање зелене и одрживе економије, кроз програме подршке приватном сектору за увођење еколошки одрживих технологија, обновљивих извора енергије и енергетски ефикасних производних процеса.

6.1.2. Дјелотворност (ефикасност)

Дјелотворност (ефикасност) представља омјер планираних и остварених учинака и предвиђених (кориштених) ресурса ради постизања оптималног резултата. Оцјена ефикасности се заснива на анализи одговора који произлазе из сљедећих питања:

1. У којој мјери су финансијска средства ефикасно планирана и искориштена за провођење пројеката и активности стратегије?
2. У којој мјери је однос уложених финансијских ресурса и резултата/учинака насталих током провођења пројеката и активности задовољавајући у односу на планиране финансијске ресурсе и резултате/учинке?

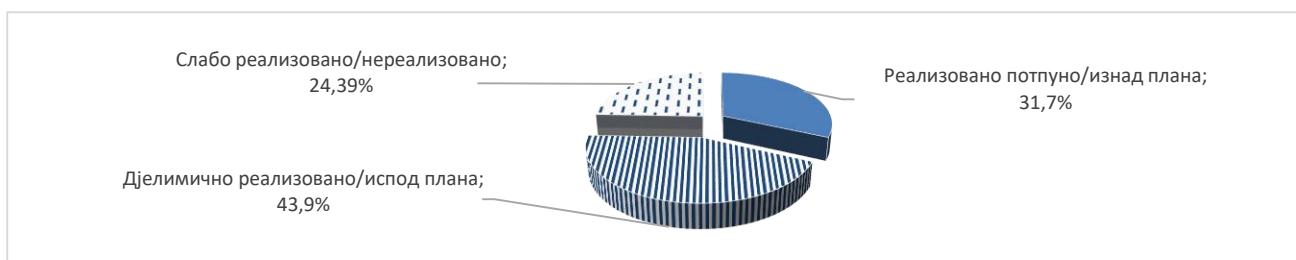
Анализа дјелотворности односно ефикасности у реализацији Стратегије је базирана на анализи статуса програма и мјера планираних за реализацију Стратегије, као и анализи степена реализације финансијских средстава. У периоду од 2017–2024.године планирана је 41 развојна иницијатива (програми и мјере⁷), у склопу три сектора: економски, друштвени и сектор заштите животне средине. Од тога, највише програма/мјера планирано је за сектор заштите животне средине/Стратешки циљ 3 -16 иницијатива, затим друштвени сектор/Стратешки циљ 2 – 14 иницијатива и економски сектор/Стратешки циљ 1 -11 иницијатива. Анализом реализације ових иницијатива утврђено је сљедеће:

- **У потпуности или изнад плана** је реализовано 13 иницијатива, што чини 31,70% укупно планираних иницијатива,
- **Дјелимично или испод плана** је реализовано 18 иницијатива, што чини 43,90% укупно планираних иницијатива,

⁷ Мјере/програми су скупови сродних садржајних елемената у оквиру једног подручја дјеловања, којима се врши детаљнија разрада приоритета. Програми су били дефинисани прије ревизије Стратегије, док су мјере уведене након ревизије Стратегије у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској.

- **Нереализовано или слабо реализовано** је 10 иницијатива, што чини 24,39% укупно планираних иницијатива.

Графикон 16: Процент реализације планираних стратешких програма/мјера у периоду од 2017-2024.године:

Извори података: Извјештаји о реализацији стратегије, Извјештај о средњорочној евалуацији стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017-2021. године, Годишњи извјештаји о раду Начелника и општинске управе

У економском сектору од укупно 11 планираних програма и мјера, 4 су реализована потпуно или изнад плана (36,36%), 5 дјелимично или испод плана (45,45%), док су 2 слабо реализована или нису реализована (18,18%). Највећи успјех остварен је у области пољопривреде и предузетништва: *Програм 4: Изградња капацитета и укључивање у ланце вриједности у пољопривреди* премашио је планиране циљеве (115,63%), док је *Мјера 1.3.1: Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње* остварила 266,27%, а високе резултате имале су и *Мјера 1.1.2: Подршка оснивању и развоју привредних друштава и предузетничких радњи* (137,75%) и *Мјера 1.1.3: Промоција инвестиционих потенцијала општине* (108,30%). Такође, мјере у области туризма – *1.2.1: Унапређење туристичке понуде креирањем привлачних туристичких производа* (95,26%) и *1.2.2: Унапређење дестинацијског маркетинга и менаџмента* (98,82%) – оствариле су задовољавајући напредак, али без потпуне трансформације туристичке понуде.

С друге стране, одређени програми и мјере нису достигли очекиване циљеве: *Програм 2: Привлачење инвестиција* реализован је само 20,58%, а *Мјера 1.1.1: Унапређење предузетничке инфраструктуре* 13,07%, што указује на структурне и институционалне изазове. *Програм 1: Финансијска подршка развоју предузећа* и *Програм 3: Унапређење и промоција туристичке понуде* реализовани су дјелимично (57,02% и 75,02%).

Укупно, економски сектор показује да директне интервенције у предузетништву и пољопривреди дају најбоље резултате, док су области које захтијевају дугорочну координацију и инфраструктурне инвестиције још увијек изазовне. Ово указује на потребу за јачањем инвестиционих механизма, уравнотежавањем ресурса и наставком подршке секторима са највећим развојним потенцијалом.

У друштвеном сектору, од 14 планираних активности, 5 је потпуно или изнад плана (35,71%), 8 дјелимично или испод плана (57,14%), а 1 је слабо реализован или није реализован (7,14%). Највећи успјех остварен је у јачању институционалних и развојних капацитета локалне управе, гдје је *Програм 2: Унапређење капацитета локалне управе и НВО сектора* реализован изнад плана (608,37%). Овом проценту остварења највише је допринио пројекат „Е-општина“, реализован 2019. године, док су други планирани пројекти усмјерени на јачање капацитета мјесних заједница и НВО сектора остали нереализовани. Такође, значајан допринос постигнут је у оквиру *Мјере 2.3.1: Развој културе и спорта на подручју општине* која је реализована изнад плана -116,36%. Активности које су највише допринијеле високом проценту реализације ове мјере се односе на подршку културним и спортским манифестацијама, израду пројектно-техничке документације за адаптацију спортских терена на подручју општине, те на грантове спортским клубовима и установама културе. *Мјера 2.3.2: Подршка програмима за унапријеђење положаја дјеце и младих* је такође реализована изнад плана -129,40%, а углавном захваљујући активностима Омладинске банке општине Нови Град. *Мјера 2.4.1: Провођење мјера популационе политике* је скоро у потпуности реализована (99,33%), што показује да локална управа и надлежне институције успјешно примјењују планиране интервенције усмјерене на подршку породицама и стимулсање демографског развоја.

С друге стране, одређене мјере и програми нису остварили очекивани ниво учинка, посебно у области здравства и образовања, као што су *Мјера 2.2.3: Развој примарне здравствене заштите* (44,51%) и *Мјера 2.2.2: Усклађивање образовних програма са захтјевима тржишта рада* (48,33%). Дјелимичан напредак остварен је и код инфраструктурних и социјалних програма, укључујући *Програм 1: Унапређење комуналне инфраструктуре* (88,85%), *Програм 3: Унапређење подршке, инфраструктуре и услуга за дјецу и младе* (74,04%) и *Програм 4: Унапређење подршке за социјално угрожене категорије становништва* (82,61%).

Укупно, највећи обим реализације остварили су програми усмјерени на институционално јачање – модернизацију локалне управе, подршку културним и спортским активностима и унапређење положаја младих. Ови програми успијевају јер захтијевају мање комплексне процедуре, брже се планирају и спроводе, те зависе од локалних капацитета који су већ формиран. Насупрот томе, активности које укључују инфраструктурне интервенције (попут комуналне инфраструктуре, спортских и социјалних објеката, здравствених услуга) и програме који захтијевају међусекторску сарадњу или дугорочне инвестиције показују ограничен учинак. Разлози су најчешће недовољно припремљена пројектно-техничка документација, те зависност од екстерних извора финансирања. Због тога је неопходно систематски ојачати фазу планирања, убрзати израду пројектне документације и успоставити јасније механизме координације међу институцијама како би се осигурала ефикаснија реализација комплекснијих инфраструктурних и сервисних програма, нарочито оних који обухватају здравствену, образовну, социјалну и комуналну сферу, а који захтијевају дугорочну координацију, стабилне кадровске ресурсе и значајнија финансијска улагања.

Сектор животне средине има највећи број слабо реализованих активности: од 16 планираних, 4 је потпуно или изнад плана (25,00%), 5 дјелимично или испод плана (31,25%), док је 7 активности слабо реализовано или није реализовано (43,75%). Најбоље резултате остварили су програми и мјере усмјерени на изградњу капацитета и ефикасну управу. Тако је *Програм 1: Изградња капацитета за заштиту и спасавање* реализован изнад плана (139,14%), подржан напретком *Мјере 3.1.2: Јачање локалних капацитета заштите и спасавања* (143,40%). Изнад плана је реализована и *Мјера 3.2.2: Подршка коришћењу обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности* (109,44%), при чему су реализоване активности на одржавању и модернизацији јавне расвјете, док реконструкције јавних објеката у складу са принципима енергетске ефикасности нису спроведене.

С друге стране, значајан број активности није остварио планиране циљеве, нарочито у областима управљања отпадом, водоснабдијевања и контроле земљишта. Тако су *Програм 4: Унапређење капацитета за збрињавање отпадних вода* (0,22%), *Програм 5: Унапређење квалитета земљишта* (0%) и *Мјера 3.2.1: Унапређење капацитета за збрињавање чврстог отпада и рециклажу* (0%) остале скоро потпуно нереализоване. Сличан низак ниво реализације забиљежен је код *Мјере 3.3.2: Развој система збрињавања и пречишћавања отпадних вода* (0,04%) и *Мјере 3.4.1: Ажурирање и израда просторно-планске документације и спречавање нелегалне градње* (0%).

Укупно, сектор животне средине показује да су институционални и капацитетски програми најефикаснији, док области које захтијевају комплексна инфраструктурна рјешења, дугорочна улагања и координацију више надлежних субјеката и даље представљају значајан изазов.

Табела 6: Преглед реализације програма/мјера по секторима у периоду од 2017-2024.године:

Сектор	Укупно планирано	Потпуно /изнад плана	% Потпуно /изнад плана	Дјелимично /испод плана	% Дјелимично /испод плана	Слабо реализовано/ нереализовано	% Слабо реализовано/ нереализовано
Економски	11	4	36,36%	5	45,45%	2	18,18%
Друштвени	14	5	35,71%	8	57,14%	1	7,14%
Животна средина	16	4	25,00%	5	31,25%	7	43,75%
УКУПНО	41	13	31,70%	18	43,90%	10	24,39%

Извори података: Извјештаји о реализацији стратегије, Извјештај о средњорочној евалуацији стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017-2021. године, Годишњи извјештаји о раду Начелника и општинске управе

Укупно гледано, Стратегија доноси добре резултате у секторима гдје су интервенције директне, мјерљиве и краткорочне, док области које захтијевају дугорочну координацију, међусекторску сарадњу и комплекснија инфраструктурна улагања остају изазов. Потребно је даљње јачање планирања,

координације и механизма финансијске подршке за сложене програме, уз наставак фокусиране подршке секторима са највећим развојним потенцијалом.

Поред анализе ефикасности у реализацији програма и мјера, по показатељима броја реализованих активности у односу на план, анализирана је и ефикасност у реализацији планираног финансијског оквира Стратегије. Анализа ефикасности реализације планираних финансијских средстава, указује да је степен реализације у збирном периоду 2017-2024. године износио 82,60%. Уколико се анализирају планирана и реализована финансијска средства по стратешким циљевима/секторима (Табела 7), степен реализације финансијских средстава је највећи за први стратешки циљ (економски сектор), затим за други стратешки циљ (друштвени сектор), док је за трећи стратешки циљ (заштита животне средине) најмањи, посматрано укупно за укупан период од 2017-2024. године.

Табела 7: Планирана и реализована финансијска средства по секторима и годинама за збирни период 2017-2024. године

Година	Сектор	Економски	Друштвени	Заштита животне средине	Укупно
2017	Планирано КМ	1.497.743,00 КМ	3.079.393,00 КМ	1.053.662,00 КМ	5.630.798,00 КМ
	Реализовано КМ	1.615.224,60 КМ	708.192,64 КМ	708.192,64 КМ	3.045.494,80 КМ
	Реализовано %	107,84%	23,00%	23,00%	54,09%
2018	Планирано КМ	2.023.539,30 КМ	2.259.597,44 КМ	119.983,00 КМ	4.403.119,74 КМ
	Реализовано КМ	1.641.580,45 КМ	3.195.155,43 КМ	84.396,60 КМ	4.921.132,48 КМ
	Реализовано %	81,12%	141,40%	70,34%	111,76%
2019	Планирано КМ	1.464.345,00 КМ	448.588,44 КМ	589.400,00 КМ	2.502.333,44 КМ
	Реализовано КМ	1.593.187,63 КМ	1.073.643,18 КМ	863.209,88 КМ	3.530.040,69 КМ
	Реализовано %	108,80%	239,34%	146,46%	141,07%
2020	Планирано КМ	1.858.800,00 КМ	1.254.747,00 КМ	4.054.000,00 КМ	7.167.547,00 КМ
	Реализовано КМ	1.850.635,45 КМ	1.513.367,67 КМ	474.852,71 КМ	3.838.855,83 КМ
	Реализовано %	99,56%	120,61%	11,71%	53,56%
2021	Планирано КМ	1.542.000,00 КМ	647.446,39 КМ	249.435,00 КМ	2.438.881,39 КМ
	Реализовано КМ	1.722.208,09 КМ	323.401,88 КМ	13.162,00 КМ	2.058.771,97 КМ
	Реализовано %	111,69%	49,95%	5,28%	84,41%
2022	Планирано КМ	1.661.900,00 КМ	972.961,00 КМ	1.375.000,00 КМ	4.009.861,00 КМ
	Реализовано КМ	2.168.432,38 КМ	616.536,78 КМ	220.122,40 КМ	3.005.091,56 КМ
	Реализовано %	130,48%	63,37%	16,01%	74,94%
2023	Планирано КМ	2.165.134 КМ	6.312.586 КМ	2.734.349 КМ	11.212.069 КМ
	Реализовано КМ	3.945.580 КМ	4.682.768 КМ	995.464,89 КМ	9.623.813 КМ
	Реализовано %	182,23%	74,18%	36,41%	85,83%
2024	Планирано КМ	2.060.755 КМ	10.927.561 КМ	4.113.598 КМ	17.101.914 КМ
	Реализовано КМ	3.599.073,82 КМ	8.636.416,92 КМ	2.662.803,71 КМ	14.965.623,45 КМ
	Реализовано %	174,65%	79,03%	64,73%	87,51%
УКУПНО	Планирано КМ	14.274.216,30 КМ	25.902.880,27 КМ	14.289.427,00 КМ	54.466.523,57 КМ
	Реализовано КМ	18.135.922,42 КМ	20.816.811,86 КМ	6.036.089,75 КМ	44.988.824,03 КМ
	Реализовано %	127,05%	80,36%	42,24%	82,60%

Извори података: Извјештаји о реализацији стратегије 2017-2024, Извјештај о средњорочној евалуацији стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017-2021. године, Годишњи извјештаји о раду Начелника и општинске управе 2017-2024

Евалуација реализације планираних финансијских средстава у периоду 2017–2024. године указује на видљиве секторске разлике у ефикасности имплементације. Економски сектор досљедно је премашивао планиране износе, са укупном реализацијом од 127,05%, што је условљено прије свега тиме што су републички подстицаји у пољопривреди традиционално већи од планираних вриједности. Овај тренд указује на високу апсорпциону способност сектора и способност прилагођавања реалним потребама, али истовремено истиче потребу за прецизнијим планирањем и усаглашавањем плана са реалним очекивањима.

Друштвени сектор и сектор заштите животне средине показују значајну варијабилност у реализацији средстава, са стопама које се крећу од 23% до 239% у друштвеном сектору и систематски ниском апсорпцијом у еколошком сектору (укупно 42,24%). Ови показатељи указују на потребу за јачањем институционалних капацитета, бољом координацијом пројеката и прилагођавањем плана стварним могућностима спровођења активности.

Укупан ниво реализације за све секторе износи 82,60%, што представља солидну основу за даљу оптимизацију коришћења финансијских средстава. С обзиром на идентификоване слабости, препорука је усмјеравање активности на унапређење планирања и мониторинга, прецизније прогнозирање потреба свих сектора и развој механизма који ће омогућити рационалнију расподјелу средстава и видљиве резултате у свим секторима, са циљем повећања ефикасности реализације јавних ресурса.

6.1.3. Учинак (ефективност)

Учинак (ефективност) оцијењен је као степен остварених резултата у односу на постављене индикаторе стратегије. Приликом евалуације кориштена су следећа кључна питања:

1. У којој мјери је постигнути напредак у остваривању циљева стратегије задовољавајући у односу на постављене индикаторе?
2. Уколико напредак није задовољавајући, који фактори су на то утицали и у којој мјери?

Детаљни подаци о индикаторима, укључујући полазне и циљне вриједности, приказани су у поглављу 5.1. „Вредновање прогреса реализације стратешких циљева, приоритета и мјера“. У овом поглављу акценат је на тумачењу података, идентификацији постигнутих резултата и оцјени ефекта реализације Стратегије.

Анализа расположивих података о учинку спровођења Стратегије развоја, структурирана по стратешким циљевима, приказана је у наставку текста:

Стратешки циљ 1 (економски сектор): Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености

На основу података о индикаторима за праћење Стратешког циља 1 (поглавље 5.1), може се закључити да је у посматраном периоду остварен дјелимично задовољавајући напредак. Укупни напредак цијелог стратешког циља процјењен је на 76,92%, што указује на значајан, али непотпун помак ка циљевима постављеним за 2026. годину.

Највећи успјеси постигнути су у Приоритету 1.2, који се односи на развој туризма и угоститељства, са 82,42% оствареног напретка. У овој области видљиво је значајно повећање смјештајних капацитета на 264 лежаја и раст броја ноћења туриста на 1.975, што показује боље искоришћење постојећих капацитета и продужење боравка посјетилаца. Такође, укупан приход од наплаћених боравишних такси достигао је 6.111,00 КМ, што додатно потврђује позитиван тренд. Главни разлози за ове успјехе су повећана понуда приватног смјештаја и побољшана фискална контрола, али раст броја долазака туриста остаје ограничен (598), што указује на потребу јаче маркетиншке стратегије, развој нових туристичких пакета и унапређење инфраструктуре.

Приоритет 1.3, који се односи на унапређење пољопривредне производње и продуктивности, остварио је 80,17% напретка. Највећи потенцијал овог сектора произилази из повољних природних и климатских услова и доступног обрадивог земљишта, што омогућава развој разноврсне производње. Повећани приходи привредних друштава у пољопривреди, шумарству и риболову (3.731.750,00 КМ у 2024. години) указују на постепени раст сектора, али број регистрованих газдинстава и предузетничких субјеката остаје низак, што ограничава потенцијал за већи економски ефекат. Главни изазови су уситњеност производње, недостатак интеграције са прерађивачким сектором и климатски екстреми који утичу на принос и квалитет производа.

Најслабији резултати видљиви су у Приоритету 1.1, који се односи на побољшање капацитета и конкурентности малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености, са 66,87% оствареног напретка. Број пословних субјеката у сектору привреде и број запослених остају испод циљаних вриједности, а учешће прихода од извоза и покривеност увоза извозом нису достигли очекиване нивое. Главни фактори који су на то утицали су демографски изазови, уситњена структура предузетништва, недовољна извозна оријентација, ограничена инфраструктура и глобални економски поремећаји.

Иако су постигнути позитивни помаци у области прихода и плата, као и дијелимичан раст туристичких и пољопривредних капацитета, структурни ефекти на запошљавање, број нових пословних субјеката и конкурентност привреде нису у потпуности реализовани. Стога се учинак Стратешког циља 1 може оцијенити као дјелимично задовољавајућа: док су видљиви помаци у финансијским приходима и појединим секторима, неопходан је додатни фокус на подстицај предузетништва, очување броја пословних субјеката и броја запослених, унапређење инфраструктуре, промоцију туризма и подршку пољопривредној продуктивности како би економски раст био одржив и конкурентан.

Стратешки циљ 2 (друштвени сектор): Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности

На основу података о индикаторима за праћење Стратешког циља 2 (поглавље 5.1.), може се закључити да је у посматраном периоду остварен умјерен напредак у побољшању квалитета живота становништва, са укупним степеном остварења од 60,28% у односу на циљну вредност за 2026. годину. Највећи помаци видљиви су код Приоритета 2.3: „Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора“, са процентом остварења индикатора од 99,33%. У оквиру овог приоритета реализоване су активности подршке културним и спортским манифестацијама, спортским и културним организацијама и установама, те активности пројеката младих и микробизниса младих путем Омладинске банке, што је имало значајан допринос укупној реализацији приоритета

Такође, Приоритет 2.4 „Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе“ биљежи значајан напредак, посебно у домену демографске политике и стварања подстицајних услова за породице и младе, што потврђује висок степен остварења индикатора (113,93%). Највећи број активности односи се на пронаталитетне мјере, укључујући грантове појединцима у оквиру популационе политике, финансијску подршку процедурама асистираних репродукције, суфинансирање превоза ученика, новчане помоћи за полазак дјеце у школу и суфинансирање набавке уџбеника. Упркос томе, кључни стратешки пројекат – „Успостављање локалног фонда за подршку рјешавању стамбеног питања младих породица“ – није реализован. Ово представља значајан недостатак у имплементацији приоритета, будући да је рјешавање стамбене проблематике један од најважнијих предуслова за дугорочно задржавање младих и стабилизацију демографских кретања. Поред тога, мјере као што су смањење учешћа родитеља у трошковима боравка дјеце у вртићу и повећање локалних субвенција доприносе побољшању укупних услова живота младих породица. Ове интервенције директно утичу на смањење финансијског оптерећења домаћинстава и представљају важан фактор подршке демографској обнови.

У области културе и спорта, број културно-спортских догађаја достигао је циљну вриједност за 2026. годину, а број чланова библиотеке премашио је постављени циљ, што указује на позитиван социјални капитал и веће укључивање грађана у културне активности. Међутим, број чланова спортских и културних организација остаје испод очекивања, што је дијелом посљедица демографских промјена, као и недовољне атрактивности и финансијских капацитета организација.

С друге стране, напредак у приоритетима који се односе на инфраструктуру, образовање, здравство и социјалну заштиту (приоритети 2.1. и 2.2.) био је скроман. Иако је дошло до повећања асфалтираних путева, развоја Е-управе и већег обухвата предшколског образовања, број ученика наставља да опада, однос становника на једног љекара је незадовољавајући, а социјално становање није реализовано.

Главни фактори који су ограничили напредак укључују демографске изазове: старење становништва, миграциони одлив младих и радно способних лица, као и структурну неравнотежу у развоју локалне заједнице. Миграциони салдо и индекс старења показују озбиљне демографске изазове, са континуираним одливом радно способног становништва и повећањем удјела старије популације, што директно утиче на снагу локалног тржишта рада, запошљавање и дугорочну одрживост јавних услуга. Ово указује на потребу интегрисаног приступа у наредном периоду, укључујући стратешке мјере за задржавање младих и стручних кадрова, стимулацију запошљавања, развој образовних и професионалних програма, као и стварање повољног животног окружења за породице.

Сумирано, ефикасност Стратешког циља 2 може се оцијенити као умјерено задовољавајућа: видљиви су значајни помаци у развоју културе, спорта и пронаталитетних мјера, али је неопходно интензивирати напоре у области инфраструктуре, образовања, здравства и социјалне заштите како би се обезбиједио

одрживи квалитет живота и равноправне могућности за све грађане. Главни фактори који су утицали на умјерен учинак укључују негативне демографске трендове, миграциони одлив радно способниг становништва, ограничене финансијске и кадровске капацитете у сектору образовања и здравства, као и потребу за интерсекторским приступом у развоју услуга и подршци породицама.

Стратешки циљ 3 (сектор заштите животне средине): Унапријеђење квалитета животне средине и рационално коришћење природних ресурса

На основу података о индикаторима за праћење Стратешког циља 3 (поглавље 5.1.), може се закључити да је у посматраном периоду остварен дијелимично задовољавајући напредак. Укупни напредак цијелог стратешког циља процјењен је на 50,29%, што указује на дијелимично постизање циљева постављених за 2026. годину.

Највећи успјеси постигнути су у Приоритету 3.3, који се односи на побољшање јавног система водоснабдијевања, управљање отпадним водама и квалитет воде, са 84,53% оствареног напретка. Видљиво је значајно повећање броја прикључака на водоводну мрежу (6.512 прикључака у 2024.), као и смањење губитака воде са 40% на 32%, што указује на побољшано техничко управљање и одржавање система. Међутим, проценат домаћинстава прикључених на канализациону мрежу стагнира на 33,4% од 2018. године, што је 66,8% реализације у односу на циљ од 50%. Главни узрок овог застоја лежи у високим трошковима и сложености пројеката изградње канализационе инфраструктуре, као и у недостатку финансијских средстава, упркос постојању израђене техничке документације за поједине дионице.

Приоритет 3.2, који обухвата ефикасно управљање отпадом и енергијом, остварио је 50,29% напретка. Повећан је обухват домаћинстава организованим одвозом отпада (59,25%), али план управљања отпадом до 2024. године није израђен, а годишња издвајања за јавну расвјету биљеже континуиран раст (извршење циља 17,24%), што захтијева модернизацију и унапређење енергетске ефикасности јавне расвјете.

Приоритет 3.1, који се односи на унапређење система заштите и спашавања од природних катастрофа, остварио је 44,78% напретка. Реализована буџетска средства за набавку опреме премашила су циљ (100.837,00 КМ, 101% извршења), што указује на позитиван помак у материјалним капацитетима служби. Међутим, број пријављених инцидената уједа паса остаје значајан (13 у 2024.), а број интервенција ТВСЈ расте, што сигнализира потребу за превентивним мјерама, бољим планирањем ресурса и јачањем контроле.

Најслабији резултати видљиви су у Приоритету 3.4, који се односи на ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином, са 41,68% оствареног напретка. Иако је Стратегија управљања јавном имовином израђена, код смањења нелегалне градње и броја објеката без употребне дозволе нису постигнута значајна побољшања у односу на циљ, док број просторно-планских докумената још увијек није достигао циљану вриједност, што указује на потребу за интензивнијим инспекцијским активностима и бољим планирањем просторно-инфраструктурног развоја.

Иако су постигнути видљиви помаци у финансирању система заштите и спасавања, водоснабдијевању, одвозу отпада и управљању јавном имовином, кључни еколошки ризици остају нерјешени (раст материјалне штете од елементарних непогода, присуство потенцијално опасних пројеката, недовољна канализациона инфраструктура и непотпуна регулација градње).

Стога се учинак Стратешког циља 3 може оцијенити као дијелимично задовољавајући: док су видљиви помаци у појединим секторима и унапређењу оперативних капацитета, неопходан је додатни фокус на превенцију еколошких ризика, модернизацију инфраструктуре, системско управљање отпадом и канализацијом, као и јачање контроле и планирања простора како би се осигурао одрживи развој и заштита квалитета животне средине.

6.1.4. Утицај

Утицај оцјењује обим (позитивних и негативних) промјена и посљедица развојних интервенција (предвиђених и непредвиђених), те усклађеност учинака с потребама циљних група, уз осврт на учинке и утицај на мушкарце, жене и социјално угрожене групе грађана. Оцјена утицаја се заснива на анализи одговора који произлазе из сљедећих питања:

1. Да ли је ниво позитивних промјена предвиђених посљедица развојних интервенција задовољавајући?,
2. Да ли је било негативних промјена и какав је њихов утицај? Шта је узрок таквих промјена?,
3. Да ли је било непредвиђених посљедица развојних интервенција и какав је њихов утицај?.,
4. У којој мјери су учинци развојних интервенција усклађени са потребама циљних група?

Стратешки циљ 1 – Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености – дијелимично је остварио своје очекиване исходе у периоду 2017–2024. године. Позитивни ефекти су видљиви у порасту просјечне нето плате за 76,77% и расту прихода привредних друштава за 84,52%, као и у значајном повећању пореских прихода per capita за 95,92%, што је допринијело фискалној стабилности општине. Повећање продуктивности пољопривредних газдинстава и развој смјештајних капацитета у туризму такође указују на позитивне помаке у појединим секторима.

Ипак, негативне промјене су значајне и ограничавају укупни ефекат на конкурентност и одрживост локалне економије. Број запослених је смањен са 4.006 на 3.822, број пословних субјеката је стагнирао, а покривеност увоза извозом и учешће прихода од извоза укупним приходима биљеже пад, што указује на слабљење конкурентности привреде. У сектору туризма број долазака туриста и број запослених смањен је у односу на 2017. годину, што одражава структурне изазове и ограничену привлачност дестинације. Главни узроци ових негативних промјена укључују демографске и структурне факторе, одлив квалификоване радне снаге, економску нестабилност, недовршену инфраструктуру и ограничену подршку малим и средњим предузећима.

Непредвиђени ефекти развојних интервенција у Стратешком циљу 1 показују се као комбинација позитивних и изазовних промјена које нису биле планиране. Смањење броја регистрованих пољопривредних газдинстава резултирало је повећањем обрађене површине по газдинству, што је допринијело бољој рационализацији ресурса и продуктивности, али истовремено истиче потребу за подршком малим и новим произвођачима како би користи биле инклузивније. У туризму, продужен боравак туриста и повећање броја ноћења, упркос смањењу броја долазака, указује на побољшање квалитета искуства и потенцијал за задржавање гостију, али је видљив и негативан утицај изазван пандемијом COVID-19, која је привремено смањила посјетилачки обим и ограничила економске активности. Концентрација економских користи у мањем броју привредних субјеката и газдинстава показује да раст прихода није равномерно распоређен, а глобалне економске промјене, укључујући инфлацију и кретања на тржишту енергената, додатно су утицале на ограничену конкурентност и снагу локалне економије. Повећање прихода per capita усљед смањења броја становника представља привидну корист која не одражава у потпуности стварни раст економског потенцијала за све грађане.

Утицај на циљне групе је дијелимично усклађен са потребама локалног становништва. Позитивни ефекти на становништво и привреду огледају се у расту плата и прихода, али слаба динамика запошљавања ограничава могућности за стабилни животни стандард. Социјално угрожене групе нису у потпуности обухваћене користима развојних интервенција, док одлив младих и квалификованих кадрова указује на потребу за програмима задржавања и повратка.

Укупно, утицај Стратешког циља 1 на локалну економију може се оцијенити као умјерено позитиван, уз значајне области које захтијевају системско побољшање. Потребно је усмјерити будуће интервенције ка стимулсању запошљавања, задржавању младих, јачању конкурентности малих и средњих предузећа, подстицању извоза, унапређењу туристичког сектора и инклузивности за социјално угрожене групе, уз завршетак критичних инфраструктурних пројеката.

Стратешки циљ 2 – Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности – дијелимично је остварио своје очекиване исходе у периоду 2017–2024. године. Позитивни

ефекти су видљиви у повећању броја новорођене дјеце са 144 на 174, расту обухвата предшколске дјеце са 28,99% на 34,06%, као и у значајном повећању броја чланова библиотеке са 340 на 1.000, што указује на јачање културног и образовног ангажмана. Повећање средстава усмјерених на пронаталитетну политику и смањење учешћа родитеља у трошковима вртића показују јасну одређеност локалне управе да подржи породице и омогући боље услове живота за дјецу и младе. Побољшање локалне путне мреже и постепено увођење дигиталних услуга Е-управе допринијели су већој доступности јавних услуга и ефикаснијој комуникацији са грађанима.

Ипак, негативне промјене су значајне и ограничавају укупни ефекат на квалитет живота и социјалну укљученост. Индекс старења и даље расте, достигавши 205,95% у 2024. години, док удио радно способног становништва опада на 65,8%, што указује на дуготрајне демографске изазове и миграциони одлив младих. Пад броја ученика у основним и средњим школама са 2.627 на 1.922 резултат је негативних демографских кретања и ограничене привлачности локалне средине за младе породице. Недовољан број љекара у односу на становништво и стагнирање развоја социјалног становања показују ограничену ефикасност здравствених и социјалних интервенција. Главни узроци ових негативних промјена укључују дуготрајне демографске и миграционе трендове, економске ограничености и недовољну интерсекторску координацију у развоју услуга.

Непредвиђене посљедице развојних интервенција у оквиру Стратешког циља 2 показују комплексан утицај на друштвену структуру и квалитет живота који није директно очекиван у плану. Један од најзначајнијих позитивних ефеката десио се у области културе и образовања, гдје је број чланова библиотеке порастао са 340 на 1.000, премашујући циљну вриједност за 2026. годину. Повећање обухвата библиотечких услуга омогућило је шире укључивање маргинализованих категорија становништва, што је утицало на јачање социјалне кохезије и оснажило локалну заједницу, иако ово није био директан исход интервенција. Смањење броја чланова културних и спортских организација са 1.200 на 731 указује на неочекивани пад традиционалног ангажмана, што је дијелом резултат демографских промјена, али и преференција младих ка индивидуализованим облицима рекреације и забаве, као што су дигитални садржаји и спортско-рекреативни програми ван организованих удружења. Ова тенденција је упозорење да интервенције морају бити флексибилне, прилагођене новим обрасцима учешћа и потребама различитих генерација, а не ослањати се искључиво на традиционалне структуре.

Утицај развојних интервенција Стратешког циља 2 на циљне групе показује дијелимичну и секторски условљену усклађеност са њиховим потребама. Породице са малом дјецом оствариле су конкретну корист кроз пронаталитетне мјере, проширење капацитета предшколске установе и субвенционисан боравак у вртићима, што је повећало приступ предшколском образовању и омогућило већу економску активност родитеља, посебно мајки. Дјеца и млади добили су позитиван ефекат кроз постепено проширење предшколских програма и побољшану доступност образовних услуга, али пад броја ученика усљед дугорочних демографских процеса и миграција младих ограничава дугорочни утицај. Старије особе и социјално осјетљиве групе дијелимично користе систем новчаних и социјалних давања, али ограничени капацитети и недостатак социјалног становања смањују стварни ефекат на побољшање животног стандарда. Пандемија COVID-19 привремено је ограничила приступ културним, спортским и образовним активностима, а инфлација и економска нестабилност утицали су на куповну моћ и животни стандард најугроженијих. Културни и спортски садржаји доносе одређене користи за грађане, али ограничен број активности и смањено учешће младих ограничавају могућности за шире укључивање циљних група.

Укупно, утицај Стратешког циља 2 може се оцијенити као умјерено позитиван, уз значајне области које захтијевају системско побољшање. У наредном периоду неопходно је усмјерити интервенције на задржавање младих и радно способних, развој социјалног становања, јачање кадровских капацитета у здравству, подршку културним и спортским активностима, као и интеграцију међусекторских мјера за унапређење демографске структуре и квалитета живота, уз посебан акценат на дугорочну одрживост и инклузивност развојних мјера.

Стратешки циљ 3 – Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност – дијелимично је остварио своје очекиване исходе у периоду 2017–2024. године. Позитивне промјене видљиве су у дијелимичном побољшању водоснабдијевања,

гдје је проценат домаћинства са квалитетно регулисаним водоснабдијевањем порастао са 40,22% на 53%, као и у повећању обухвата домаћинства системом организованог одвоза отпада са 49,48% на 59,25%. Губици воде у систему водоснабдијевања смањени су са 40% на 32%, што указује на напредак у ефикасности управљања водним ресурсима. Пројекти и набавке за Јавну расвјету, ТВСЈ и ЦЗ повећали су оперативне капацитете и побољшали спремност општине за ванредне ситуације, док израда Стратегије управљања јавном имовином представља значајан напредак у планирању и институционалном управљању ресурсима.

Ипак, негативне промјене су значајне и ограничавају укупни ефекат на квалитет животне средине и отпорност локалне заједнице. Вишеструки пораст материјалне штете од елементарних непогода (са 1.100.000,00 КМ на 6.844.919,74 КМ) јасно указује на изостанак систематске превенције и недовољно интегрисано управљање ризицима, што општину чини све рањивијом на климатске и еколошке пријетње. Стагнација прикључености домаћинства на канализациону мрежу (33,4%) и веома низак степен реализације циљаног смањења трошкова јавне расвјете (17,24%) сигнализирају структурне слабости у планирању и одрживости инфраструктурних улагања. Додатно, одсуство ажурираних регулационих планова огранича могућност адекватног просторног развоја. Недостатак стратегије управљања отпадом, проблематика напуштених паса и минималан број едукативних активности о енергетској ефикасности упућују на недовољну интерсекторску координацију и ограничене капацитете за превентивно дјеловање. Главни узроци ових негативних промјена укључују климатске и демографске факторе, техничку сложеност пројеката и ограничена финансијска средства.

Непредвиђене посљедице реализације Стратешког циља 3 огледају се прије свега у негативним ефектима који нису били обухваћени иницијалним планирањем. Учестале елементарне непогоде довеле су до драматичног пораста материјалне штете, што је створило додатни финансијски и институционални терет за локалну управу, далеко изнад пројектованих капацитета. Овај притисак није био предвиђен и директно је утицао на смањење расположивих средстава за превентивне и развојне мјере, чиме је ослабљена укупна отпорност заједнице. Посебно значајну, непредвиђену посљедицу представља ризик од одлагања радиоактивног отпада на Трговској гори, у непосредној близини границе. Иако је у стратешким документима било планирано да ће изградња центра бити трајно спријечена, надлежне институције у Хрватској су донијеле одлуку само о одлагању реализације до 2028. године, а не и о коначном одустајању. Овај фактор, иако изван домета локалних интервенција, има снажан утицај на перцепцију безбједности становништва, ствара осјећај дугорочне несигурности и повишеног еколошког ризика, те захтијева континуирано ангажовање општине у сарадњи са вишим нивоима власти и међународним институцијама.

Утицај интервенција Стратешког циља 3 на циљне групе показује ограничену усклађеност са њиховим потребама. Домаћинства нису у довољној мјери добила адекватан приступ водоснабдијевању, канализацији и енергетски ефикасним објектима, док раст трошкова јавне расвјете оптерећује буџет општине. Пољопривредници немају системску подршку за адаптацију на климатске промјене и увођење одрживих технологија. Јавне установе и локална самоуправа су ограничене у енергетској санацији објеката и управљању инфраструктуром. Привредни субјекти су слабо укључени у подстицаје за обновљиве изворе енергије и зелену економију. Млади и образовне установе имају минималне могућности за развој „зелених вјештина“, а цивилно друштво остаје маргинализовано у праћењу и имплементацији политика. Питање Трговске горе остаје критично – одлагање центра за радиоактивни отпад до 2028. године не елиминише ризик, што директно угрожава здравље и безбједност становништва и захтијева хитне интервенције у сарадњи са државом и локалном заједницом.

Укупно, утицај Стратешког циља 3 – Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност – може се оцијенити као умјерено позитиван, уз значајне системске изазове који ограничавају стварну корист за циљне групе. У наредном периоду потребно је јачати превентивне и инфраструктурне мјере заштите од елементарних непогода, осигурати комплетан приступ водоснабдијевању и канализацији, унаприједити стратегије енергетске ефикасности и управљања отпадом, ревидирати просторно-планску документацију, укључити циљне групе у едукацију и еколошке иницијативе, те предузети конкретне мјере за контролу изградње на Трговској гори и унаприједити интерсекторску координацију ради повећања отпорности заједнице и дугорочне одрживости развојних интервенција.

6.1.5. Одрживост (трајност)

Одрживост се посматра кроз способност одржавања позитивних промјена и учинака стратешких интервенција након периода имплементације, као и кроз институционалне, политичке, финансијске и еколошке аспекте који могу ометати или подржати даљи развој. Анализа је базирана на постигнутим резултатима по стратешким циљевима, доступним индикаторима и структурама управљања развојем. У погледу одрживости стратешких интервенција одрживост се односи на утврђивање одговора на питање:

1. У којој мјери су резултати стратешких интервенција, односно пројеката и мјера (позитивне промјене) одрживи?

Одрживост ефеката Стратегије у периоду 2017–2024. године може се оцијенити као умјерена, уз примјетне позитивне резултате, али и са јасно израженим ризицима који доводе у питање њихову дугорочну трајност.

Економска кретања показују релативно стабилне трендове – забиљежен је значајан раст просјечне нето плате, прихода привредних друштава и пореских прихода, што је допринијело јачању фискалне стабилности. Повећана продуктивност пољопривредних газдинстава и развој смјештајних капацитета у туризму потврђују потенцијал за диверзификацију економске базе. Ипак, одрживост ових резултата ограничена је стагнацијом у броју новооснованих пословних субјеката, као и високим демографским одливом радно способног становништва, што смањује расположиву радну снагу и капацитет за даљи раст. Уколико се не креирају системске мјере за подстицај предузетништва и запошљавања младих, постоји ризик да ће позитивни ефекти остати концентрисани на мањи број актера, без ширег развојног замаха.

У друштвеном сектору забиљежени су охрабрујући помаци: повећање броја новорођене дјеце, већи обухват предшколског образовања, развој културних садржаја и јачање библиотеке као ресурса за образовање и друштвени ангажман. Смањење трошкова боравка у вртићима и повећана улагања у пронаталитетне мјере показују одређеност локалне управе да ствара услове за бољи квалитет живота породица. Ипак, дугорочна одрживост ових мјера условљена је структурним изазовима – падом броја ученика, недостатком здравствених радника и ограниченим капацитетима социјалне заштите. Без додатних интервенција усмјерених на задржавање младих породица и унапређење здравствене инфраструктуре, постоји ризик да ће постигнути резултати остати локализовани и краткорочни.

У области заштите животне средине и рационалног коришћења ресурса постигнут је извјестан напредак: повећан је обухват домаћинстава организованим водоснабдијевањем и одвозом отпада, смањени су губици воде у систему, а унапређени су оперативни капацитети јавне расвјете, цивилне заштите и ватрогасних јединица. Ипак, ризици у овој области знатно надмашују остварене резултате. Повећање материјалне штете од елементарних непогода, недовољан обухват канализационе мреже, кашњења у изради просторно-планских докумената и неизвјесност у вези са изградњом Центра за складиштење радиоактивног отпада на Трговској гори представљају критичне пријетње. Ови фактори у значајној мјери угрожавају трајност позитивних промјена, посебно у домену еколошке сигурности и квалитета живота становништва.

Сумирано, постигнути резултати стратегије показују капацитет за дугорочне ефекте, али су снажно условљени демографским кретањима, структурним ограничењима локалне привреде и системским ризицима у области животне средине. Одрживост захтијева интегрисан приступ који повезује економски развој, социјалну стабилност и еколошку сигурност. То подразумева диверзификацију економске базе, креирање мјера за задржавање младих, јачање здравствених и социјалних услуга, убрзано усвајање просторних планова и знатно већа улагања у инфраструктуру и енергетску ефикасност. У супротном, постоји ризик да ће позитивни резултати остати ограничени на кратак временски период и изгубити своју трансформациону снагу.

Институционална одрживост:

Институционална одрживост Општине Нови Град оцијењена је као умјерено висока. Општина је успоставила јасан и функционалан административни механизам за управљање развојем кроз самосталан Одсјек за управљање развојем и Одсјек за привреду у оквиру Одјељења за привреду и пољопривреду, који играју кључну улогу у координацији пројектних, стратешких и развојних активности. Ови организациони капацитети обезбјеђују стабилан оквир за припрему, праћење и извјештавање о реализацији развојних политика, уз јасно дефинисане надлежности, процедуре и унутрашњу координацију.

Успостављање ППВИ процедура⁸ 2018. године и доношење Закона о стратешком планирању 2021. године додатно је ојачало нормативни и институционални оквир, прецизирајући обавезе свих организационих јединица општинске управе у процесима имплементације, праћења и вредновања стратешких активности. Иако Одсјек за управљање развојем показује висок ниво професионализма и досљедно испуњава своје надлежности, непопуњена позиција самосталног стручног сарадника за стратешко планирање, интеграције и сарадњу доводи до концентрације значајног обима послова на Шефа одсјека, што у одређеној мјери утиче на оперативну флексибилност. Поред тога, капацитети других организационих јединица и носилаца пројеката још увијек нису у потпуности усмјерени ка системском остваривању стратешких циљева, што представља потенцијални ризик за укупну институционалну координацију и интеграцију развојних интервенција.

Свеукупно, Одсјек за управљање развојем и Одсјек за привреду представљају стабилан и кључан стуб институционалне одрживости у области локалног развоја. Пуна ефективност овог механизма зависи од даљег јачања кадровских ресурса, јасније расподеле задатака унутар организације и систематског укључивања свих релевантних јединица у стратешке процесе, што би обезбиједило дугорочну и свеобухватну одрживост развојних политика.

Финансијска одрживост:

Финансијска одрживост имплементације Стратегије развоја Општине Нови Град у периоду 2017–2024. године оцијењена је као умјерена до висока. Анализа планираних и реализованих средстава показује да је укупан ниво реализације износио 82,6% од планираног, при чему је буџетска реализација била висока (95,53%), док је искориштеност екстерних извора износила 73,69%, што указује на непотпуно искориштен потенцијал екстерних извора финансирања и зависност од доступних буџетских средстава. Иако је већина пројеката реализована у складу са плановима, ограничени буџетски ресурси и неизвјесност прилива екстерних средстава представљају ризик за дугорочно одржавање постигнутих резултата. Стратешки приступ приоритизацији пројеката, континуирано праћење буџетских могућности и активна мобилизација екстерних фондова кључни су за финансијску одрживост, а дугорочно одржавање ефеката зависи од способности општинске управе да обезбиједи редован и предвидив извор финансирања и настави развој партнерстава са домаћим и међународним финансијерима.

Политичка одрживост

Политичка одрживост Стратегије оцјењује се као умјерена до висока. Начелник општине активно учествује у свим кључним фазама имплементације, укључујући израду и усвајање акционих планова имплементације, праћење и извјештавање о напретку, што осигурава снажан политички ангажман на локалном нивоу. Средњорочни и годишњи планови рада и Буџет општине редовно се усвајају у предвиђеним роковима, а извјештаје о реализацији Стратегије разматра и усваја Скупштина општине, те су исти доступни јавности путем званичне веб странице општине, што осигурава транспарентност и континуитет у процесу доношења одлука. Иако извјесни спољни политички фактори на републичком или националном нивоу могу утицати на околности, нема показатеља да они директно угрожавају способност локалне управе да спроводи Стратегију, обезбјеђује финансијске и институционалне ресурсе или одржава транспарентност у имплементацији. С тим у вези, политичка одрживост се сматра релативно стабилном, уз потребу за континуираним мониторингом потенцијалних спољних ризика.

⁸ ППВИ процедуре су процедуре планирања, праћења, вредновања и извјештавања, које је Општина Нови Град успоставила у склопу ЛИР пројекта, који је реализовао УНДП. Правилник о планирању, праћењу и вредновању годишњег рада Општинске управе и извјештавању (Сл. Гласник општине Нови Град 11/18) примјенљиван је до доношења Закона о стратешком планирању.

Еколошка одрживост

Еколошка одрживост оцјењује се као ниска до умјерена. Иако су уочени одређени позитивни помаци – повећање обухвата домаћинстава водоснабдијевањем, смањење губитака воде у систему, побољшање покривености организованим одвозом отпада и јачање оперативних капацитета служби цивилне заштите и ватрогасне јединице – бројни системски и инфраструктурни фактори значајно угрожавају дугорочну трајност ових ефеката. Главни еколошки ризици укључују ниску прикљученост домаћинстава на канализациону мрежу (тренутни канализациони систем због застарјелости не пружа трајно одрживо рјешење, те је потребна хитна модернизација мреже, проширење пречишћавања отпадних вода и побољшање техничког и организационог капацитета за дугорочно смањење еколошких и јавно-здравствених ризика), кашњења у изради просторно-планских докумената, као и неизвјесност око изградње Центра за складиштење радиоактивног отпада. Додатно, неконтролисана и нелегална градња, као и непланирана бетонизација приобалних зона ријеке Уне, представљају озбиљну пријетњу екосистемским функцијама и могућностима одрживог управљања простором. Потенцијално отварање рудника угља на локалитету Љешљани, који обухвата термо-минерални извор са високим потенцијалом за развој бањског туризма, представља додатни фактор ризика који може дугорочно угрожавати природне и туристичке ресурсе. Без усмјерене и координисане интервенције која би обухватила контролу грађења, очување критичних приобалних и природних зона, као и интегрисани приступ превенцији и управљању еколошким ризицима, постигнути напредак ризикује да остане пролазан и ограничено ефективан.

6.2. Процјена модела управљања и институционалних капацитета

Процјена модела управљања и институционалних капацитета оцјењује способност институција да планирају, координишу, спроводе и прате развојне интервенције, те адекватност процедура и ресурса за остваривање стратешких циљева. Оцјена заснива се на подацима из анализиране документације (Прилог 8.2), те на анализи одговора прикупљених од кључних актера путем упитника (Прилог 8.5).

Упитником је обухваћена група представника који су активно били укључени у израду Стратегије развоја и/или укључени у њену реализацију како би се прикупило што више информација, мишљења и искустава. Упитник је попунило 20 испитаника, од којих је 12 представника организационих јединица општинске управе, 1 представник Одсјека за управљање развојем, а 7 испитаника спадају у категорију осталих актера (јавне институције, приватни и невладин сектор). Листа испитаника путем упитника наведена је у Прилогу 8.1. овог Извјештаја.

Колико је ефикасан систем управљања развојем у координацији и спровођењу активности?

Према расположивим подацима, систем управљања развојем у Општини Нови Град показује висок степен организационог уређења и функционалне ефикасности, посебно након 2018. године када је извршена организациона реформа и успостављен самосталан Одсјек за управљање развојем. Ова структурна промјена омогућила је већи степен координације, стратешког приступа и аутономије у спровођењу развојних активности.

У цјелини, систем управљања развојем у Општини Нови Град може се оцијенити као ефикасан, али дјелимично недовољно функционално интегрисан. Институционални и регулаторни темељи су добро постављени, технолошка и аналитичка основа је развијена, а ефекти након 2018. године показују видљиво повећање постигнутих резултата. Међутим, потпуна ефикасност система зависи од унапређења кадровских ресурса, унутрашње координације и активнијег учешћа свих организационих јединица у процесу развојног управљања.

Институционални и регулаторни напредак - успостављање ППВИ процедура (планирање, праћење, вредновање и извјештавање) кроз Правилник из 2018. године представља значајан корак ка институционализацији система управљања развојем. Овај интерни нормативни оквир је: увео јасно дефинисане рокове и надлежности за све фазе планирања и извјештавања, осигурао хоризонталну координацију између организационих јединица, подигао степен одговорности свих учесника у процесу

управљања развојем. Посљедица примјене ППВИ процедура је значајно повећање степена реализације стратешких пројеката (са 63% на 85%), као и финансијске реализације стратегије (са 65% на 88%),

Технолошка и аналитичка подршка- увођењем АПИС и СМИ аналитичких алата успостављена је централизована база података за праћење имплементације стратегије. То је омогућило систематско праћење индикатора, бољу контролу над реализацијом пројеката и повећање транспарентности у процесу управљања развојем.

Капацитети и кадровска структура- иако је систем кадровски добро постављен (седам систематизованих радних мјеста у Одсјеку за управљање развојем), непопуњеност кључних позиција – нарочито мјеста Самосталног стручног сарадника за стратешко планирање, интеграције и сарадњу – представља ограничење у пуној функционалности система. Послови развоја су у пракси концентрисани у оквиру овог одсјека, док остале организационе јединице недовољно препознају развој као свој интегрални дио дјеловања.

Међуинституционална сарадња- сарадња са социо-економским актерима (цивилни сектор, привреда, јавна предузећа) је на задовољавајућем нивоу, али постоји потреба за даљим јачањем партнерства са приватним сектором. Улога Привредног савјета треба да се унаприједи у правцу иницирања развојних приједлога и заједничког припремања пројеката.

Према резултатима упитника за процјену институционалних и административних капацитета 55% испитаника оцијенила је свеукупно управљање развојем као добро, што указује на адекватан ниво компетенција и примјену развојних процедура, док 35% испитаника сматра да је управљање одлично. Појединачне оцјене као довољно или слабо (по 1 испитаник, односно 5%) указују на постојање појединих слабости које могу бити предмет циљаног унапређења.

На питање како би оцијенили интерну координацију и комуникацију између свих тијела надлежних за реализацију Стратегије развоја, 50% испитаника је оцијенила је ову област као добру, док 25% испитаника сматра да је одлична, што указује на постојање ефикасних механизма размјене информација и координације активности. Ипак, 15% испитаника оцијенила су координацију као слабу, а 10% испитаника као довољну, што указује на појединачне недостатке у синхронизацији, протоку информација и оперативној усаглашености између различитих нивоа надлежних тијела.

У цијелини, резултати анализе указују на стабилан ниво институционалне функционалности и развијене механизме сарадње, али и на потребу за систематским унапређењем појединих аспеката управљања и координације. Приоритет у наредном периоду треба усмјерити ка јачању партнерства са приватним сектором, унапређењу комуникационих канала између институција и већем укључивању свих релевантних актера у процесе планирања и имплементације развојних политика. Оваквим приступом могуће је осигурати одрживији модел управљања развојем и постићи већи степен усаглашености између институционалних циљева и потреба локалне заједнице.

Кључни изазови и препоруке - потребно је осигурати пуно интегрисање функције управљања развојем у све организационе јединице општинске управе, како би се постигла већа усклађеност, континуитет и систематичност у припреми и реализацији развојних иницијатива. Неопходно је наставити јачање кадровских капацитета, уз приоритетно попуњавање непопуњених радних мјеста, посебно у секторима који имају директан утицај на планирање, координацију и имплементацију пројеката.

Од посебног значаја је континуирано стручно усавршавање запослених, нарочито носилаца кључних и одговорних функција у процесу управљања развојем. Улагање у обуке из области пројектног менаџмента, припреме техничке документације, управљања јавним финансијама, као и примјене релевантних ИТ алата, директно доприноси ефикаснијем и професионалнијем раду администрације.

Препоручује се и да се припрема пројеката и пратеће техничке документације врши благовремено, а не тек по објављивању позива, како би општина располагала унапријед дефинисаном и квалитетно формираном базом пројеката спремних за финансирање. Даљи развој система захтијева и

формализацију међусекторске сарадње путем успостављања радних група, редовних координационих механизма и јасно дефинисаних протокола комуникације, што би осигурало бољу унутрашњу повезаност и оперативну функционалност.

У којој мјери су установљене процедуре за планирање, прикупљање података и контролу реализације стратегије адекватне?

Поступци планирања, прикупљања података и контроле реализације стратегије у Општини Нови Град утемељени су на низу нормативних аката и спроведбених докумената, што је створило формалан и систематски оквир за управљање развојним процесима. У периоду 2018–2021. године, поступци су се заснивали на Правилнику о планирању, праћењу и вредновању годишњег рада Општинске управе и извјештавању („Службени гласник Општине Нови Град“, број 11/18), док је од 2021. године поступак усклађен са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 63/21), Уредбом о стратешким документима („Службени гласник Републике Српске“, број 94/21) и Уредбом о спроведбеним документима („Службени гласник Републике Српске“, број 8/22). Ови акти су обезбиједили законску основу процедура, истовремено постављајући јасну структуру за оперативну примјену у процесу планирања и контроле развојних активности.

Спроведбени документи (Акциони планови за спровођење стратегије, Упутства за средњорочно планирање рада, Средњорочни и Годишњи планови рада Начелника и Општинске управе) омогућили су систематизацију стратешких циљева у конкретне активности са јасним роковима, одговорностима и потребним ресурсима. Таква структурна интеграција омогућила је да сваки ниво планирања и праћења буде документован и да се ефекти активности могу квантитативно и квалитативно пратити.

Анализа доступних података указује на висок ниво адекватности процедура у погледу правне уређености и оперативне примјенљивости. Нарочито је значајна координација између стратешког и буџетског планирања, што је резултовало растом учешћа буџетских средстава директно повезаних са реализацијом стратегије. Док је у периоду 2020–2022. године тек око 7% буџета било усмјерено на конкретне стратешке мјере, након примјене нове методологије и израде акционих, средњорочних и годишњих планова рада, тај проценат је порастао на 32,43% у 2023. и 62,8% у 2024. години. Ови показатељи илуструју да спроведбени документи омогућавају јасну видљивост усмјеравања јавних ресурса према приоритетним циљевима и стварају основу за транспарентно и одговорно управљање буџетским средствима.

Успостављене процедуре такође обезбјеђују редовну евалуацију и извјештавање, што јача контролу реализације стратегије и омогућава благовремену идентификацију одступања и примјену корективних мјера. Извјештаји о спровођењу стратегије, као и годишњи извјештаји о раду Начелника и Општинске управе, служе као алати за систематско праћење напретка у остваривању стратешких циљева, пружајући квантитативне и квалитативне показатеље резултата и ефеката активности.

Закључно, поступци планирања, прикупљања података и контроле реализације стратегије у Општини Нови Град показују висок ниво поузданости и оперативне адекватности, јер су успостављени кроз низ нормативних аката и спроведбених докумената који обезбјеђују систематично документовање и праћење свих развојних активности. Акциони планови, средњорочни и годишњи планови рада јасно идентификују пројекте, активности, носиоце одговорности, финансијска средства и динамику реализације, чиме се обезбјеђује досљедна координација између стратешког и буџетског планирања, видљивост расхода кроз извјештаје и транспарентно праћење ефеката. Подаци су генерално правовремено доступни за потребе праћења, али постоји простор за унапређење досљедности прикупљања података из свих организационих јединица и за развој интегрисаног дигиталног система који би омогућио лакшу везу између извјештаја и буџета. Додатно, редовне едукације и усавршавање службеника у области праћења и евалуације могли би побољшати квалитет планирања и јачати транспарентност, одговорност и ефикасност у остваривању стратешких циљева.

Да ли су административни капацитети у институцији за управљање развојем, реализацију и праћење реализације стратегије одговарајући, ефикасни и одрживи?

Према резултатимаведеног упитника за процјену институционалних и административних капацитета, већина испитаника (85%) сматра да њихове установе/организационе јединице **располажу потребним институционалним и људским капацитетима за реализацију стратешког документа**, у цјелини или у већој мјери. Овај податак указује на висок степен самопоуздања у постојеће организационе структуре и људске ресурсе, као и на релативно стабилан административни систем који подржава процес спровођења стратешких циљева. Међутим, 15% испитаника који су се изјаснили да капацитети постоје само „у мањој мјери“ представљају индикатор да поједини сектори или организације и даље имају структурне или кадровске ограничености — било у погледу недовољног броја запослених, недостатка специфичних знања или недовољно јасно дефинисаних надлежности у процесу имплементације стратегије.

На питање **да ли носиоци мјера наведени у стратешком документу имају потребне капацитете за успјешну реализацију планираних активности и пројеката**, 85% испитаника сматра да носиоци мјера имају капацитете „у потпуности“ или „у већој мјери“, што упућује на постојање повјерења у институционалну структуру, перцепцију да су носиоци мјера компетентни и кадровски стабилни и опште увјерење да је систем локалног развоја функционалан. Ни у једном случају није наведено да капацитети потпуно недостају, нити да испитаници немају информације о томе, што показује да су испитаници упознати са институционалном улогом и способностима носилаца мјера. Иако су резултати претежно позитивни, постоји 15% испитаника који сматрају да носиоци мјера имају капацитете само „у мањој мјери“. Ово је важан сигнал и може указивати на: ограничене кадровске ресурсе у појединим организацијама, недовољно искуство у пројектном менаџменту, неуједначену расподелу задатака и одговорности и слабости у међусекторској координацији.

Резултати анкете указују да су у свим областима стратешког и пројектног управљања испитаници уочили одређене **потребе за унапређењем знања**, али у различитом интензитету. Иако је мањи број учесника навео да „нема потребе“ за побољшањем, доминирају одговори који указују на постојање дјелимичних и значајних потреба за јачањем капацитета. Најизраженије потребе за обуком, гдје су потребна дјелимична или значајна побољшања, идентификоване су у областима: реализација пројеката, финансијско управљање и контрола, припрема пројектне документације, програмирање развоја-уградња приоритета и мјера у годишње планове рада и буџет. Ово показује да су највећи изазови оперативне природе, односно у фазама када стратешки циљеви треба да се преведу у конкретне, финансијски изводиве и квалитетно реализоване активности. Са друге стране, мање изражене потребе постоје у областима: извјештавање о реализацији стратешког документа и праћење и евалуација пројеката.

Резултати анкете указују такође да су испитаници препознали и **потребу за јачањем капацитета у свим сегментима припреме пројеката који доприносе имплементацији стратешког документа**, али у различитом обиму. Док мањи број учесника сматра да „нема потребе“ за побољшањем, већина је идентификовала дјелимичне или значајне потребе за унапређењем у кључним областима.

Најизраженије потребе за јачањем капацитета за припрему пројеката који доприносе имплементацији стратешког документа уочене су у сљедећим подручјима:

- умрежавање и проналажење партнера – 80% испитаника истиче потребу за дјелимичним или значајним побољшањима, што упућује на недовољно развијену праксу сарадње између јавног, приватног и цивилног сектора;
- припрема пројектно-техничке документације – 60% испитаника сматра да су потребна дјелимична или значајна побољшања, што указује на потребу за додатном техничком експертизом;
- припрема буџета – 55% испитаника оцјењује да су потребна дјелимична или значајна побољшања, што говори о потреби за већом прецизношћу и знањем у финансијском планирању пројеката.

На питање **у којим подручјима испитаници сматрају да је потребно побољшати капацитете за реализацију пројеката који доприносе имплементацији Стратегије развоја** исказана је потреба за јачањем капацитета у свим фазама реализације пројеката, али у различитом степену. Мањи број учесника сматра да „нема потребе“ за побољшањем, док већина указује на постојање дјелимичних или значајних потреба за унапређењем капацитета. Подручја са најизраженијим потребама за побољшањем:

- Реализација активности – 55% испитаника сматра да су потребна дјелимична или значајна побољшања. Ово указује на потребу за бољом координацијом, организацијом и практичном имплементацијом пројеката.
- Управљање финансијама – 50% испитаника оцјењује да су потребна дјелимична или значајна побољшања. Потребно је додатно јачање финансијског планирања, контрола расхода и праћења буџетских показатеља.

Укупно посматрано, иако постоји основни ниво компетенција за реализацију пројеката, резултати анкете показују да је потребно усмјерено јачање капацитета у критичним фазама спровођења, нарочито у организацији активности и управљању финансијама. Постојећа знања у областима као што су извјештавање, евалуација и јавне набавке пружају добру основу, али додатна практична и специфична обука допринијела би већој ефикасности, бољој координацији и успјешнијој имплементацији стратешког документа.

На питање која су **три најчешће препреке за које испитаници сматрају да отежавају реализацију стратешког документа** у смислу брзине, транспарентности и ефикасности- испитаници препознају више фактора који утичу на успјешну реализацију стратешког документа, али са различитом важношћу и интензитетом. Док мањи број учесника сматра да препреке не постоје, већина је идентификовала одређене критичне баријере које успоравају ефикасност, транспарентност и квалитет спровођења планираних активности. Препреке са најизраженијим утицајем:

- Недовољни финансијски ресурси – 80% испитаника оцјењује да ограничен буџет представља кључну препреку за реализацију стратешког документа. Ово указује на потребу за обезбјеђењем адекватних финансијских средстава као предуслова за спровођење пројеката.
- Мањак сарадње између административних нивоа власти – 45% испитаника истиче да недостатак координације између ентитетског и локалног нивоа успорава реализацију планираних активности. Потребно је јачање интерне комуникације и координације ради ефикасније имплементације.
- Мањак сарадње између партнера (цивилни, јавни и приватни сектор) – 25% испитаника указује на слабу умреженост и недовољну комуникацију, што отежава ефикасну имплементацију пројеката и успостављање партнерских односа.

Као додатне, мање изражене, препреке испитаници углавном наводе: недовољна знања о стратешком планирању и управљању развојем, мањак мотивације у тијелима надлежним за реализацију, недовољна знања у припреми и реализацији пројеката, правне препреке, незадовољавајућу координацију између свих тијела надлежних за реализацију мјера.

На питање која су **три главна проблема који отежавају припрему и реализацију пројеката који доприносе имплементацији стратешког документа**, мањи број учесника сматра да проблема нема, док већина идентификује кључне баријере које значајно успоравају ефективну имплементацију стратешког документа. Проблеми са најизраженијим утицајем:

- Недовољни финансијски ресурси – 95% испитаника сматра да ограничен буџет представља најчешћи и најзначајнији проблем у припреми и реализацији пројеката. Ово показује да финансијска подршка остаје критичан предуслов за спровођење активности,
- Недовољна координација и сарадња између административних нивоа власти (Ентитет, ЈЛС) – 60% испитаника истиче да недостатак међусобне сарадње и комуникације успорава планирање и извршење пројеката.
- Недовољно умрежавање потенцијалних партнерских организација – 40% испитаника указује на ограничену повезаност са партнерима из јавног, приватног и цивилног сектора, што отежава креирање и имплементацију квалитетних пројектних рјешења.

Као додатне, мање изражене, проблеме испитаници углавном наводе: сложеност правила, извјештајних процедура и образаца, недовољна знања, компетенције и искуство особа задужених за припрему и реализацију пројеката, ликвидност.

Сумирајући налазе спроведене анализе, може се закључити да Општина посједује компетентан кадар и функционалан систем управљања развојем, али ефикаснија имплементација захтијева јачање капацитета, боље планирање ресурса и развој партнерских односа. Ниво знања, вјештина и компетенција запослених у Општини Нови Град за управљање развојем и реализацију стратегије може се оцијенити као задовољавајући, али са простором за унапређење. Постојећи кадровски ресурси посједују основна стручна знања из области стратешког планирања, управљања пројектима и мониторинга, што омогућава досљедну имплементацију стратегије и спроведбу развојних активности. Међутим, сложеност и растуће захтјеве модерног развојног управљања, као што су аналитика података, програмско буџетирање и координација више секторских политика, указују на потребу за додатним развојем компетенција кроз едукације, тренинге и усавршавање запослених, а нарочито носилаца кључних и одговорних функција у процесу управљања развојем. Унапређење компетенција кроз континуиране програме стручног усавршавања, јачање интересекторске сарадње и успостављање функционалних механизма комуникације, координације и надзора представљају кључне предуслове за повећање институционалне ефикасности. Поред тога, обезбјеђење стабилних и предвидивих финансијских ресурса нужно је за очување постигнутог нивоа функционалности и дугорочну одрживост система управљања развојем. Идентификовани изазови, као што су недовољна сарадња и координација између институција различитих нивоа управе, као и ограничена умреженост са приватним и цивилним сектором, додатно наглашавају потребу за примјеном интегрисаног приступа у јачању административних капацитета. У том контексту, препоручује се модел који обједињује институционално, кадровско и финансијско јачање као међусобно условљене компоненте ефикасног управљања стратешким развојем. Такав приступ треба да обезбиједи: унапређење међусекторске комуникације и партнерстава; систематско унапређење капацитета запослених у областима координације, финансијског управљања и мониторинга; стабилно и транспарентно финансирање које омогућава континуитет реализације стратегије. Оваквим приступом створили би се предуслови за функционалнију, транспарентнију и одрживију институционалну структуру, способну да ефикасно управља развојним процесима и одговори на комплексне захтјеве савременог јавног управљања.

7. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

7.1. Закључци засновани на налазима за појединачна питања вредновања и процјени институционалних капацитета и препоруке за наредни плански период

Финално вредновање Стратегије развоја Општине Нови Град показује да су њени стратешки циљеви и приоритети **високо релевантни**, како за тренутну Стратегију тако и за Стратегију за наредни плански период, јер одговарају на кључне потребе локалног становништва у економском, друштвеном и еколошком сектору, укључујући развој малих и средњих предузећа, туризма и пољопривреде, унапређење јавних услуга, подршку младима и рањивим групама, као и управљање отпадом и енергетску ефикасност. **Дјелотворност (ефикасност)** је умјерена, уз релативно задовољавајућа остварења у економском и друштвеном сектору, док су инфраструктурни и еколошки пројекти, посебно у областима водоснабдијевања, одвођења отпадних вода и управљања отпадом, остварени знатно испод очекивања, што указује на потребу системског планирања и прецизнијег усмјеравања средстава. **Учинак (ефективност)** је дјелимично задовољавајући, са видљивим напретком у туризму, пољопривреди, култури и пронаталитетним мјерама, али ограничена конкурентност малих и средњих предузећа, демографски одлив и слабљење међусекторске координације смањују дугорочну корист за циљне групе. **Утицај** је умјерено позитиван: економски показатељи као што су раст прихода и плата указују на фискалну стабилност, док резултати у социјалним и еколошким секторима остају локализовани и условљени структурним и спољним ризицима. **Одрживост** је умјерена до ниска у сектору животне средине и дјелимично умјерена у економском и друштвеном сектору. **Институционални модел и капацитети** самосталног Одсјека за управљање развојем и Одсјека за

привреду у оквиру Одјељења за привреду и пољопривреду обезбиједили су стабилну основу за координацију и праћење стратешких активности, али је интеграција свих организационих јединица општинске управе непотпуна, јер њихово учешће у процесу планирања, размјени података и усаглашавању приоритета није у потпуности систематизовано и институционализовано, што ограничава досљедност и ефикасност спровођења развојних активности. Јасна институционална структура, функционалан административни механизам и политичка подршка представљају значајне снаге, док непотпуно искоришћени екстерни фондови, недовољна међусекторска координација и еколошки ризици остају критичне слабости. Укупно, Стратегија је омогућила видљив напредак и коришћење финансијских ресурса у релевантним секторима, али за дугорочну одрживост и свеобухватан развој неопходно је јачање институционалних капацитета, боља координација сектора, оптимизација људских и финансијских ресурса, прецизно планирање и интеграција економских, социјалних и еколошких политика.

Главни закључци:

1. Налази показују да стратегија развоја општине Нови Град, заснована на визији из 2016. године и која је примјењивана од 2017. до 2024. године, у великој мјери одговара кључним потребама становништва у економској, друштвеној и еколошкој сфери, како за тренутну Стратегију тако и за Стратегију за наредни плански период. Истовремено, идентификоване су и нове потребе и трендови у области привлачења инвестиција, дигитализације, конкурентности привреде, јачања јавних услуга, демографске обнове и интеграције зелене економије.
2. Налази указују на умјерено задовољавајући ниво коришћења људских и финансијских ресурса у економском и друштвеном сектору, док сектор животне средине показује ниску ефикасност, са ограниченом реализацијом инфраструктурних пројеката (управљање отпадом, водоснабдијевање, канализациона мрежа) и недовољно усмјереним средствима. Из тога произилази закључак да је потребно прецизније планирање и усмјеравање ресурса ка мјерљивим и одрживим ефектима, јер тренутна диспропорција ограничава дјелотворност стратегије.
3. Налази показују да је економски сектор достигао приближно 77% постављених циљева, са најбољим резултатима у пољопривреди и туризму, док су конкурентност МСП и запошљавање испод планираних стандарда. Друштвени сектор, са 60,28% остварења постављених циљева, је дијелом ефикасан, али критичне области као што су инфраструктура, образовање и здравство остају недовољно развијене. Сектор животне средине остварио је само 50,29% постављених циљева, те је у наредном периоду неопходан додатни фокус на превенцију еколошких ризика, модернизацију инфраструктуре, системско управљање отпадом и системом за одводњу отпадних вода, као и јачање контроле и планирања простора како би се осигурао одрживи развој и заштита квалитета животне средине.
4. Налази показују да је утицај сва три стратешка циља умјерено позитиван, али и да постоје бројни системски изазови који ограничавају њихов пуни ефекат на локални развој. Уочено је да будуће интервенције морају бити усмјерене на стимулисање запошљавања и задржавање младих, јачање конкурентности малих и средњих предузећа, подстицање извоза и развој туристичког сектора, уз истовремено унапређење социјалне инклузије и квалитета здравствених, културних и спортских услуга. Посебан приоритет представља завршетак критичних инфраструктурних пројеката, развој социјалног становања, као и јачање система енергетске ефикасности, управљања отпадом и заштите од елементарних непогода. За постизање дугорочне одрживости неопходно је ажурирање просторно-планске документације, контрола изградње центра за складиштење радиоактивног отпада на Трговској гори, као и примјена интегрисаног приступа који ће обезбиједити ефикасну међусекторску координацију, већу отпорност заједнице и унапређен квалитет живота становништва.
5. Одрживост постигнутог напретка је условљена системским слабостима и присуством критичних екстерних ризика. Економски и друштвени помаци угрожени су демографским падом и одливом квалификованих кадрова, док еколошка одрживост остаје ниска до умјерена због непотпуне и неажурне просторно-планске документације, инфраструктурних ограничења и дугорочних еколошких ризика као што су потенцијални рудник угља на локалитету Љешљани и неизвјесност око Центра за складиштење радиоактивног отпада.
6. Налази указују да Одсјек за управљање развојем обезбјеђује основну структуру за координацију стратешких интервенција, али је интеграција свих организационих јединица општинске управе непотпуна, јер њихово учешће у процесу планирања, размјени података и усаглашавању приоритета

није у потпуности систематизовано и институционализовано, што ограничава досљедност и ефикасност спровођења развојних активности. Неопходно је јачање управљачких механизма и механизма међусекторске координације, што произилази из идентификованих слабости у институционалној структури и капацитетима

Главне препоруке:

- 1. П01-** Наставити са пуном и досљедном примјеном Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Службени гласник РС“, бр. 63/21), Уредбе о стратешким документима у Републици Српској („Службени гласник РС“, бр. 94/21) и Уредбе о спроведбеним документима у Републици Српској („Службени гласник РС“, бр. 8/22). Континуитет у њиховој примјени обезбјеђује усклађеност планирања, рада и трошења јавних средстава са развојним правцима дефинисаним Стратегијом, уз додатно јачање ефикасности, координације и транспарентности система управљања развојем на подручју Општине Нови Град.
- 2. П02-** Препоручује се даља примјена BFC SEE стандарда, према којем нова Стратегија развоја треба бити припремљена кроз партиципативни процес, при чему најмање 30% чланова општинског развојног тима и секторских радних група чине представници локалне привреде, укључујући представнике највећих привредних друштава и самосталних предузетника.
- 3. П03-** У сврху успјешније имплементације Стратегије, неопходно је отклањање уочених слабости у систему планирања и управљања развојем на локалном нивоу, прије свега кроз унапређење хоризонталне координације између организационих јединица општинске управе и јавних установа и предузећа, те јачање њихове улоге у процесу развојног планирања и спровођења. Потребно је обезбиједити боље упознавање свих запослених у општинској управи са садржајем Стратегије, као и укључивање мјера и активности из Стратегије у средњорочне и годишње програме рада свих организационих јединица општинске управе. Додатно, препоручује се даље јачање капацитета Одсјека за управљање развојем, као носиоца развојног планирања и координације, али и осталих организационих јединица у домену планирања и имплементације развојних активности, како би се осигурала ефикасна координација, системско спровођење мјера из Стратегије и повећао укупни капацитет општинске управе за дугорочно и одрживо управљање развојем. Посебан акценат треба ставити на унапређење вертикалне координације и сарадње са вишим нивоима власти и релевантним институцијама, као и са другим развојним актерима (привреда, цивилно друштво, академска заједница), ради даљег јачања ефикасности система управљања развојем у Општини Нови Град.
- 4. П04-** Потребно је обезбиједити пуно усаглашавање акционог планирања спровођења Стратегије развоја Општине Нови Град са процесом буџетског планирања и роковима из буџетског календара. На овај начин омогућава се оптимална алокација буџетских средстава у складу са приоритетима из акционих планова, који треба да представљају основу за планирање развојног дијела буџета и ефикаснију реализацију стратешких циљева.
- 5. П05-** Препоручује се да нова стратегија јасније интегрише активности усмјерене на привлачење инвестиција, дигитализацију, унапређење конкурентности привреде, јачање јавних услуга, демографску обнову и зелену економију у све секторе. Ово ће осигурати да стратегија задржи висок степен релевантности у условима промјењених потреба и економско-социјалних трендова.
- 6. П06-** Препоручује се убрзавање процедура ревизије и ажурирања 11 истеклих регулационих планова, израде регулационих планова за 3 насеља (Караково, Грачани, Прекосање). Посебан приоритет представља убрзање израде Просторног плана посебне намјене за Парк природе „Уна“, како би се обезбиједила ефикасна заштита природних ресурса и усклађеност са стратешким развојним циљевима Општине Нови Град.
- 7. П07-** Препоручује се формирање интегрисаног локалног система за праћење и управљање стањем животне средине који ће повезати постојеће мјерне ресурсе, али и увести нове механизме за праћење квалитета ваздуха, емисије штетних материја, стања земљишта, управљања отпадом и заштите приобалних подручја. Подаци прикупљени од различитих институција треба да се централизују на дигиталној платформи (званична веб страница

Општине, уз дефинисање кључних индикатора по секторима (ваздух, вода, земљиште, отпад, биодиверзитет). Систем треба да укључи редовно квартално или годишње извјештавање и јасне надлежности за прикупљање, анализу и коришћење података, као и интегрисано праћење критичних извора загађења, укључујући индивидуалне и привредне котлове, саобраћај, неконтролисани и комунални отпад, неконтролисане испусте отпадних вода, прекомијерну употребу пестицида и ризике од непогода и сл. Посебно је потребно контролисати и ограничити неконтролисане интервенције у приобалним подручјима ријеке Уне, спријечити деградацију обала и увести стратешке мјере рехабилитације угрожених подручја, као и успоставити регионалну сарадњу са сусједним општинама и ентитетима ради координисане заштите екосистема и дугорочне одрживости природних ресурса. Такође, систем треба да омогући планирање активности заштите животне средине на основу података, ефикасну координацију интервенција, системско планирање и већу транспарентност према грађанима, уз дугорочно одрживо управљање природним ресурсима и очување екосистема.

8. **P08-** Препоручује се да се развију алати и платформе (GIS и дигиталне базе података) који омогућавају јавни приступ информацијама о развојним пројектима, инфраструктури, стању животне средине и буџетским издвајањима, како би се грађанима омогућило информисано учешће у процесима одлучивања.

Координатор Тима за финално вредновање
Стратегије развоја општине Нови Град
за период 2017-2026. године:

Весна Ђукановић

8. ПРИЛОЗИ

8.1. Листа учесника у процесу евалуације Стратегије Општине Нови рад

Листа чланова Тима за евалуацију:

Р.бр.	Име и презиме	Позиција
1.	Весна Ђукановић	Координатор, Шеф одсјека за управљање развојем
2.	Далиборка Умићевић Милаковић	Члан, Самостални стручни сарадник за подстицање локалне привреде и подршку инвеститорима
3.	Драгана Згоњанин	Члан, интерни ревизор
4.	Марина Цвјетојевић	Члан, Шеф одсјека за трезор у Одјељењу за буџет и финансије
5.	Душко Дамјанић	Члан, шеф Одсјека за привреду у Одјељењу за привреду и пољопривреду

Листа испитаника путем упитника:

Р.бр.	Име и презиме	Позиција
1.	Мирослава Пашић	Члан ОРТ-а и Координатор секторске групе за економски развој, Одјељење за привреду и пољопривреду
2.	Александра Ђурић	Члан ОРТ-а и Координатор секторске групе за заштиту животне средине, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
3.	Марио Црнковић	Члан ОРТ-а , удружење „Green Team“
4.	Небојша Тодић	Секторска група за економски развој, члан, ЈУ „Туристичка организација општине Нови Град“
5.	Татјана Вујановић	Секторска група за друштвени развој, Члан, ЈУ ОШ „Вук Караџић“ Нови Град
6.	Владана Дакић	Секторска група за друштвени развој, Члан, ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град
7.	Даниела Гојић	Секторска група за друштвени развој , Члан , ЈУ „Центар за социјални рад“ Нови Град
8.	Данка Бундало-Трнинић	Секторска група за заштиту животне средине , Члан, Одсјек за инспекцијске послове и комуналну полицију
9.	Дадо Џинић	Начелник Одјељења за друштвене дјелатности
10.	Душка Ђурђевић	Начелник Одјељења за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
11.	Слађана Вукоман Ољача	Шеф Одсјека за буџет у Одјељењу за буџет и финансије
12.	Бојан Предојевић	Самостални стручни сарадник за управно-правне послове из области предузетничке дјелатности у Одјељењу за привреду и пољопривреду
13.	Оливера Поповић	Шеф Одсјека за пољопривреду у Одјељењу за привреду и пољопривреду
14.	Нада Вукмир	Шеф писарнице, Одјељење за општу управу
15.	Саша Мирић	Виши стручни сарадник за развој, имплементацију и праћење пројеката у Одсјеку за управљање развојем
16.	Младен Трнинић	Удружење Green team
17.	Сузана Рађеновић	Виши стручни сарадник за спорт и невладине организације у Одјељењу за друштвене дјелатности
18.	Јасна Кнежевић	Виши стручни сарадник за анализу стања у сектору МСП-а, предузетничке дјелатности и за информисање у Одјељењу за привреду и пољопривреду
19.	Сања Богић	Стручни сарадник за финансије у Одсјеку за борачко-инвалидску заштиту
20.	Зоран Мијатовић	Секторска група за заштиту животне средине, Члан, Директор КП „КОМУС“ Нови Град

8.2. Листа прегледаних докумената и кориштених алата током евалуације Стратегије

Листа прегледаних докумената:

1. Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године,
2. Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године,
3. План имплементације стратегије за период: од 2017-2019.године, од 2018-2020.године, од 2019-2021.године, од 2020-2022.године,
4. Акциони план за спровођење Ревидиране стратегије развоја Општине Нови Град, за период: од 2023-2025.године, од 2024-2026.године,
5. Ажуриран акциони план за спровођење Ревидиране стратегије развоја Општине Нови Град за период од 2024. – 2026. године,
6. План имплементације стратегије интегрисаног развоја за: 2019., 2020. и 2021.годину
7. Средњорочни план рада општинске управе општине Нови Град за период: од 2024-2026.године, од 2025-2027.године, од 2026-2028.године,
8. Годишњи план рада Општинске управе Општине Нови Град за: 2019, 2020., 2021. и 2022.годину
9. Годишњи план рада Начелника и Општинске управе Општине Нови Град за: 2023., 2024. и 2025.годину,
10. Извјештај о реализацији стратегије интегрисаног развоја општине Нови Град за: 2017., 2018., 2019., 2020., 2021. и 2022.годину,
11. Извјештај о спровођењу Ревидиране стратегије интегрисаног развоја општине Нови Град за 2023. и 2024.годину,
12. Извјештај о ефектима програма подршке пољопривредницима на подручју општине Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024. годину,
13. Информација о ефектима реализације мјера подстицаја у привреди у 2018., 2019., 2021., 2022. и 2023.годину,
14. Извјештај Главне службе за ревизију јавног сектора Републике Српске оведеној финансијској ревизији Општине Нови Град број: РВ040-18 за период 01.01-31.12.2017. године,
15. Извјештај оведеној финансијској ревизији Општине Нови Град број: РВ058-21 за период 01.01-31.12.2020. године,
16. Извјештај Главне службе за ревизију јавног сектора Републике Српске оведеној финансијској ревизији општине Нови Град број РВ 059-24 од 30.10.2024.године за период 1.1-.31.12.2023.године,
17. Извјештај о извршењу Буџета општине Нови Град за период: 01.01.2017. до 31.12.2017., 01.01.2018. до 31.12.2018., 01.01.2019. до 31.12.2019., 01.01.2020. до 31.12.2020., 01.01.2021. до 31.12.2021., 01.01.2022. до 31.12.2022., 01.01.2023. до 31.12.2023. и 01.01.2024. до 31.12.2024.године,
18. План капиталних инвестиција за период од 2018-2021., 2019-2022., 2020-2023., 2021-2024., 2022-2025., 2023-2026. и 2025-2027.године,
19. Информација о реализацији програма инвестиционих улагања 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024.годину,
20. Извјештаји по пословању КП „Водовод и канализација“ ад Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024. годину,
21. Извјештаји по пословању КП „Комус“ ад Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024. годину,
22. Информација о стању у пољопривреди општине Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024. годину,
23. Информација о стању у привреди општине Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024. годину,
24. Информација о стању здравствене заштите на подручју општине Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024.годину,
25. Информација о раду спортских клубова и организација на подручју општине Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. и 2023.годину,
26. Информација о стању културе у 2017. години на подручју општине Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. и 2023.годину,

27. Информација о стању локалних путева и улица на подручју општине Нови Град у 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024.години
28. Информација о стању јавне расвјете на подручју општине Нови Град у 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. и 2023.години,
29. Информација о заштити животне средине на подручју општине Нови Град у 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. и 2023.години,
30. Информација о раду удружења грађана и невладиних организација на подручју општине Нови Град које се суфинансирају из буџета Општине Град за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. и 2023.годину,
31. Информација о стању популационе политике и миграционих кретања на подручју општине Нови Град у 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. и 2023.години,
32. Информација о стању туризма на подручју општине Нови Град у 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. и 2023.години,
33. Информације о стању културе на подручју општине Нови Град у 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. и 2023.години,
34. Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2020. годину у 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024.години,
35. Информација о стању јавног реда и мира, безбједности грађана и имовине на подручју општине Нови Град за за 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024.годину,
36. Одлука о оснивању Општинске управе Општине Нови Град (Сл.гласник општине Нови Град 9/18 и 8/24),
37. Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Општинској управи Општине Нови Град („Службени гласник Општине Нови Град“, број 9/18, 12/18, 3/19, 8/19, 9/19, 1/20, 2/20, 7/20, 9/20, 1/21, 5/21, 6/21, 8/21, 11/21, 2/22, 5/22, 1/23, 4/23, 7/23, 9/23, 1/24, 2/24, 6/24, 7/24, 8/24, 3/25, 5/25 и 6/25,)
38. План стручног усавршавања и едукације запослених у Општинској управи Општине Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2021., 2022.,2023.,2025. годину,
39. Анализа анкете за пословне субјекте "Анализа посљедица епидемије вируса Covid-19 на подручју општине Нови Град".
40. Анализа анкете „Ставови привредног сектора о условима пословања, задовољству услугама локалне самоуправе, доступности и квалитету комуналних услуга и потреба за радном снагом“ за 2018.,2019. и 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024.годину,
41. Анализа тржишта рада и потребе за радном снагом на подручју општине Нови Град, 2024.г.,
42. Извјештаји о испитивању задовољства грађана/грађанки услугом Општинске управе Град за ИСО стандард у 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022, 2023. и 2024.години,
43. Билтен „Градови и општине“ Републичког завода за статистику Републике Српске за 2017, 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. и 2024.годину,
44. Финансијски резултати пословања привреде Републике Српске и подручја Коморе Бањалука за 2017., 2018., 2019., 2020, 2021., 2022. и 2023.годину,
45. Привредна кретања на подручју Републике Српске и подручја Коморе Бањалука за 2017., 2018., 2019., 2020, 2021., 2022. 2023. и 2024.годину,
46. Остали подаци који се односе на реализацију пројеката и мјера.

Листа кориштених алата:

1. SMI табела (табела Секторских и Макро Индикатора развоја), а која се састоји из два дијела:
 - Секторских индикатора развоја са подацима о стању прије почетка реализације (2016.), као и са подацима за све године реализације Стратегије до усајања Ревидиране стратегије (2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.); те
 - Макроиндикатора развоја који обухватају основне и допунске индикаторе везане за сва три сектора обухваћена Стратегијом, са подацима за све године реализације Стратегије до усајања Ревидиране стратегије (2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.);
2. Програмско-пројектна табела; односно табела са подацима о имплементацији пројеката, планираним и оствареним финансијским средствима, разлозима одступања и доприносу завршених пројеката остварењу програмско-пројектних индикатора, са подацима за све године

реализације Стратегије до усајања Ревидиране стратегије (2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.);

3. Табела реализације Ревидиране стратегије, са подацима за све године након усајања Ревидиране стратегије (2023. и 2024.), односно са подацима о планираним и реализованим средствима и исходима на нивоу стратешких циљева, приоритета и мјера;
4. Упитник за процјену институционалних и административних капацитета за реализацију стратешког документа.

8.3. Евалуациони оквир

1. РЕЛЕВАНТНОСТ			
1.1. У којој мјери су одабрани циљевии релевантни у односу на потребе циљних група?			
Излазне информације (квалитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Процјена релевантности одабраног стратешког усмјерења у односу на новонастале околности и тренутну социо-економску ситуацију и проблеме циљних група ➤ Процјена усклађености постојећих јавних политика са идентификованим мјерама/активностима/пројектима стратегије ➤ Препоруке за унапређење релевантности стратешког усмјерења и пројеката/активности 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Акциони план/ови стратегије ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ Релевантни статистички подаци за ниво општине и Републике Српске ➤ Табела секторских и макро индикатора развоја (СМИ)
1.2. Да ли су јавне потребе адекватно препознате и адресиране у стратегији?			
Излазне информације (квалитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Процјена у којој мјери активности и пројекти који су се проводили одговарају јавним потребама адресираним стратегијом развоја ➤ Препоруке за унапређење релевантности стратешког усмјерења и пројеката/активности 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Акциони план/ови стратегије ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ Релевантни статистички подаци за ниво општине и Републике Српске ➤ Табела секторских и макро индикатора развоја (СМИ)
2. ДЈЕЛОТВОРНОСТ (ЕФИКАСНОСТ)			
2.1. У којој мјери су финансијска средства ефикасно планирана и искориштена за провођење пројеката и активности стратегије?			
Излазне информације (квантитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Поређење остварених у односу на планиране финансијске ресурсе у реализацији пројеката/активности стратегије 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године, ➤ Акциони план/ови стратегије , ➤ Планови капиталних инвестиција, ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије,

			<ul style="list-style-type: none"> ➤ Информације о реализацији програма инвестиционих улагања ➤ Годишњи извјештаји о реализацији буџета ➤ Програмско-пројектна табела; (за 2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.годину) ➤ Табела реализације Ревидиране стратегије, (за 2023. и 2024.годину)
--	--	--	--

2.2. У којој мјери је однос уложених финансијских ресурса и резултата/учинака насталих током провођења пројеката и активности задовољавајући у односу на планиране финансијске ресурсе и резултате/учинке?

Излазне информације (квантитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Процјена односа уложених финансијских ресурса и резултата/учинака насталих током реализације стратегије у односу на планиране финансијске ресурсе и резултате/учинке ➤ Препоруке за унапеђење планирања 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године, ➤ Акциони план/ови стратегије , ➤ Планови капиталних инвестиција, ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије, ➤ Информације о реализацији програма инвестиционих улагања ➤ Годишњи извјештаји о реализацији буџета ➤ Програмско-пројектна табела; (за 2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.годину) ➤ Табела реализације Ревидиране стратегије, (за 2023. и 2024.годину)

3.УЧИНКОВИТОСТ (ЕФЕКТИВНОСТ)

3.1.У којој мјери је постигнути напредак у остваривању циљева стратегије задовољавајући у односу на постављене индикаторе?

Излазне информације (квалитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Процјена доприноса проведених активности и пројеката за остварење приоритетних циљева ➤ Процјена усклађености реализације са планираном динамиком реализације активности и пројеката ➤ Процјена адекватности одабраних индикатора са аспекта давања правовремених информација о току реализације стратегије ➤ Препоруке за унапређење реализације пројеката и активности како би у већој мјери допринијели циљевима стратегије ➤ Приједлози за побољшање система индикатора за сљедећи стратешки документ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Акциони план/ови стратегије ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ Годишњи извјештаји о реализацији буџета ➤ Програмско-пројектна табела; (за 2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.годину) ➤ Табела реализације Ревидиране стратегије, (за 2023. и 2024.годину), ➤ Секторске информације и извјештаји усвојени од стране Скупштине општине у периоду од 2017-2024.године

3.2. Уколико напредак није задовољавајући, који фактори су на то утицали и у којој мјери?

Излазне информације (квалитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Идентификација негативних фактора и обим њиховог утицаја на успјешност реализације стратегиј 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Организационе јединице 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године

➤ Препоруке за умањивање последица фактора који су негативно утицали на реализацију стратегије		општинске управе и остали актери развоја	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Акциони план/ови стратегије ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ Годишњи извјештаји о реализацији буџета ➤ Програмско-пројектна табела; (за 2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.годину) ➤ Табела реализације Ревидиране стратегије, (за 2023. и 2024.годину), ➤ Секторске информације и извјештаји усвојени од стране Скупштине општине у периоду од 2017-2024.године
--	--	--	--

4. УТИЦАЈ

4.1. Да ли је ниво позитивних промјена предвиђених последица развојних интервенција задовољавајући?

Излазне информације (квантитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
➤ Процјена обима позитивних промјена и предвиђених последица стратешких интервенција	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ Секторске информације и извјештаји усвојени од стране Скупштине општине у периоду од 2017-2024.године

4.2. Да ли је било негативних промјена и какав је њихов утицај? Шта је узрок таквих промјена?

Излазне информације (квантитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Идентификација негативних промјена и њихових узрока, те процјена обима њиховог утицаја ➤ Препоруке за умањивање последица промјена које имају негативан утицај 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије, ➤ Секторске информације и извјештаји усвојени од стране Скупштине општине у периоду од 2017-2024.године

4.3. Да ли је било непредвиђених последица развојних интервенција и какав је њихов утицај?

Излазне информације (квантитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
➤ Процјена обима непредвиђених последица стратешких интервенција и њиховог утицаја	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ Секторске информације и извјештаји усвојени од стране Скупштине општине у периоду од 2017-2024.године

4.4. У којој мјери су учинци развојних интервенција усклађени са потребама циљних група?

Излазне информације (квантитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Процјена усклађености учинака развојних интервенција са потребама циљних група 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ Секторске информације и извјештаји усвојени од стране Скупштине општине у периоду од 2017-2024.године

5. ОДРЖИВОСТ

5.1. У којој мјери су резултати стратешких интервенција, односно пројеката и мјера (позитивне промјене) одрживи?

Излазне информације (квантитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Процјена институционалне и финансијске одрживости проведених пројеката и активности 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ Програмско-пројектна табела; (за 2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.годину) ➤ Табела реализације Ревидиране стратегије, (за 2023. и 2024.годину) ➤ Секторске информације и извјештаји усвојени од стране Скупштине општине у периоду од 2017-2024.године

6. СИСТЕМ УПРАВЉАЊА РАЗВОЈЕМ

6.1. Колико је ефикасан систем управљања развојем у координацији и спровођењу активности?

Излазне информације (квалитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Процјена међусобне подјеле одговорности и улога између актера надлежних за управљање развојем, те идентификација механизма за правовремено подузимање мјера у сврху отклањања одређених проблема и потешкоћа у provedби и процјена успјешности ➤ Препоруке за оптимизацију процеса везаних уз управљање развојем 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ Програмско-пројектна табела; (за 2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.годину) ➤ Табела реализације Ревидиране стратегије, (за 2023. и 2024.годину) ➤ Одлука о оснивању Општинске управе Општине Нови Град (Сл.гласник општине Нови Град 9/18 и 8/24), ➤ Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Општинској управи Општине Нови Град („Службени гласник Општине Нови Град“, број 9/18, 12/18, 3/19, 8/19, 9/19, 1/20, 2/20, 7/20, 9/20, 1/21, 5/21, 6/21, 8/21, 11/21, 2/22, 5/22, 1/23, 4/23, 7/23, 9/23, 1/24, 2/24, 6/24, 7/24, 8/24, 3/25, 5/25 и 6/25.)

			<ul style="list-style-type: none"> ➤ План стручног усавршавања и едукације запослених у Општинској управи Општине Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2021., 2022.,2023.,2025. годину, ➤ Упитник за процјену институционалних и административних капацитета за реализацију стратешког документа
--	--	--	---

6.2. У којој мјери су установљене процедуре за планирање, прикупљање података и контролу реализације стратегије адекватне?

Изразне информације (квалитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Процјена поузданости процедура за прикупљање података, те јесу ли подаци правовремено доступни за потребе праћења реализације стратегије, ➤ Процјена зрелости акционих планова за реализацију стратегије (са јасно идентификованим пројектима/ активностима, финансијским средствима, носиоцима и динамиком реализације) ➤ Препоруке за побољшање квалитете планирања и система прикупљања података 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године, ➤ Акциони план/ови стратегије , ➤ Планови капиталних инвестиција, ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије, ➤ Информације о реализацији програма инвестиционих улагања ➤ Годишњи извјештаји о реализацији буџета ➤ Програмско-пројектна табела; (за 2017., 2018., 2019., 2020, 2021. и 2022.годину) ➤ Табела реализације Ревидиране стратегије, (за 2023. и 2024.годину)

6.3. Да ли су административни капацитети у институцији за управљање развојем, реализацију и праћење реализације стратегије одговарајући, ефикасни и одрживи?

Изразне информације (квалитативно)	Алати за прикупљање података	Примарни извори података (кључни актери/институције)	Секундарни извори података (кључни документи)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Процјена нивоа знања, вјештина и компетенција за управљање развојем ➤ Процјена људских ресурса у институцијама надлежним за реализацију стратегије 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Преглед документације ➤ Упитници 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одсјек за управљање развојем ➤ Јавне установе и предузећа чији је оснивач Општина Нови Град ➤ Организационе јединице општинске управе и остали актери развоја 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стратегија развоја општине Нови Град за период од 2017.-2026. године, ➤ Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године ➤ Годишњи извјештаји о реализацији стратегије ➤ План стручног усавршавања и едукације запослених у Општинској управи Општине Нови Град, ➤ Упитник за процјену институционалних и административних капацитета за реализацију стратешког документа

8.4. Списак табела и графикана

ТАБЕЛЕ:

ТАБЕЛА 1: СПИСАК ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 1 И ЊИХОВ СТАТУС ИЗВРШЕЊА.....	16
ТАБЕЛА 2: СПИСАК ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 2 И ЊИХОВ СТАТУС ИЗВРШЕЊА.....	22
ТАБЕЛА 3: СПИСАК ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 3 И ЊИХОВ СТАТУС ИЗВРШЕЊА.....	28
ТАБЕЛА 4: ПРЕГЛЕД ПЛАНИРАНИХ И РЕАЛИЗОВАНИХ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ Нови Град, по годинама, од 2017-2024. године:.....	33
ТАБЕЛА 5: ПРЕГЛЕД ПЛАНИРАНИХ И РЕАЛИЗОВАНИХ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ Нови Град, по секторима, од 2017-2024. године:.....	34
ТАБЕЛА 6: ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА/МЈЕРА ПО СЕКТОРИМА У ПЕРИОДУ ОД 2017-2024.ГОДИНЕ:.....	43
ТАБЕЛА 7: ПЛАНИРАНА И РЕАЛИЗОВАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПО СЕКТОРИМА И ГОДИНАМА.....	44

ГРАФИКОНИ:

ГРАФИКОН 1: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 1 (%).....	17
ГРАФИКОН 2: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 1.1. (%).....	18
ГРАФИКОН 3: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 1.2. (%).....	19
ГРАФИКОН 4: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 1.3. (%).....	20
ГРАФИКОН 5: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 2 (%).....	23
ГРАФИКОН 6: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 2.1. (%).....	23
ГРАФИКОН 7: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 2.2. (%).....	25
ГРАФИКОН 8: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 2.3. (%).....	26
ГРАФИКОН 9: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 2.4. (%).....	27
ГРАФИКОН 10: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 2 (%).....	29
ГРАФИКОН 11: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 3.1. (%).....	30
ГРАФИКОН 12: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 3.2. (%).....	31
ГРАФИКОН 13: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 3.3. (%).....	32
ГРАФИКОН 14: ПРЕГЛЕД НАПРЕТКА У ОСТВАРЕЊУ ИНДИКАТОРА ПРИОРИЈЕТА 3.4. (%).....	33
ГРАФИКОН 15: ДИНАМИКА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ПО ГОДИНАМА (2017-2024).....	34
ГРАФИКОН 16: ПРОЦЕНАТ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНИРАНИХ СТРАТЕШКИХ ПРОГРАМА/МЈЕРА У ПЕРИОДУ ОД 2017-2024.ГОДИНЕ:.....	42

8.5. Резултати упитника

Упитник је попунило 20 испитаника, од којих је 12 представника организационих јединица општинске управе, 1 представник Одсјека за управљање развојем, а 7 испитаника спадају у категорију осталих актера (јавне институције, приватни и невладин сектор).

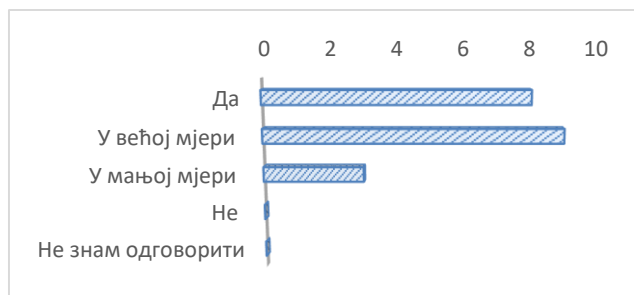
1. Молимо, наведите институцију/организацију коју представљате?

	Број	%
Општинска управа	12	60%
Одсјек за управљање развојем	1	5%
Јавне институције, приватни и невладин сектор	7	35%
УКУПНО:	20	100%

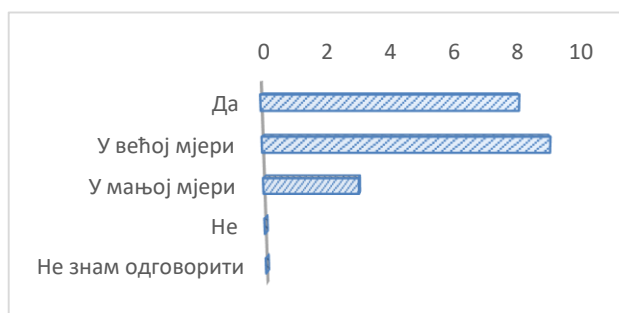
2. По Вашем мишљењу, да ли Ваша организација има потребне институционалне и људске капацитете за испуњавање свих обавеза у погледу реализације стратешког документа? (само један одговор)

Да	8
У већој мјери	9
У мањој мјери	3
Не	0
Не знам одговорити	0

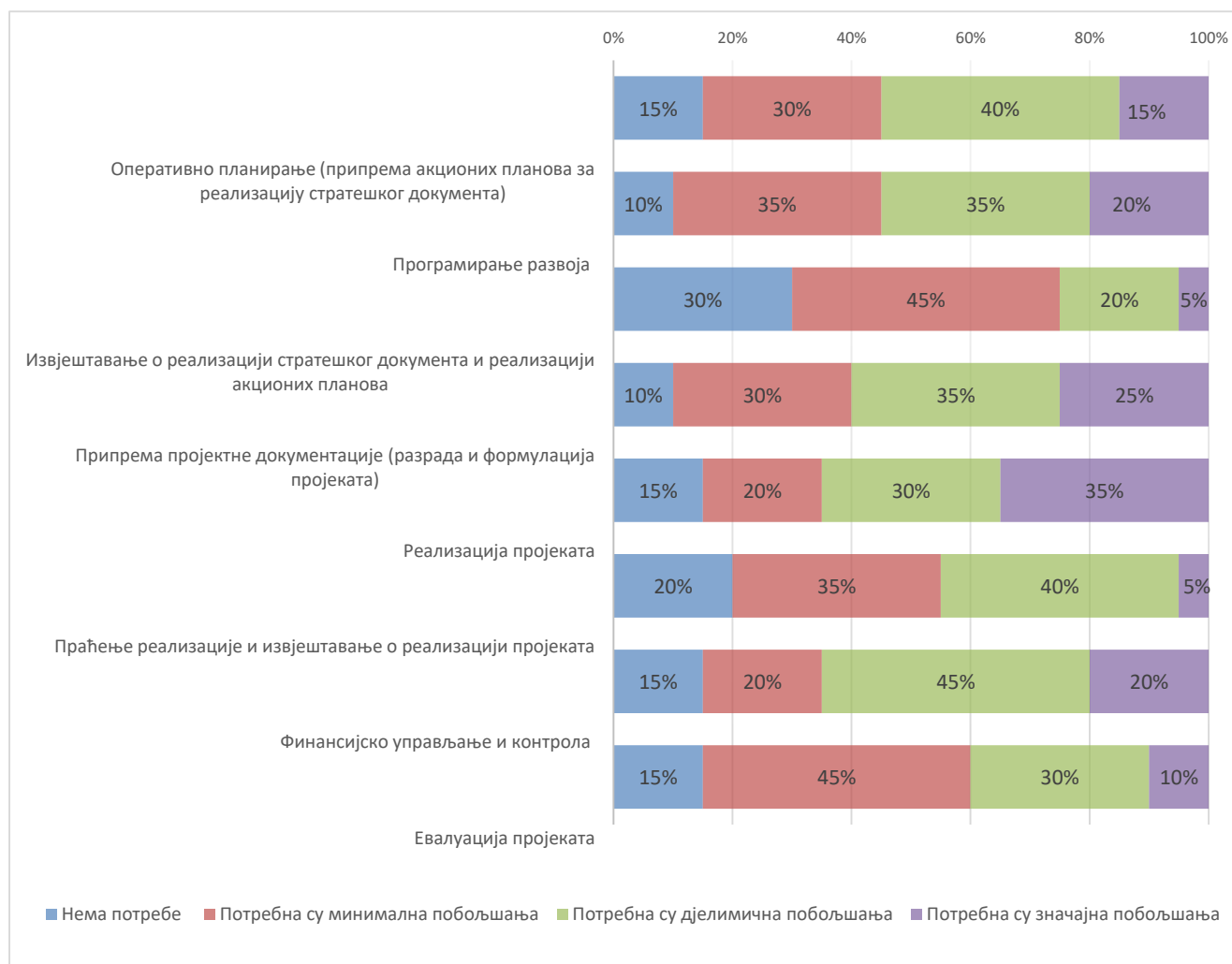
3. По Вашем мишљењу, да ли носиоци мјера наведени у стратешком документу имају потребне капацитете за успјешну реализацију планираних активности и пројеката? (само један одговор)

Да	8
У већој мјери	9
У мањој мјери	3
Не	0
Не знам одговорити	0

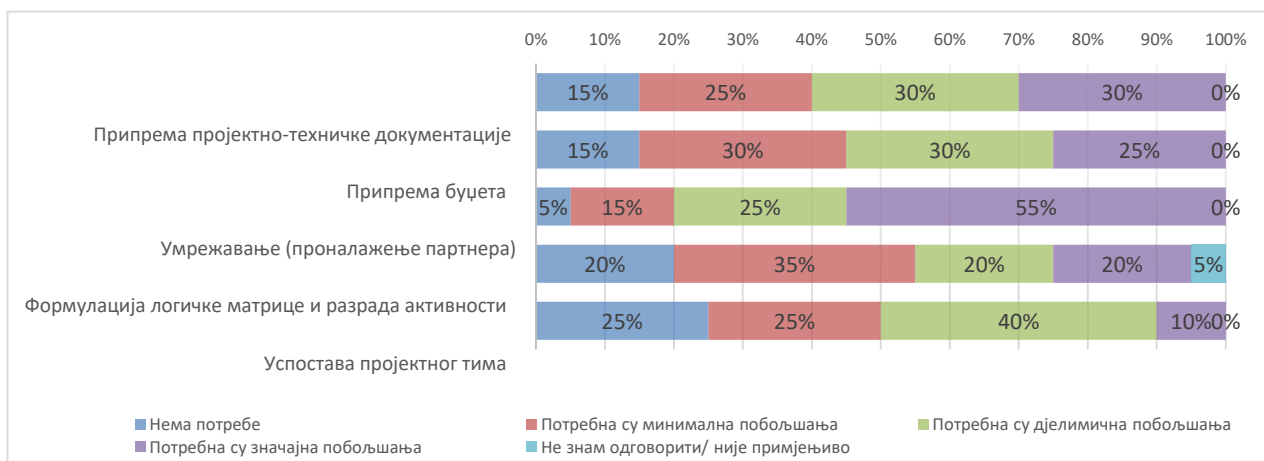
4. У којим подручјима сматрате да је потребно побољшати знање Ваше организације? (само један одговор за наведено подручје)

Подручје	Нема потребе	Потребна су минимална побољшања	Потребна су дјелимична побољшања	Потребна су значајна побољшања	Не знам одговорити/ није примјењиво
Оперативно планирање (припрема акционих планова за реализацију стр. документа)	3	6	8	3	0
Програмирање развоја (уградња приоритета и мјера у годишње планове рада и буџет)	2	7	7	4	0
Извјештавање о реализацији стратешког документа и реализацији акционих планова	6	9	4	1	0
Припрема пројектне документације (развијање и формулација пројеката)	2	6	7	5	0
Реализација пројеката	3	4	6	7	0
Праћење реализације и извјештавање о реализацији пројеката	4	7	8	1	0
Финансијско управљање и контрола	3	4	9	4	0
Евалуација пројеката	3	9	6	2	0

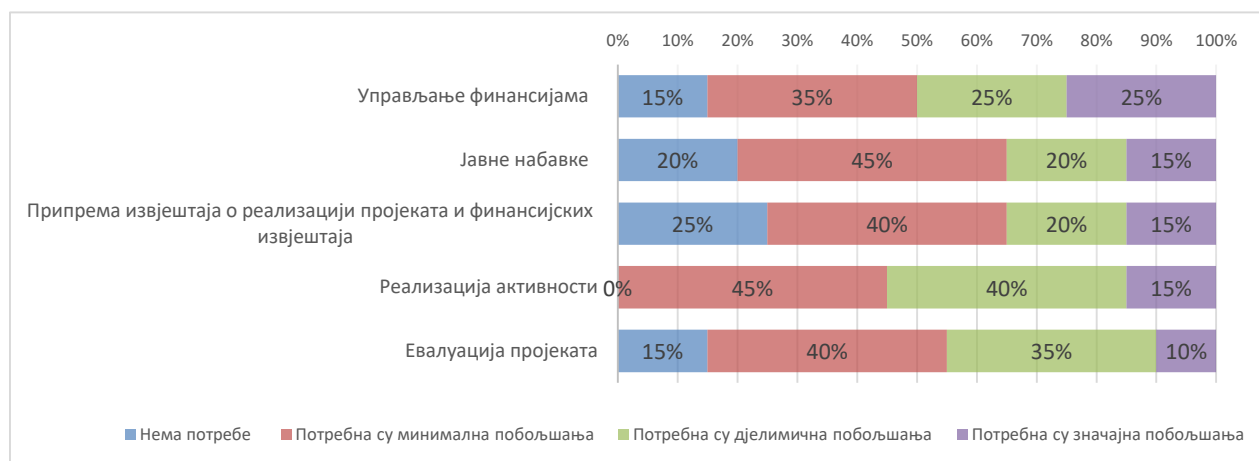
5. У којим подручјима сматрате да је потребно побољшати капацитете за припрему пројеката који доприносе имплементацији стратешког документа? (само један одговор за наведено подручје)

Подручје	Нема потребе	Потребна су минимална побољшања	Потребна су дјелимична побољшања	Потребна су значајна побољшања	Не знам одговорити/ није примјењиво
Припрема пројектно-техничке документације	3	5	6	6	0
Припрема буџета	3	6	6	5	0
Умрежавање (проналажење партнера)	1	3	5	11	0
Формулација логичке матрице и разрада активности	4	7	4	4	1
Успостава пројектног тима	5	5	8	2	0

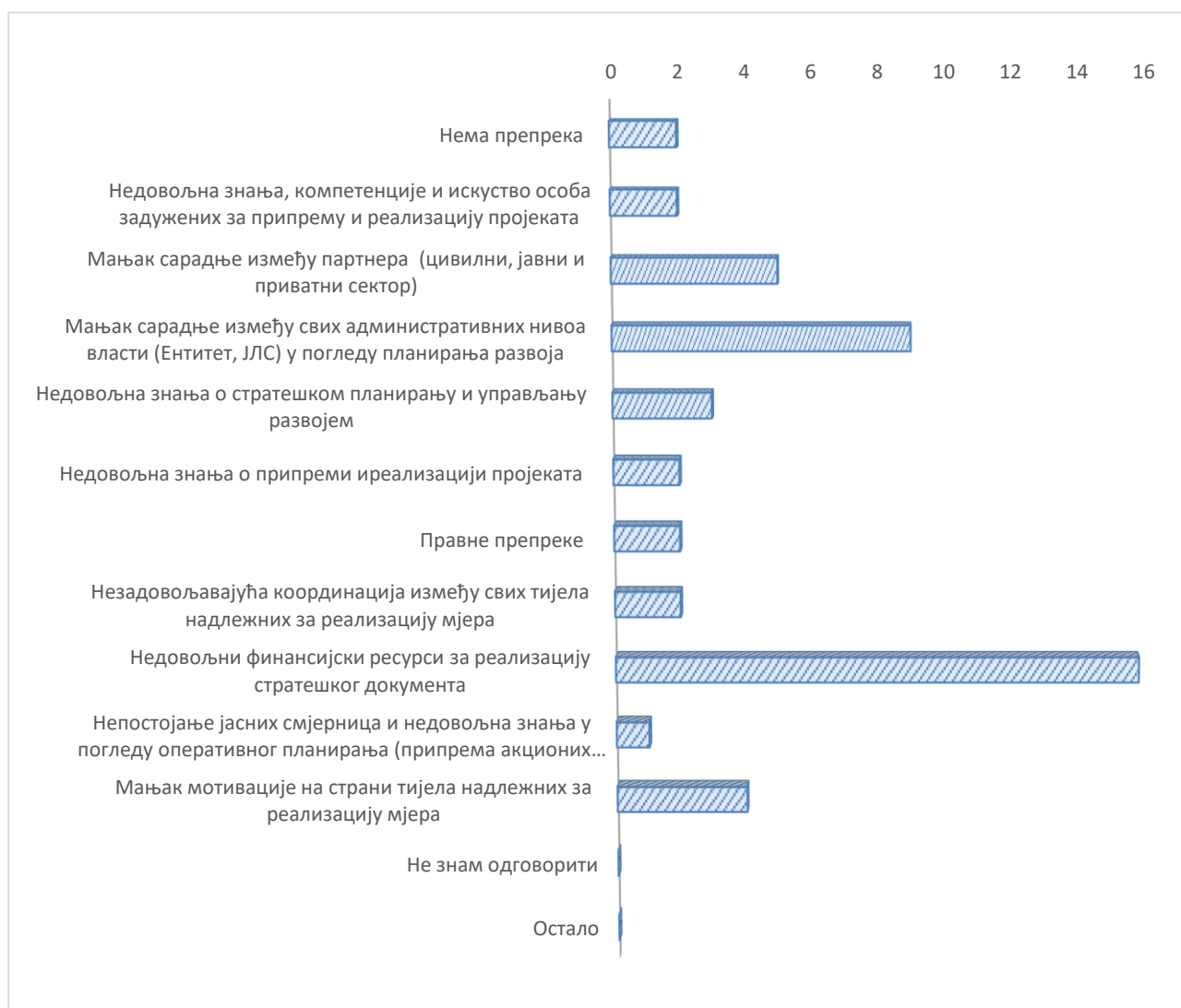
6. У којим подручјима сматрате да је потребно побољшати капацитете за реализацију пројеката који доприносе имплементацији стратешког документа? (само један одговор за наведено подручје)

Подручје	Нема потребе	Потребна су минимална побољшања	Потребна су дјелимична побољшања	Потребна су значајна побољшања	Не знам одговорити/ није примјењиво
Управљање финансијама	3	7	5	5	0
Јавне набавке	4	9	4	3	0
Припрема извјештаја о реализацији пројеката и финансијских извјештаја	5	8	4	3	0
Реализација активности	0	9	8	3	0
Евалуација пројеката	3	8	7	2	0

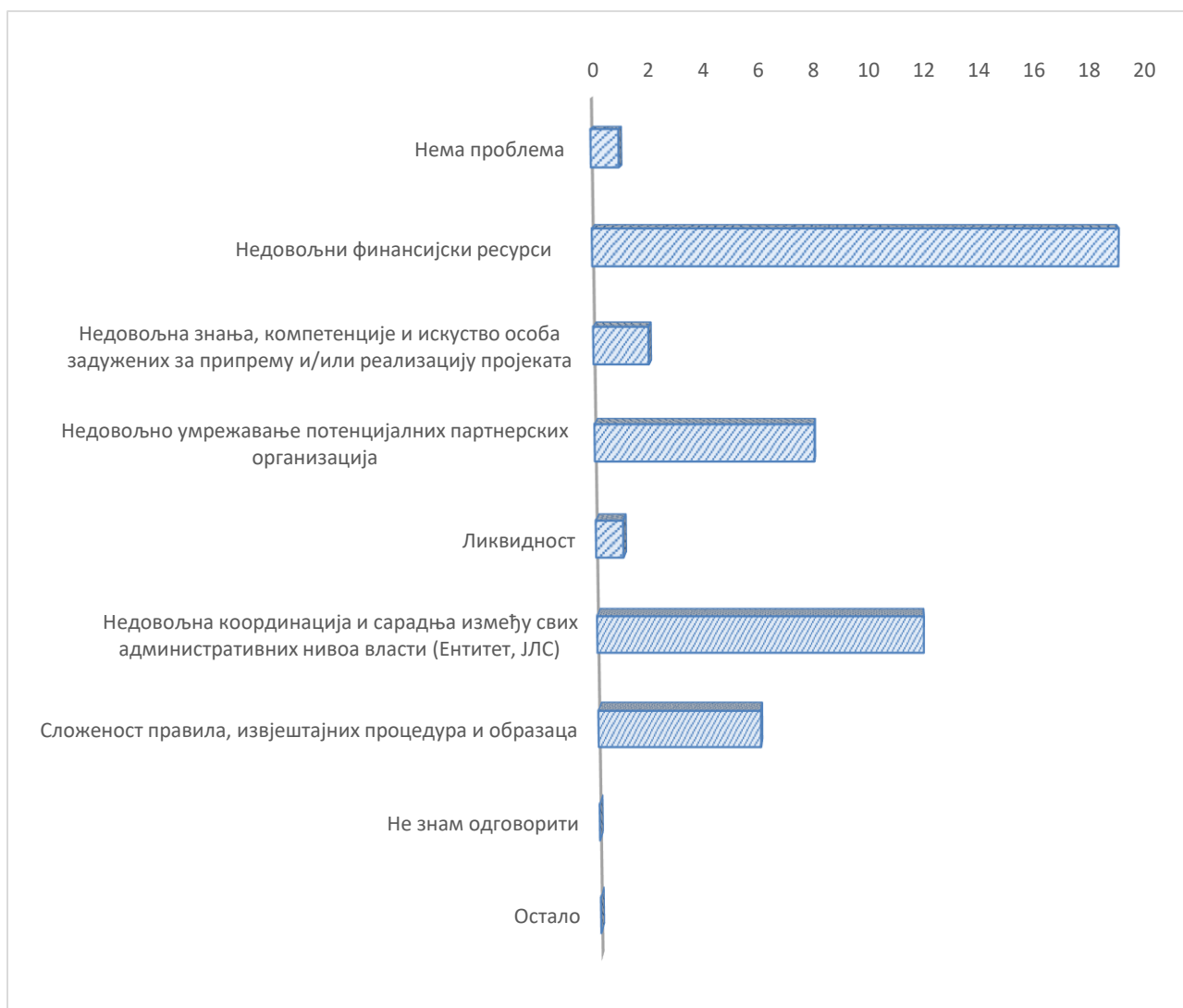
7. Које су по Вашем мишљењу три главне препреке за побољшање реализације стратешког документа у смислу брзине, транспарентности и ефикасности? (могућа највише 3 одговора)

Нема препрека	2
Недовољна знања, компетенције и искуство особа задужених за припрему и реализацију пројеката	2
Мањак сарадње између партнера (цивилни, јавни и приватни сектор)	5
Мањак сарадње између свих административних нивоа власти (Ентитет, ЈЛС) у погледу планирања развоја	9
Недовољна знања о стратешком планирању и управљању развојем	3
Недовољна знања о припреми и реализацији пројеката	2
Правне препреке	2
Незадовољавајућа координација између свих тијела надлежних за реализацију мјера	2
Недовољни финансијски ресурси за реализацију стратешког документа	16
Непостојање јасних смјерница и недовољна знања у погледу оперативног планирања (припрема акционих планова) и извјештавања	1
Мањак мотивације на страни тијела надлежних за реализацију мјера	4
Не знам одговорити	0
Остало	0

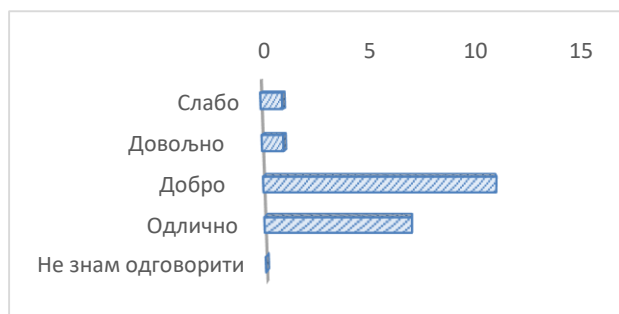
8. Које су по Вашем мишљењу три најчешћа проблема за која сматрате да отежавају припрему и реализацију пројеката који доприносе имплементацији стратешког документа? (могућа највише 3 одговора)

Нема проблема	1
Недовољни финансијски ресурси	19
Недовољна знања, компетенције и искуство особа задужених за припрему и/или реализацију пројеката	2
Недовољно умрежавање потенцијалних партнерских организација	8
Ликвидност	1
Недовољна координација и сарадња између свих административних нивоа власти (Ентитет, ЈЛС)	12
Сложеност правила, извјештајних процедура и образаца	6
Не знам одговорити	0
Остало	0

9. Како бисте оцијенили свеукупно управљање развојем (оперативно планирање, извјештавање и информисање о реализацији стратешког документа)? (само један одговор)

Слабо	1
Довољно	1
Добро	11
Одлично	7
Не знам одговорити	0

10. Како бисте оцијенили интерну координацију и комуникацију између свих тијела надлежних за реализацију стратешког документа? (само један одговор)

Слабо	3
Довољно	2
Добро	10
Одлично	5
Не знам одговорити	0

